

Intangible

Digitizing Intangible Cultural Heritage

PRURUČNIK

za

profesionalce

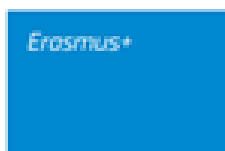

neMATERIJALNO iNTANGIBLE

Digitalizacija nematerijalne kulturne
baštine usred digitalnog pomaka

Priručnik za profesionalce

Broj projekta:
2021-1-RO01-KA220-VET-000034794

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Sufinanciran od Europske unije. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, samo autorovi i ne odražavaju nužno stavove Europske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Authori:

Ioana Baskerville

Adina Hulubaş

Uvod: Coralia Costaş

Tekstualni prilozi:

Deborah Hustić

Victor Munteanu

Ana-Maria Raţă

Thrasos Tilemachou

Chrysi-Maria Triantafyllou

Urednica: Coralia Costaş

Prijelom: Thrasos Tilemachou

Naslovnica: Cătălin Hriban

Prijevod: Deborah Hustić

Nakladnik PALAÇA KULTURE, 2023.

Nacionalni muzejski kompleks "Moldavija" Iaşi

Adresa: Piaţa Ştefan cel Mare şi Sfânt, Nr. 1, Iaşi 700028, România

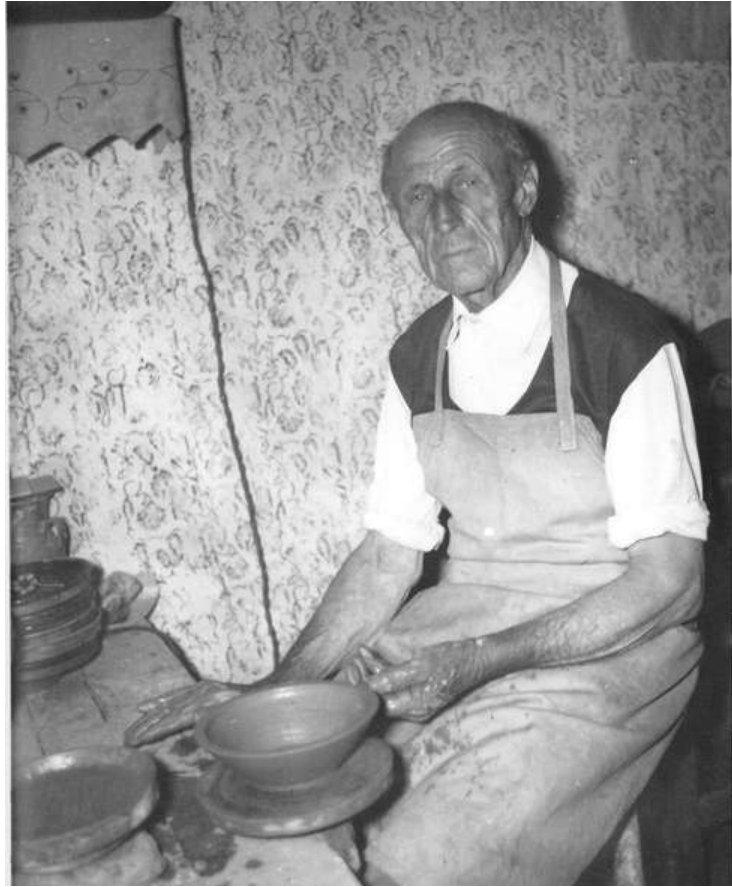
Tel.: 0040 232 218383 Fax: 0332 408166

www.editurapalatulculturii.ro www.palatulculturii.ro

ISBN 978-606-8547-79-4

SADRŽAJ

1. Suradnici
2. Uvod
3. Cilj priručnika & Vodič

4. Moduli

Modul 1: Definiții nemateriale culturale
băștine i ključna terminologija

Modul 2: Digitalizacija kulturne băștine

Modul 3: ICH programi i projekti
digitalizacije na nacionalnoj razini

Modul 4: Planiranje i provedba
programa/projekta/strategije
digitalizacije nematerijalne kulturne
băștine na nacionalnoj razini

Modul 5: Korištenje digitalizirane
nematerijalne kulturne băștine kao izvora
u različitim kontekstima

5. Prilozi

GRUPA

STANDOUTEDU

COMPLEXUL
MUZEAL
NAȚIONAL
MOLDOVA
IAȘI

Academia Română
Filiala Iași

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

UVOD

Projekt "iNTANGIBLE: Digitalizacija nematerijalne kulturne baštine usred digitalnog pomaka" (2021-1-RO01-KA220-VET-000034794) je strateško partnerstvo u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, financirano kroz program Erasmus+, koje se proteže kroz dvogodišnji vremenski okvir: siječanj 2022. – prosinac 2023.

Projektni konzorcij uključuje jednu kulturnu organizaciju kao voditelja projekta (Kompleks Nacionalnog muzeja „Moldova” u Iașiju, Rumunjska), jednog istraživačkog partnera (Rumunjska akademija, ogranak u Iașiju kroz Institut za rumunjsku filologiju „Alexandru Philippide” – Odjel za etnologiju), jednu tehnološku organizaciju (Innovation Hive, iz Larisse, Grčka), jedan partner usmjeren na STEAM i digitalnu komunikaciju (RADIONA, iz Zagreba, Hrvatska) i pružatelja pristupa sistemu stručnog obrazovanja i obuke (Stando, iz Nikozije, Cipar). Partnerstvo je okupljeno kako bi se premostio jaz između digitalnih i kulturnih stručnjaka njihovim doprinosom i stručnošću te posljedičnim razvojem relevantnih rezultata projekta i obuke, koji obuhvaćaju inovativne elemente potrebne za usklađivanje s digitalnim pomakom u kulturnom području.

Izrada ovog priručnika jedan je od njih, a cilj mu je, kao i cijelog projekta iNTANGIBLE, podržati kulturne djelatnike, a posebno one koji rade na području nematerijalne kulturne baštine, razviti i poboljšati digitalne kompetencije kako bi se uskladili s brzim digitalnim promjenama koje su se proširile na gotovo svačiji život tijekom posljednjih desetljeća, osobito u kontekstu COVID-19.

Kao što je istaknuto u stručnoj literaturi, tijekom ovog specifičnog intervala digitalni korisnici u Europi porasli su s 81 na 95%, tj. mnogo bržom stopom u usporedbi s vremenima prije pandemije, a to je utjecalo i na profesionalni i na osobni život mnogih.

UVOD

Dok su bili zatvoreni za javnost, muzeji diljem svijeta omogućili su javnosti širok izbor digitalnih inicijativa i iskustava kako bi kulturna baština bila dostupna i održavali odnose sa svojom publikom. Ovaj fenomen digitalizacije baštine transformirao je europske kulturne resurse kao ključne odskočne daske prema digitalnom gospodarstvu. Slijedom toga, uzimajući u obzir važnost baštine i kulture za europsku koheziju i gospodarstvo, stručnjaci u tom području zahtijevaju relevantne digitalne vještine i kompetencije kako bi se nosili s brzim tempom inovacija.

Najvažnije smjernice u pogledu digitalizacije nematerijalne kulturne baštine nalaze se u Osnovnim tekstovima Međunarodne konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (UNESCO, 2003.), koja je referentni dokument za svakog profesionalca koji se bavi tim područjem. Za razliku od materijalne baštine, nematerijalna baština je na neki način promjenjiva, nedostaje joj opipljivosti, a jednako je materijalna, jednako važna.

Zbog svoje nedokučive specifičnosti, nematerijalna kulturna baština predstavlja još veći izazov kao polje rada i zato je ključno koristiti metode digitalizacije kako bi se postiglo njegovo očuvanje.

U današnje vrijeme tehnološki napredak omogućuje jednostavne alate za digitalizaciju i kompleksniju digitalizaciju koji su dostupni profesionalcima u tom području. "Digitalizacija za očuvanje stvara vrijedne nove digitalne proizvode, dok digitalno očuvanje štiti vrijednost tih proizvoda, bez obzira je li izvorni izvor opipljivi artefakt ili podaci koji su stvoreni i žive digitalno".

Zbog potrebe da kultura ostane dostupna i, kao rezultat toga, uključi javnost na nove i inventivne načine, digitalizacija kulturne baštine postala je glavni pristup koji se koristi tijekom pandemije i sve je vitalniji u današnjoj Europi i njezinoj koheziji. Štoviše, ovaj priručnik omogućuje pristup s jedne strane tehnološkim talentima za popunjavanje praznina u polju kulture i obrnuto, profesionalcima u polju kulture nova znanja za stjecanje teoretskog znanja o digitalizaciji nematerijalne kulturne baštine.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

UVOD

Priručnik se sastoji od uvoda u područje nematerijalne kulturne baštine, pregleda literature o konceptima digitalizacije, zatim daje primjere inicijativa za digitalizaciju nematerijalne kulturne baštine na nacionalnoj i lokalnoj razini. Uključuje i sintetički prikaz odgovora na upitnike koje su podijelili i interpretirali partneri u sklopu metodološkog istraživanja, kao i primjere dobre prakse prikupljene na partnerskoj razini.

Uvjereni smo da će ovaj priručnik poslužiti kao nematerijalna kulturna baština i istovremeno kao alat za osnaživanje stručnjaka iz dotičnih područja, uključujući prijenos znanja i vještina iz jednog područja u drugo, pružajući tako globalni pogled na očuvanje kulturne baštine uronjeno u tehnološki napredak i doprinos razvoju povjerenja u vlastite kompetencije.

Cilj priručnika & Vodič

Ovaj je priručnik osmišljen kako bi ponudio jasne i pristupačne korake prema razumijevanju postojećih praksi i strategija korištenja digitalnih tehnologija za pohranu, očuvanje i diseminaciju podataka o nematerijalnoj kulturnoj baštini. Trenutno su digitalne tehnologije posvuda u našim životima, od digitalnih javnih usluga do zabave i svakodnevne komunikacije. U obrazovnom sektoru digitalni pristup sve se više koristi i stvara nebrojene mogućnosti za učenje na daljinu i globalno povezivanje; među digitalnim obrazovnim alatima sada možemo uživati u MOOC-ovima (masovnim otvorenim online tečajevima) ili platformama za e-učenje te proširiti svoje znanje u mnogim područjima, bez obzira gdje se nalazimo.

Kao što je definirano Konvencijom UNESCO-a iz 2003., nematerijalna kulturna baština je svijet u kojem su izravne društvene interakcije ključna značajka. Ipak, kako bi se osigurao međugeneracijski prijenos znanja kao i lakši pristup sa stajališta eksperata, posebno su korisni postali snimci na različitim nosačima i medijima. Kako je onda posredovana komunikacija relevantna za očuvanje žive dinamike nematerijalne kulturne baštine?

U svojoj utjecajnoj knjizi o promjenama koje je Internet donio u našu kulturu, Hubert Dreyfus priznaje inferiornost digitalno posredovane komunikacije u odnosu na komunikaciju licem u lice.

Zaključno, naš najveći izazov u ovom projektu bio je pronaći odgovarajuće načine za pronalaženje relevantnih primjera digitalizacije nematerijalne kulturne baštine u kojima pretvaranje žive baštine u digitalne objekte ne bi značilo zasjenjenje odnosa podataka sa stvarnošću žive baštine i njezinu trajnu transformaciju. To znači da smo morali pronaći kreativne načine da održimo što više informacija o složenoj utjelovljenoj kulturi, kao što je to predložila Diana Taylor. Video snimka obredne izvedbe nije stvarna obredna izvedba i stoga nam je jasna napetost koja se može pojaviti između digitalne arhive i žive baštine.

Moramo naglasiti da, iako je UNESCO u prvom skupu preporuka za zaštitu folkloru i tradicijske kulture (1989.) ukazivao na važnost dokumentiranja i očuvanja dokumenata o temi, mehanizam Konvencije iz 2003. i operativne direktive koji prate implementaciju više su usmjereni na poticanje utjelovljene izvedbe nematerijalne kulturne baštine.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Cilj priručnika & Vodič

Ova novija strategija ne ostavlja u prošlosti ranu filozofiju očuvanja, već bi radije odredila radnu komplementarnost. Inventar nematerijalne kulturne baštine ima za cilj ići dalje od pisanih ili snimljenih tekstova i ponuditi što je više moguće uvid u usmeno, neverbalno, "ovdje" i "sada" koje nositelji baštine prenose publici uživo.

Važnost pohranjivanja takve vrste „živih“ podataka ne samo za unutarnji mehanizam očuvanja žive baštine, već i za podržavanje i inspiriranje kreativne kulturne produkcije bit će dodatno objašnjena u 5. modulu ovog Priručnika.

Kako bi se postigao ovaj cilj, projektni tim osmislio je 5 modula koji su namijenjeni upoznavanju kulturnih djelatnika, kustosa, arhivista, informatičara, stručnjaka za kulturni menadžment, studenata studija kulturne baštine u temi digitalizacije nematerijalne kulturne baštine, pozivajući sve zainteresirane da se pridruže putovanju iz prošlosti u budućnost digitalnog očuvanja žive baštine.

Budući da je koncept nematerijalne kulturne baštine prilično nov, osmislio ga je UNESCO prije 20 godina u okviru Konvencije iz 2003. godine,

prvi modul pruža opsežnu prezentaciju njezine povijesti i značajki, kao i primjere njezinih različitih domena prikupljenih namjenski iz četiri zemlje zastupljene u ovom projektu.

Drugi modul našeg priručnika započinje s koracima koji se poduzimaju u pogledu očuvanja dokumenata koji se odnose na tradicijsku kulturu, još od konvencionalnih folklornih arhiva, koji predstavljaju začetke pohrane ove posebne vrste informacijskog sadržaja, puno prije koncepta nematerijalne kulturne baštine i njima pridajući izrađeni formati.

Ako su stari folklorni arhivi imali radne protokole i tehnička sredstva koja se mogu činiti primitivnima u usporedbi s repozitorijima za digitalno očuvanje, važno je shvatiti da su njihovi interni sustavi indeksiranja i tradicionalni metapodaci često prevedeni i prilagođeni novom digitalnom formatu.

Modul također predstavlja utjecajne strategije i planove za digitalizaciju kulturne baštine na međunarodnoj razini, kao i relevantne primjere projekata koji su uvelike odredili stanje umjetnosti na tom području, te bi mogli motivirati ambiciozne kulturne profesionalce da dodatno doprinesu njegovom kontinuiranom napretku.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Cilj priručnika & Vodič

Vrlo važno pravilo utvrđeno Konvencijom UNESCO-a iz 2003. je stvaranje nacionalnih inventara nematerijalne kulturne baštine, koji su prepušteni namjeri i posebnim prerogativima ili strategijama svake države članice Konvencije.

Iako UNESCO ne implicira da bi ti inventari trebali biti analogni ili digitalni, radna filozofija zaštite nematerijalne kulturne baštine neizravno sugerira potrebu za fleksibilnim sustavom inventara koji se može ažurirati, sustavom koji bi se trebao lako prilagoditi i obogatiti, na temelju novih povratnih informacija zajednice okupljene u prakse i izvedbe nematerijalne kulturne baštine.

Dodatak 1 ovog sveska pruža generičke prezentacije krajolika nematerijalne kulturne baštine u četiri zemlje, uključujući informacije o provedbi UNESCO-ve konvencije iz 2003., okvirima na nacionalnoj razini za upravljanje nematerijalnom kulturnom baštinom, sustavu visokog obrazovanja koji nudi diplome povezane s istraživanjem nematerijalne kulturne baštine, te također najbolje prakse u području digitalizacije iste.

IPitanja iz istraživanja poduzetog u okviru projekta iNTANGIBLE, Dodatak 2 sadrži opsežan popis dobrih praksi i projekata digitalizacije nematerijalne kulturne baštine koji se provode u Europi i šire.

Naša perspektiva digitalizacije nematerijalne kulturne baštine nema namjeru dovesti do gubitka individualnog i osobnog pečata u izvedbi istog, već omogućiti zakonito očuvanje vlasništva nad nematerijalnom kulturnom baštinom, zajedno s boljim pristupom njemu. Obuka stručnjaka na tom području, pomoć u pronalaženju prave inspiracije i alata, najvažnija je svrha ovog priručnika.

MODULI

Modul 1.:
*Definicije
nematerijalne
kulturne baštine
i ključna
terminologija*

Modul 2.:
*Digitalizacija
kulturne baštine*

Modul 3.: Planiranje
i provedba
programa/projekta
digitalizacije
nematerijalne
kulturne baštine na
lokalnoj razini

Modul 4.: Planiranje
i provedba
programa/projekta/
strategije
digitalizacije
nematerijalne
kulturne baštine na
nacionalnoj razini

Modul 5.:
*Korištenje
digitalizirane
nematerijalne
kulturne baštine
kao izvora u
različitim
kontekstima*

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 1.

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA ?

1.1. Nematerijalna kulturna baština

(često skraćeno na eng. ICH – intangible cultural heritage) označava tradicionalno znanje koje nam se prenosi s generacije na generaciju. Uključuje praktična zapažanja o raznim aspektima života, tehnikama starih zanata, narodnoj književnosti, magijskom razmišljanju i izvedbama. Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003. koju je izdao UNESCO spominje pet područja za ono što šira javnost naziva "folklor", priznajući da je zapravo mnogo više od toga:

a. usmene tradicije i izražavanja, uključujući jezik kao prijenosnik nematerijalne kulturne baštine

Npr. Tesalski dijalekt iz Grčke. Ljudi iz sjeverne Grčke, Tesalijske, posebno starije osobe, i ruralno stanovništvo još uvijek koriste eolski dijalekt koji rezultira 'rezanim' riječima, što znači da se zadnji samoglasnici ne izgovaraju. Pojednostavljuju svakodnevnu komunikaciju, čineći riječi kraćim i neposrednijim. To je kulturni kod koji podrazumijeva pripadnost određenoj vrsti baštine i omogućuje socijalnu koheziju među članovima zajednice. Štoviše, tradicionalno se znanje bolje prenosi na tesalskom dijalektu, budući da podrazumijeva sigurno, poznato okruženje.

© www.stemajourneys.com/people-of-thessalia

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA ?

b. izvedbena umjetnost

Npr. Čaluş ples. Pronađen na jugu Romanine, uglavnom u Olteniji, ritual Čaluş uključuje niz igara, skečeva, pjesama i plesova, a izvodili su ga isključivo muški plesači Čaluşari uz pratnju dviju violina i harmonike. Mladiće je u obred uvodio majstor-plesač koji je znanje bajalica i plesnih koraka naslijedio od svog prethodnika. Grupe plesača Čaluşari, sa šarenim šeširima, izvezenim košuljama i hlačama ukrašenim malim zvončićima, izvode složene plesove koji kombiniraju toptanje, škljocanje petama, skakanje i njihanje nogama. Prema tradiciji, skupine plesača i pjevanja Čaluşari, za koje se smatralo da su obdareni magičnim iscjeliteljskim moćima, išle su od kuće do kuće, obećavajući dobro zdravlje i blagostanje seljanima. Sve do danas, Čaluşari se sastaju kako bi proslavili svoje plesno i glazbeno umijeće na Duhovsku nedjelju.

MODUL 1.

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

Foto: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (c)

c. društvene prakse, rituali i svečani događaji

TFešta svetog Tripuna i kolo svetog Tripuna, običaji Hrvata iz Boke Kotorske (Boka Kotorska), Hrvatska. Element je 2022. godine upisan na UNESCO-ov reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Ona definira identitet ljudi koji dolaze iz Kotora, gdje se Sveti Tripun štuje od 809. godine, godine kada su dovedeni u zaljev. Prije mise na Svečev dan, 3. veljače, mladi dječak zvan "Mali admiral" recitira hvalospjeve svetom Tripunu. Lančani ples se izvodi nakon bogoslužja ispred crkve. Pripadnici Bokeljske mornarice odjeveni u tradicionalne odore plešu Kolo svetog Tripuna. Naredna dva mjeseca nosioci se sastaju u svim gradovima u kojima se nalazi Bokeljska mornarica, kako bi proslavili "Bokeljske noći". Time se šira javnost upoznaje s kulturnom baštinom Boke.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

d. znanja i prakse koji se tiču prirode i svemira

Ispiranje zlata u Transilvaniji. Aktivna praksa nalazi se u najvažnijoj geografskoj regiji za vađenje zlata u Rumunjskoj. Zove se zlatonosni četverokut, virtualno iscrtan sljedećim lokalitetima na karti: Brad – Săcărâmb – Zlatna – Baia de Aries. Kanta pijeska iz korita rijeke temeljito se ispere, dok voda ne postane bistra. Pijesak se zatim sipa u posudu (posuda je obično napravljena od drveta platane, ali danas se koriste i plastične lopate) i više puta se vije, dok se kamenčići i blato ne uklone. Zlatno brašno je teško i ostalo bi na dnu. Znanje i praksa u vezi s prirodom mogu osigurati održivost okoliša. Drvni obrtnici izrađuju tave, iskusni tragači za zlatom nude obuku, ljudi zarađuju nešto, a turizam se razvija – sve to bez ugrožavanja prirodnog okruženja.

MODUL 1.

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

@ agrotourism.com.cy

e. tradicijska izrada

Pletenje košara na Cipru: u prekrasnoj zajednici Choirokitia, obnovljena stara tradicionalna kuća iz 1850. pretvorena je u Radionicu i muzej pletenja košara. Muzej pletenja košara lokalni je muzej u selu Ineia u okrugu Paphos i jedan je od mnogih regionalnih muzeja na Cipru. Na mjestu se nalazi velika zbirka košararskih predmeta i tradicijskih rukotvorina s košarama i pletenjem, čuvajući i prezentirajući turistima tradiciju sela. Druga upotreba košare je za tradiciju presvlačenja odjeće 'Mladoženja i mladenka'. Prema tradiciji, obitelj mladoženje i mladenke mora plesati oko njih držeći tradicionalnu košaru s njihovom odjećom. Ovim ritualom se blagoslivlja ostatak procesa vjenčanja. Sve te vrste elemenata nematerijalne su ako ih usporedimo s baštinom koju svi poznajemo gledajući i dodirujući: spomenici, prirodne znamenitosti poput delte Dunava ili puki predmeti, poput drvene žlice o kojoj nam se ništa ne govori. Priče i znanje koje se vrti oko aktivnih folklornih manifestacija su nematerijalna kulturna baština.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

1.2. Živa baština

Odnosi se na aktivne prakse i uvjerenja. Glavna razlika između pojma „folklor“ i nematerijalne kulturne baštine leži u činjenici da se potonja bavi samo običajima, zanatima i nastupima koji su u sadašnjoj uporabi. Na primjer, folklorist može proučavati podzemne kolibe koje su građene do sredine 19. stoljeća u Rumunjskoj, ali stručnjak za kulturu nematerijalne baštine može pronaći vernakularnu arhitekturu samo u svom terenskom radu. U ovom slučaju, živu baštinu čine glinene/drvene kuće u kojima ljudi još uvijek žive. Nastoji se prenijeti tradicionalne tehnike gradnje i metode očuvanja postojećih kuća, a nikako revitalizirati građevine koje su ljudi prestali graditi prije desetljeća.

1.3. Zajednica

Jedan od glavnih stupova rada s nematerijalnom kulturnom baštinom je uključivanje zajednice koja prepoznaje određene elemente kao dio svog lokalnog identiteta. U starim ruralnim društvima, članovi zajednice bi odmah primijetili kada bi čudna odjeća ili običaji ušli u njihove živote i nastojalo se to obuzdati. Zajednicu danas čine nositelji tradicijskog znanja, pojedinci ili skupine koji su kulturološke informacije primili od svojih obitelji i majstora zanata te ih žele prenijeti dalje. Zajednica se sastoji od svih dionika uključenih u očuvanje lokalne nematerijalne baštine. Primjerice, *batanu* iz Rovinja od zaborava su spasili tamošnji entuzijasti koji su osnovali udrugu.

Obitelji su i dalje prenosile zanatske metode, a povezani običaji poput starog lokalnog dijalekta i tradicionalnih pjesama očuvani su naporima zajednice. Vidi više: <https://www.batana.org/en/home>

MODUL 1.

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

1.4. Pristup odozdo prema gore

Proizlazeći iz akcija temeljenih na zajednici, pristup počinje od ove individualne razine i ide do lokalnih vlasti, stručnjaka i nacionalnih donositelja odluka. Stoga je zaštita nematerijalnih kulturnih elemenata učinkovita jer odgovara stvarnim potrebama nositelja. Ljudi, a ne stručnjaci za etnografiju, odlučuju što im je najvažnije i kako mogu postići održive ciljeve kroz nematerijalnu kulturnu baštinu. Na primjer, u selu Schitu Stavnica – Iași, Rumunjska, ostao je samo jedan keramičar od oko 50 koji su se bavili ovim zanatom prije pola stoljeća. Upravo je on od lokalnog Županijskog centra za promicanje i očuvanje tradicijske kulture zatražio nekoliko poticaja za nastavak lončarstva: bonove za prijevoz

kako bi svoje posude dopremio na sajmove, drva za pravilno pečenje keramike, vidljivost svog zanata u raznim kontekstima (školske izvanškolske aktivnosti, javna događanja, radionice u ljetnim kampovima i sl.) Samo uz konzultacije s nositeljima nematerijalne kulturne baštine, bilo da su pojedinci, grupe ili cijele zajednice, mjere zaštite mogu imati plodonosne rezultate.

Daniel Ifrim, posljednji keramičar iz Schitu Stavnica.

1.5. Zaštita

Taj se izraz preferira u odnosu na očuvanje, jer se nematerijalna kulturna baština živom baštinom, aktivnim običajima, praksama i vjerovanjima. UNESCO-va Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003. i njezine Operativne direktive spominju da muzeifikacija i zamrzavanje elemenata nisu prikladni za akcije usmjerene na podizanje svijesti o velikoj vrijednosti tradicionalnog znanja. Ispravno čuvanje uključuje i socio-ekonomske ciljeve i obrazovni program kako bi se uspješno prenijele kulturne informacije. Ključne mjere zaštite su inventarizacija, sustavno prezentiranje informacija o nematerijalnoj kulturnoj baštini, podizanje svijesti, poticanje ljudi na razumijevanje i uvažavanje nematerijalne kulturne baštine te revitalizacija, jačanje ugroženih praksi.

ŠTO JE NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA?

1.6. Zaključno, nematerijalna kulturna baština je više od:

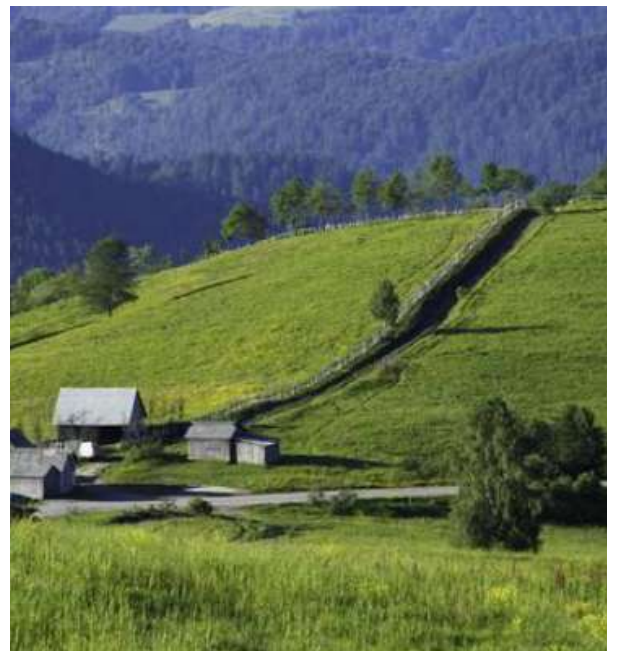
folklor: nematerijalna kulturna baština bavi se sadašnjim običajima, praksama i praznovjerkama, koje priznaju pojedinci i zajednice koji sudjeluju u njihovom prijenosu i definiraju se kroz te elemente. Folklor također podrazumijeva izgubljena vjerovanja i zanate, tradicijska znanja koja se više nisu pokazala korisnima u suvremenom društveno-ekonomskom kontekstu;

materijalno: Konvencija o svjetskoj baštini iz 1972. spominje prirodna i/ili kulturna mjesta od izuzetne univerzalne vrijednosti. Međutim, nema hijerarhije u uvažavanju kulturne baštine, a rezultirajući objekti dio su konteksta koji uključuje društveni prijenos i priznanje, duhovne informacije koje se vrte oko izrade, ekonomske koristi i obrazovne svrhe. Materijalna baština često je definirana autentičnošću, čime se ograničava promjena, dok se nematerijalna kulturna baština neprestano razvija i prilagođava potrebama ljudi;

priroda: 1992. godine pojam „kulturnog krajolika” pojavio se kao nužnost za definiranje međuovisnog odnosa između prirode i kulture, prema Konvenciji o svjetskoj baštini. Ilustrira "evoluciju ljudskog društva i naselja tijekom vremena, pod utjecajem fizičkih ograničenja i/ili mogućnosti koje predstavlja njihovo prirodno okruženje, te uzastopnih društvenih, ekonomskih i kulturnih sila, vanjskih i unutarnjih". Na primjer, rudarski krajolik Roșia Montană, smješten u nizu metalonosnih planina Apuseni na zapadu Rumunjske, predstavlja najznačajniji, opsežni i tehnički najraznovrsniji podzemni kompleks rimskih rudnika zlata poznat u vrijeme natpisa.

Rudarstvo u tom mjestu također se provodi između srednjeg vijeka i modernog doba. Cjelina je smještena u agro-pastoralnom krajoliku koji uvelike odražava strukture zajednica koje su podržavale rudnike između 18. i ranog 20. stoljeća.

© Radu Sălcudean, Konvencija o svjetskoj baštini

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

DIGITALNO ČUVANJE

je "aktivno upravljanje digitalnim sadržajem tijekom vremena kako bi se osigurao trajni pristup" (prema Kongresnoj knjižnici Sjedinjenih Američkih Država)

- Digitalno očuvanje – ne samo sigurnosne kopije, ne samo pohranjivanje, ne samo otvoreni pristup
- Od fizičkih predmeta do rođenih digitalnih predmeta Ili od analognog formata do digitalnog formata

Galerije, knjižnice, arhivi i muzeji (eng. GLAM) ili "institucije sjećanja" glavna su mjesta gdje se kulturna baština prikuplja, organizira, pohranjuje, čuva i širi. Tijekom posljednjeg desetljeća, velike epistemološke promjene koje je donijela digitalna tehnologija u metodologiji očuvanja koju koriste GLAM institucije odredile su nove i složene razvoje, kako u pogledu telekomunikacijske (IT) infrastrukture tako i u pogledu obuke osoblja. Šira uporaba digitalne tehnologije GLAM institucija za postizanje svojih ciljeva zaštite percipira se kao revolucija koju treba priznati i pripremiti. Naravno, ova revolucija ne podrazumijeva nov početak s potpuno novim strategijama i modelima očuvanja, već joj se pristupa kao korak po korak prilagodbi već postojeće strategije arhiviranja koja definira cilj GLAM-a. Ovaj se modul usredotočuje na to kako bi se postojeći administrativni okvir i radni protokol GLAM-a trebali koristiti kao sredstvo za postavljanje novog digitalnog formata.

Co-funded by
the European Union

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.0. Digitalizacija +/- digitalizacija nematerijalne kulturne baštine?

DIGITALIZACIJA ("učinjeno digitalnim")

Prema engleskom *Oxford English Dictionary*, digitalizacija je "proces mijenjanja podataka u digitalni oblik koji se može lako čitati i obraditi računalom". Za našu temu, digitalizacija se sastoji u transformaciji nematerijalne kulturne baštine tj. sadržaja izvorno stvorenog i pohranjenog kao fizički, analogni (nedigitalni) format u digitalni format. Većina GLAM institucija prikuplja informacije koje nastaju u fizičkom konvencionalnom okruženju, a tek ih kasnije digitaliziraju.

KOJA je vrsta analognog formata specifična za ICH arhiviranje?

- rukom pisani papiri, dokumenti mehaničkih pisaćih strojeva, fotografski ispisi, audio kasete, video vrpce itd.

Posljednjih nekoliko desetljeća stručnjaci za arhiviranje ICH-a naglašavaju postojanje duge liste čekanja analogne građe za digitalizaciju.

- Zašto digitalizirati analogne dokumente? Zbog efemerne prirode analogne građe u tradicionalnim arhivima i također zbog poteškoća u pristupanju njima onoliko često koliko je potrebno.

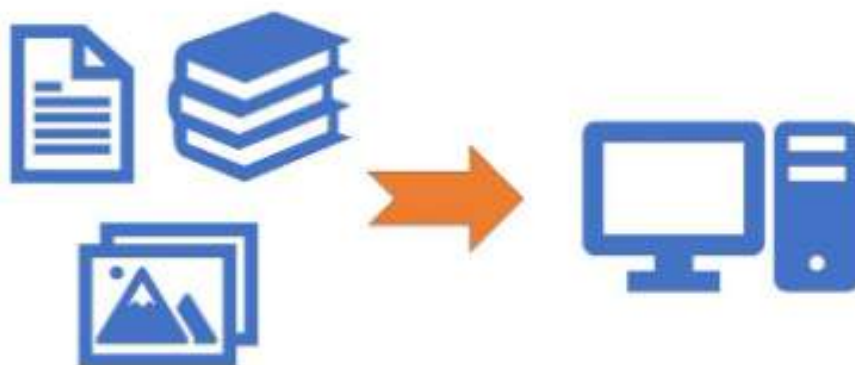
MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

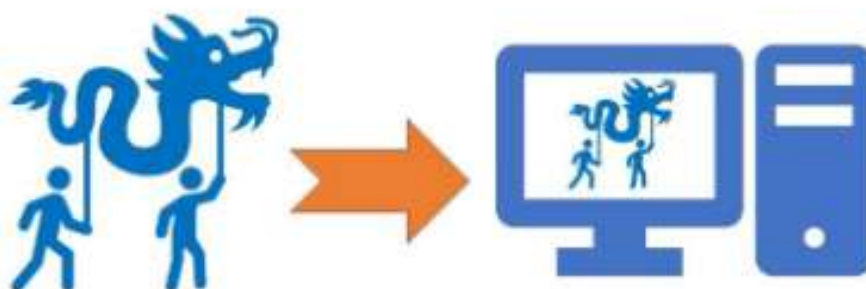
DIGITALIZACIJA ("born digital")

Iako se u nekim kontekstima digitalizacija koristi kao sinonim za digitalizaciju, točnije, sadržajno specifično značenje digitalizacije uključuje izravnu upotrebu digitalne tehnologije za snimanje, dokumentiranje i zaštitu nematerijalne kulturne baštine.

- Prihvatanje potencijala digitalne tehnologije za prikupljanje ICH podataka i identificiranje zajednica izvođača, omogućuje nove poboljšane načine širenja, prijenosa i učenja o ICH-u
- Današnja tendencija ide prema novoj "filozofiji" ICH pohranjivanja i korištenja arhivskih informacija: više suradničke, interaktivnije, održivije

DIGITIZATION

DIGITALIZATION

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.1. Od papira do oblaka. Od tradicionalnih folklornih arhiva do digitalne revolucije

Što je ARHIV?

To je zbirka informacija o određenom ili širem nizu tema koje su pohranjene i organizirane za dugoročno čuvanje i korištenje. Ponekad to uključuje i institucionalni okvir povezan sa zbirkom i fizičkim prostorom u kojem su arhivske jedinice pohranjene.

ARHIV nije nužno “mjesto” prošlosti, puka pohrana podataka iz manje ili više davne prošlosti.

Sam FOLKLOR nije nužno proizvod prošlosti, jer uključuje i odraz ili dokaz sadašnjosti.

U mnogim europskim zemljama folklorni arhivi (s područnim podružnicama ili ne) još su od kraja 19. stoljeća glavna institucija za dokumentiranje, pohranjivanje i istraživanje tradicijske kulture. S obzirom na rano vrijeme osnivanja i postojeće resurse za izradu podataka, folklorni arhivi u velikoj su mjeri sastavljeni od rukopisnih rukopisa. Osim toga, u manjem opsegu, u njima se nalaze spremišta audio i video zapisa, crteža i fotografija.

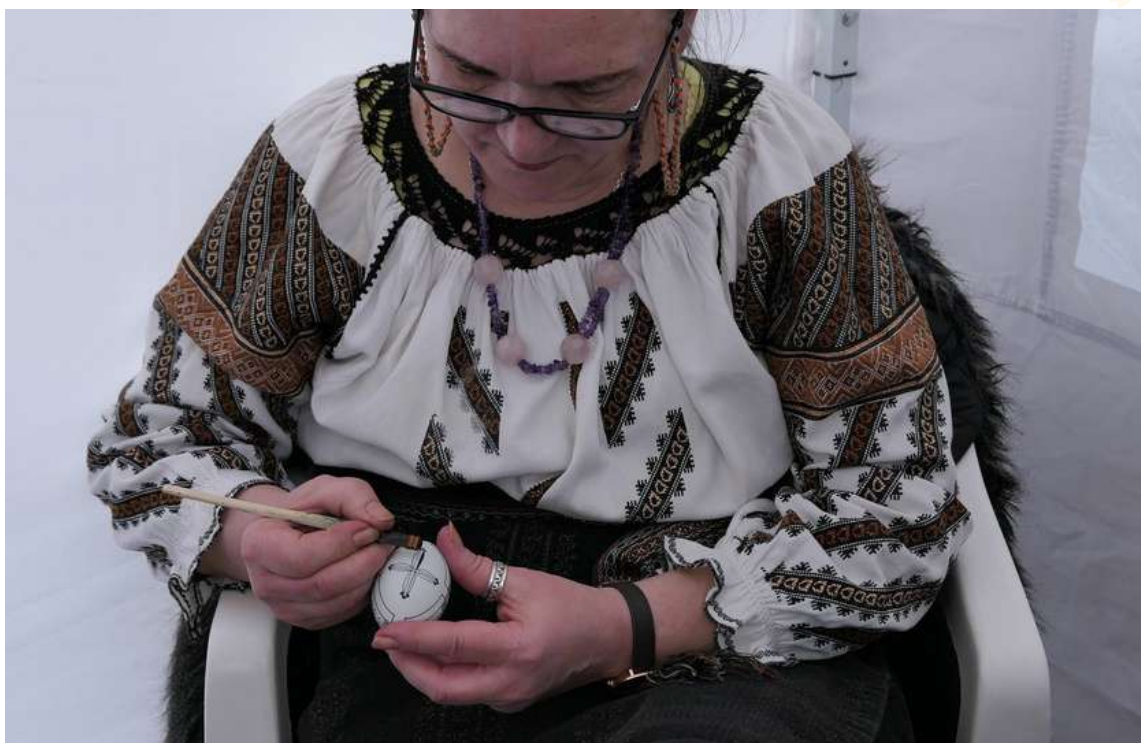

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

„Arhivsko“ pamćenje postoji kao dokumenti, karte, književni tekstovi, pisma, arheološki ostaci, kosti, video snimci, filmovi, CD-i, svi oni predmeti koji su navodno otporni na promjene. Arhiv, na grčkom, etimološki se odnosi na "javnu zgradu", "mjesto gdje se čuvaju zapisi". Od arkhe, također znači početak, prvo mjesto, vlast. Slažući rječničke natuknice u sintaktički raspored, mogli bismo zaključiti da arhivsko, od početka, održava moć. Arhivsko pamćenje djeluje preko udaljenosti, kroz vrijeme i prostor; istražitelji se mogu vratiti kako bi ponovno pregledali drevni rukopis, pisma pronalaze svoje adrese kroz vrijeme i mjesto, a računalni diskovi ponekad iskašljavaju izgubljene datoteke s pravim softverom" (Diana Taylor, *op.cit.*, str. 18)

Važnost folklornih arhiva za dokumentiranje NKH daje činjenica da oni uspijevaju pružiti dokaze o kontinuiranoj dinamici žive baštine, povezujući dakle prošlost i sadašnjost. Pisani tekstovi omogućuju znanstvenicima da uđu u trag književnim tradicijama, izvorima i utjecajima. Folklorni arhiv, kao i svaki drugi arhiv, sadrži materijale koji su trajni i koji pronalaze relevantnost u povijesnim studijama, dajući pozadinu za fenomene sadašnjosti.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Regionalni folklorni arhiv u Rumunjskoj: AFMB – Folklorni arhiv Moldavije i Bukovine

- osnovan 1970., u okviru Odsjeka za etnologiju Instituta za rumunjsku filologiju “Alexandru Philippide” pri Rumunjskoj akademiji
- Podružnica lasi;
- treći najveći arhiv folklora u Rumunjskoj;
- sadrži oko 300.000 dokumenata, nastalih od 1930-ih: rukom pisane terenske bilješke, magnetske vrpce zvučnih zapisa, video vrpce, fotografije na celuloidu;
- dio arhive je digitaliziran: magnetske vrpce su prebačene u mp3 datoteke i audio CD-e;
- kao i u većini rumunjskih folklornih arhiva, proces digitalizacije još je na samom početku

Potpuno digitalizirana tipična zbirka folklora: Nacionalna zbirka folklora (NFC) Irske

- ca. 2 milijuna stranica rukopisa, ca. 500.000 indeksnih kartica, ca. 12 000 sati zvučnih zapisa, ca. 80.000 fotografija, ca. 1000 sati video materijala

<https://www.duchas.ie/en/info/cbe>

- upisan u UNESCO-ov registar pamćenja svijeta

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Prva kompjuterski čitljiva arhiva folklora: Sveučilište u Detroitu:

Sadrži više od 42 000 folklornih tradicija, prikupljenih između 1964. i 1993.

Osnovali su ga profesori Frank M. Paulson i James T. Callow 1964. godine.

**Inicijativa za digitalno povezivanje zasebnih folklornih arhiva: SAMLA
(*National Infrastructure for Cultural History and Tradition Archives*)**

– infrastrukturni projekt koji ima za cilj digitalizirati sve glavne etnološke i folklorističke arhive u Norveškoj i osigurati jednu tražilicu za pristup njihovoj građi

– sadrži tri tradicijska arhiva: Folklorni arhiv Sveučilišta u Oslu, Norveško etnološko istraživanje (NEG) u Norveškom muzeju kulturne povijesti i Etno-folkloristički arhiv na Sveučilištu u Bergenu

– Svrha digitalnog arhiva je otvoriti se za više istraživanja kontinuiteta i promjena unutar Norveške, kao i nordijske i europske kulturne povijesti. Digitalna baza podataka pružit će napredne mogućnosti pretraživanja institucija i kategorija građe. Osim toga, projekt će se koordinirati sa sličnim digitalnim infrastrukturama u drugim zemljama.

<https://samla.w.uib.no/about-samla/>

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Rani antropološki arhiv: Nacionalni antropološki arhiv SAD-a

- započeo kao Arhiv Ureda za američku etnologiju (BAE), prvi istraživački ured Smithsonian muzeja;
- utemeljuje ga 1879. John Wesley Powell kako bi promicao antropološka istraživanja i služio kao trajna pohrana rukopisa i fotografija o američkim Indijancima koje su ranije prikupila geografska i geološka istraživanja SAD-a u zapadnim Sjedinjenim Državama;
- 1965. godine BAE spoja se s Odjelom za antropologiju Smithsonian i njegovi arhivi postaju arhivi Ureda za antropologiju Smithsonian;
- od dokumentiranja američke kulture počelo se dokumentirati kulture diljem svijeta;
- 1968. godine arhiv je preimenovan u "Nacionalni antropološki arhiv";
- zbirke uključuju više od 8 500 linearnih stopa rukopisa (2,5 km), 635 000 etnografskih fotografija (uključujući neke od najranijih slika autohtonih ljudi diljem svijeta), 21 000 djela domaće umjetnosti, više od 11 000 zvučnih zapisa i više od 8 milijuna stopa izvornog etnografskog filma i videa.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

„Još jedan razlog zašto prikupljamo toliko etnografskog materijala je taj što smo predani očuvanju svega što antropolog stvori, plus predmete koji osvjetljavaju njegovu ili njezinu javnu karijeru i privatni život. Uz uobičajene etnografske materijale kao što su terenske bilješke, dnevnici, fotografije, zvučni zapisi i pokretne slike, također nastojimo prikupljati bilješke s predavanja i predavanja, prijave za stipendije, recenzije rukopisa, uredničke poslove, osobnu i profesionalnu korespondenciju i osobne dnevnike. Kao posljedica toga, ne prikupljamo samo etnografiju, već i materijale koji bi se mogli koristiti za izradu biografija američkih antropologa.”[1]

[1] Robert Leopold, Drugi život etnografskih terenskih bilježaka, "Ateliers du LESC", 2008.: <https://journals.openedition.org/ateliers/3132>

Otvoreni digitalni repozitorij antropoloških materijala: Registar antropoloških Wiki podataka

- projekt koji provodi Američka antropološka udruga;
- resurs za antropologe i sve druge istraživače zainteresirane za kulturu, povijest, jezik i ljudski život općenito;
- predstavlja opsežan popis bilješki s terena, etnografskih izvora i podataka u bezbrojnim digitalnim i fizičkim arhivama, koje su izradili brojni antropolozi tijekom prošlog stoljeća;

https://anthroregistry.fandom.com/wiki/Registry_of_Anthropological_Data_Wiki

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Tradicionalni sustav indeksiranja analognih folklornih arhiva obvezna je zadaća ne samo za organiziranje građe u tako golemom repozitoriju informacija, već i, što je najvažnije, radi jednostavnog pretraživanja. Rani projekti klasične folkloristike nadahnuli su pojavu različitih kategorija metapodataka. Jedna od glavnih svrha prikupljanja narodnih umotvorina na početku folkloristike kao stručnog polja, a to je povijesno-zemljopisni i komparativni poduhvat, potaknulo je organiziranje narodnih umotvorina prikupljenih bilo iz starih dokumenata bilo iz novijih zbirki prema mjestu i sadržaju. Klasifikacijski sustav svjetskih narodnih pripovijesti posvećen sastavljanju međunarodne tipologije narodnih bajki, bio je globalni projekt izrade lokalnih, regionalnih, nacionalnih tipologija bajki, narativnih vrsta i motiva. Znanstvenici narativnog folklora stvorili su specifične sustave za sređivanje velikih masa pripovjednog materijala prema žanrovima, akterima i zgodama. Klasifikacija koja je nastala bila je Međunarodni katalog narodne priče – ATU (Aarne/Thompson/Uther) – prema imenima glavnih znanstvenika koji su posvetili svoje karijere upravljanju tako složenim projektom u različitim vremenima prošlog stoljeća, što je pothvat koji traje i danas.

Identifikacijski detalji magnetiske trake		Etnološka kategorija	Naslov materijala	Vrsta izvedbe (pjevana, pripovijedana, recitirana)	Mjesto i datum preuzimanja	Prikupio	Izvor	
Recenzent	№. pisatel	№. materijalni	Genul	TITLUL	Cintat, povestit, recitat	Locul și data înregistrării	Cules de :	Informator
H I	15	Oficiu	De Pash	povestit	Leudilari febr. 1972	Lucia Berdan Lucia Cires	Năstăsă C. Gegea	6
H I	16	Indelet-nicari	Albunari, păstorit	-11-	-11-	-11-	-11-	-11-
H I	17	Liric colindă	Brin cel ver-de roșu cel	cîntat	Reghin febr. 1972	-11-	Namur Neacșa Udrea	7
H I	18	-11-	Treci Mos Crăciun călare	-11-	Reghin febr. 1972	-11-	-11-	-11-
H I	19	-11-	Noi suntem la colindăm	-11-	-11-	-11-	-11-	-11-
H I	20	-11-	-11-	-11-	-11-	-11-	-11-	-11-
H II	21	-11-	"Inecata" de la hai	-11-	-11-	-11-	Beaus Toder	9
H II	22	Credințe	larba fierului s.a.	povestit	Corbata sept. 1972	Lucia Cires	Buta Silva	6

Druga vrsta masivne sistematizacije i vizualizacije folklornih podataka koja je naposljetku inspirirala korištenje digitalne tehnologije u folklorističkim radovima i pomnu izradu sustava metapodataka bili su kartografski projekti. Nacionalni ili regionalni folklorni atlasi, koji su se izrađivali od sredine prošlog stoljeća, pokrenuli su gorljiv rad na prikupljanju informacija o tradicijskoj kulturi u mnogim europskim zemljama na način da se prikaže zemljopisna rasprostranjenost. Nekoliko takvih projekata koji se i danas nastavljaju u manjem opsegu i koncentrirani su na određene teme koriste programe za digitalno mapiranje.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Od katalogizacije "perom i olovkom" do digitalnih metapodataka

Folklorne taksonomije 20. stoljeća izgradile su ekspertizu katalogizacije "perom i olovkom" koja je u osnovi bila stvaranje metapodataka rukopisom. Prijenos ovog fizičkog sustava metapodataka u digitalni svijet nije duboko promijenio glavnu svrhu bilo koje strategije metapodataka, tj. potrebu da se uspostavi odnos (hijerarhija) između različitih kategorija "objekata" u folklornoj zbirci. Na primjer, AFMB koristi dva paralelna sustava indeksiranja: geografski i tematski. I druge folklorne zbirke mogu koristiti kronološko indeksiranje.

Odjel za kartice Kongresne knjižnice (1920-tih)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Card_Division_of_the_Library_of_Congress_3c18631u_original.jpg

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Najčešće korišteni sustav metapodataka za GLAM institucije je *Dublin Core*, također poznat kao *Dublin Core Metadata Element Set* (DCMES), koji je skup od petnaest glavnih metapodataka za opisivanje digitalnih ili fizičkih izvora. *Dublin Core Metadata Initiative* (DCMI) je projekt Udruge za informacijsku znanost i tehnologiju (ASIS&T), neprofitne organizacije.

1. Suradnik – „Subjekt odgovoran za doprinose resursu”.
2. Pokrivenost – "Prostorna ili vremenska tema izvora, prostorna primjenjivost izvora ili jurisdikcija pod kojom je izvor relevantan”.
3. Kreator – "Subjekt primarno odgovoran za stvaranje resursa”.
4. Datum – "Točka ili vremenski period povezan s događajem u životnom ciklusu resursa”
5. Opis – "Račun resursa”.
6. Format – "Format datoteke, fizički medij ili dimenzije izvora”.
7. Identifikator – "Nedvosmislena referenca na izvor unutar danog konteksta”.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

8. Jezik – "Jezik izvora"

9. Izdavač – "Subjekt odgovoran za stavljanje izvora na raspolaganje".

10. Odnos – "Povezani resurs".

11. Prava – "Informacije o pravima koja se drže u i nad resursom".

12. Izvor – "Povezani izvor iz kojeg je izveden opisani izvor".

13. Predmet – "Tema izvora".

14. Naslov – "Ime dodijeljeno resursu".

15. Vrsta – "Priroda ili žanr izvora".

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

METADATA: mogu se pohraniti ili interno, u istoj datoteci ili strukturi kao i podaci (zvani ugrađeni metapodaci), ili eksterno, u zasebnoj datoteci ili polju od opisanih podataka. Repozitorij podataka obično pohranjuje metapodatke odvojene od podataka, ali može biti dizajniran da podržava pristupe ugrađenim metapodacima.

Interna pohrana znači da metapodaci uvijek putuju kao dio podataka koje opisuju; stoga su metapodaci uvijek dostupni s podacima i njima se može manipulirati lokalno.

Vanjska pohrana omogućuje zajedničko postavljanje metapodataka za sve sadržaje, na primjer u bazi podataka, za učinkovitije pretraživanje i upravljanje.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Digitalne znanosti, digitalne humanističke znanosti, računalna folkloristika

Prema izvješću koje je izradilo Američko vijeće učenih društava, "digitalna stipendija" znači:

- A. Izgradnja digitalne zbirke informacija za njihovo proučavanje i analizu;
- B. Stvaranje odgovarajućih alata za izgradnju zbirke;
- C. Stvaranje odgovarajućih alata za analizu i proučavanje zbirki;
- D. Korištenje digitalnih zbirki i analitičkih alata za stvaranje novih intelektualnih proizvoda;
- E. Stvaranje autorskih alata za ove nove intelektualne proizvode, bilo u tradicionalnim oblicima ili u digitalnom obliku [2].

U folkloristici se pojava digitalnih alata ne svodi na izgradnju i očuvanje informacija, već se proteže i na računalno potpomognutu analizu digitalnih dokumenata, praksu digitalnog terenskog rada, što je proučavanje online zajednica i digitalno posredovanih društvenih okruženja, digitalnih kustoski pristupi zbirkama itd. Rast društvenih medija, širokih online zajednica, raznih internetskih baza podataka, dostupnost ranije teško dostupnih resursa, mogućnost digitalne analize velikih skupova podataka, brze i učinkovite tražilice digitalnih podataka, mogućnosti digitalnog mapiranja, nove tehnike 3D ugrađivanja otvaraju toliko puno putova istraživanju folkloru.

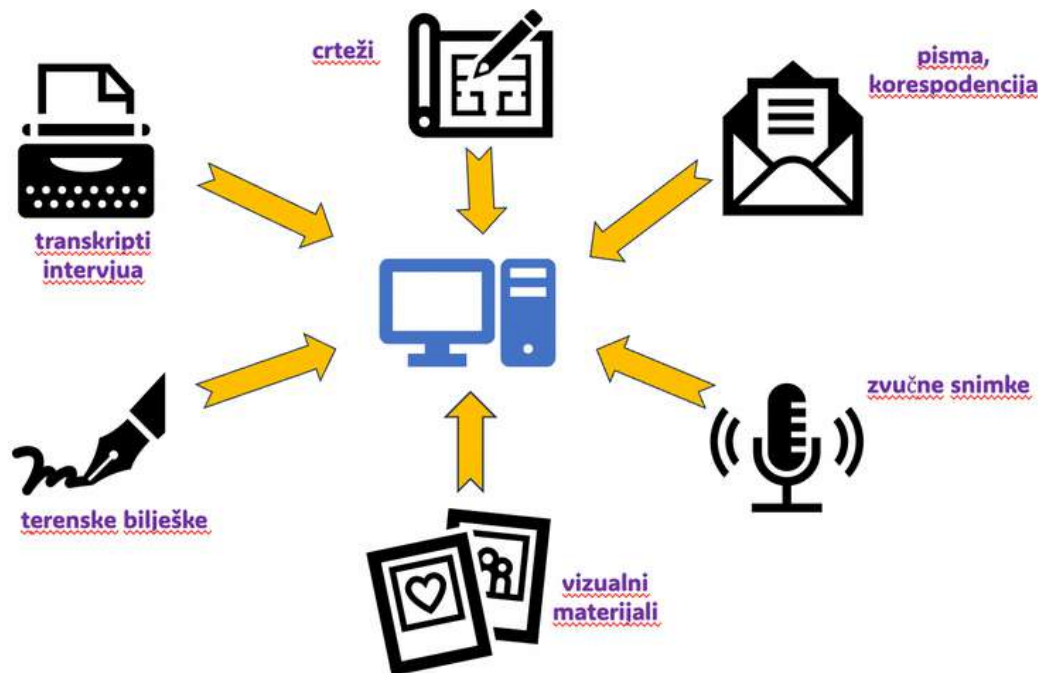
2. Courant, Paul N., Sarah E. Fraser, Michael F. Goodchild, Margaret Hedstrom, Charles Henry, Peter B. Kaufman, Jerome McGann, Roy Rosensweig, John Unsworth i Bruce Zuckerman. 2006. "Our Cultural Commonwealth: Izvješće Komisije Američkog vijeća učenih društava o kibernetičkoj infrastrukturi za humanističke i društvene znanosti." Američko vijeće učenih društava. www.acls.org/uploadedFiles/Publications/Programs/Our_Cultural_Commonwealth.pdf, str. 7.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Kako je utvrdio Timm Tangherlini, stručnjak za računalnu folkloristiku, četiri su područja za „digitalno“ koja bi mogla promijeniti igru u polju folklornih studija[3]:

- Prikupljanje i arhiviranje;
- Indeksiranje i klasifikacija;
- Vizualizacija i navigacija;
- Analiza.

Kako bi digitalno arhiviranje postiglo svoj puni potencijal, važno je da "digitalni objekti" osiguraju čitljivost na više platformi, da budu dohvatljivi, prenosivi, dijeljeni.

Digitalne tehnologije donijele su nove mogućnosti i okvire za očuvanje, organizaciju i vizualizaciju informacija o kulturnoj baštini. Način na koji se podaci obrađuju ovim tehnologijama zahtijevao je dublje razumijevanje pojmova kao što su arhiva, sadržaj i kontekst. Novi digitalni svijet kao prostor višedimenzionalnih baza podataka omogućuje proces trajne rekonfiguracije našeg kulturnog sektora.

3. Timothy T. Tangherlini, *Folklori makroskop: izazovi za računalnu folkloristiku*, "Zapadnjački folklor", 72 (1), 2013., str. 8.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Svi moramo stvoriti vlastitu osobnu digitalnu arhivu...

Učenje kako stvoriti digitalne arhive u našem profesionalnom okruženju također bi nas moglo motivirati da koristimo besplatne i korisniku jednostavne alate za digitalizaciju i organiziranje novostvorenih digitalnih objekata u našem osobnom životu. Najjednostavnija zbirka koju možemo stvoriti odgovara fizičkoj zbirci knjižnice ili arhive; možemo arhivirati fotografije i videozapise naših važnih životnih događaja, drage poruke za naše voljene, citate iz knjiga koje nam se sviđaju itd. Stvaranje takve osobne nove kolekcije moglo bi biti slično stvaranju bloga ili Facebook albuma.

„Pamćenje kao kolektivni čin evidentno je u našim svakodnevnim iskustvima s računalima, zbog kojih se njihovo pamćenje čini – protiv fizike – stalnim i sveprisutnim. Ako stvari sada ostanu, to nije zato što je digitalna memorija robusnija od papira; suprotno je istina. Silicij se razgrađuje daleko brže od papira; web-mjesta – čak i naizgled čvrsta i trajna poput geogradova – nestaju. Oblaci su oblaci: živine mješavine pare, tekućine i krutine. Unatoč tome, digitalizacija se može smatrati oblikom štednje jer čuva sadržaj kroz proces preoblikovanja: čitanje, što je pisanje na drugom mjestu. Sva računala čitaju pisanjem negdje drugdje...”[4]

4. Chun, Wendy Hui Kyong, *Programirane vizije: softver i memorija, Studije softvera*, Cambridge, MA: MIT Press, 2011., str. 18-19 (prikaz, ostalo).

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.2. Europski projekti i preporuke

EUROPSKA KOMISIJA

Kulturna baština stalno je prisutna u politikama EU, a trend je naklonjen prema europskoj digitalnoj baštini

„Digitalne tehnologije pružaju nove mogućnosti za očuvanje kulturnih sadržaja i kulturnu baštinu dostupnijom svim vrstama publike. Muzeji i kulturne organizacije koje prihvaćaju tehnologiju mogu ponuditi inovativna iskustva posjetiteljima, kao i omogućiti javnosti pristup izložbama na daljinu i vidjeti materijal koji nije izložen.“[5]

Preporuke Europske unije:

„Internetska dostupnost kulturnog materijala omogućit će građanima diljem Europe pristup i korištenje za slobodno vrijeme, studij ili posao. To će europskoj raznolikoj i višejezičnoj baštini dati jasan profil na internetu, a digitalizacija njihove imovine pomoći će europskim kulturnim institucijama da nastave izvršavati svoju misiju davanja pristupa i očuvanja naše baštine u digitalnom okruženju“ (Preporuka Komisije od 27. listopada 2011. o digitalizaciji i internetskoj dostupnosti kulturne građe i digitalnom očuvanju, 2011/711/EU, čl. 6, objavljeno u „Službenom listu Europske unije“, L 283, od 29. listopada 2011.)

Kako bi se stvorio zajednički europski podatkovni prostor za kulturnu baštinu, Europska komisija je 10. studenog 2021. objavila novu Preporuku s ciljem ubrzanja digitalizacije dobara kulturne baštine[6], u standardiziranom vrlo pristupačnom formatu, koristeći razvoja novih tehnologija, od 3D skeniranja do strojnog učenja i umjetne inteligencije:

5. <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/european-digital-heritage>

6. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-proposes-common-european-data-space-cultural-heritage>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

„digitalizacija prema zadanim postavkama ne podrazumijeva digitalno očuvanje. Kako bi dugoročno osigurala pristup digitaliziranoj imovini, države članice trebaju pažljivo planirati i provesti digitalno očuvanje svoje imovine, uzimajući u obzir sve relevantne financijske, organizacijske i tehničke izazove tijekom dugoročnog razdoblja. Ciljevi digitalnog očuvanja mogu uključivati ne samo imovinu kulturne baštine koja se smatra prioritetom za digitalizaciju (npr. imovinu pod rizikom, najposjećenije spomenike i mjesta ili pod digitaliziranim domenama), već i prethodno digitaliziranu imovinu. (Preporuka Komisije od 10.11.2021. o zajedničkom europskom podatkovnom prostoru za kulturnu baštinu, C(2021) 7953 final, članak 16.)

Parlamentarna skupština Vijeća Europe

Rezolucija 2269 (2019) „Očuvanje i unapređenje nematerijalne kulturne baštine u Europi” ima za cilj:

- prilagoditi digitalne metode i alate za ICH inventare i prakse zaštite, tako da se mogu uskladiti u Europi (tehnički i metodološki) kako bi se dodatno potaknula razmjena i dijeljenje znanja;
- integrirati djelovanje politike ICH-a u najavljenju strategiju #Digital4Culture za 2020., koristeći digitalni potencijal za poboljšanje pozitivnih ekonomskih i društvenih učinaka kulture

UNESCO-ova Povelja o očuvanju digitalne baštine (izdana 15. listopada 2003.): priznaje „digitalnu baštinu” kao novu vrstu zajedničke ostavštine čovječanstva

Iako je usredotočena na prijetnju gubitka, a ne na njezino korištenje, Povelja ističe važnost dijeljenja ove baštine: “Svjesni da će pristup ovoj baštini ponuditi proširene mogućnosti za stvaranje, komunikaciju i dijeljenje znanja među svim narodima”

<https://en.unesco.org/about-us/legal-affairs/charter-preservation-digital-heritage>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.3. Međunarodne inicijative:

Uz mnoge tematske digitalne arhive stvorene za različite kulturne domene, postoje veći portali koji prikupljaju informacije o kulturnoj baštini prikupljene od mnogih GLAM institucija i pružaju integrirane funkcije za pronalaženje i pristup podacima o kulturnoj baštini. Najvažnija od takvih platformi je Europeana.

EUROPEANA – europska digitalna platforma za jačanje kulturne baštine

Misija Europeane je osnažiti sektor kulturne baštine u njenoj digitalnoj transformaciji. Podržava tisuće europskih muzeja, arhiva i knjižnica u ponudi besplatnog pristupa digitaliziranim verzijama umjetničkih djela, knjiga i glazbe. Europeana se financira od 2008. u okviru programa Connecting Europe Facility.

<https://www.europeana.eu/en>

Nematerijalna kulturna baština – ICH u Europeani

Zbirka Europeana "Stvaranje kulture": "Obrtnici i zanatlije #craftingheritage oblikujući i prepravljajući kulturu kroz stoljeća, prenose nasljeđe vještina, znanja i proizvodnje."

Na Europeani Pro: projekt „CRAFTED: Obogatite i promovirajte tradicionalne i suvremene zanate” (2021.-2023.), kojim koordinira Nacionalno tehničko sveučilište u Ateni – Grčka, partneri: 13 institucija iz raznih zemalja EU.

Cilj ovog projekta je omogućiti očuvanje materijalnih i nematerijalnih aspekata obrtništva i na taj način osigurati sveobuhvatno razumijevanje i uvažavanje zajednica i kultura kojima ono pripada. Za to je projekt prikupio više od 186.000 novih zapisa visoke kvalitete koji prikazuju opipljive predmete koje proizvode ili koriste obrtnici i dokumentiraju njihov nematerijalni kontekst, poput tehnika i znanja. Dodatno, nadgradio je više od 26 000 zapisa koji već postoje na Europeana.eu na otvorenu licencu.

7. <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=26468>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Razvio i primijenio inovativnu metodologiju čovjeka u petlji – eng. loop (npr. koja zahtijeva ljudsku interakciju) koja prenamjenjuje i proširuje najsuvremenije digitalne alate, uključujući alate umjetne inteligencije, za analizu slike, zvuka i semantiku. Projekt je poboljšao postojeće alate za prikupljanje podataka i agregaciju kako bi se podržalo automatsko obogaćivanje skupova podataka velikih razmjera koji su dostupni putem Europeana.eu. U tu svrhu, projekt se temeljio na rezultatima dva prethodna projekta Generic Services – CrowdHeritage i Europeana XX – i koristio je agregacijsku platformu MINT koju je razvilo Nacionalno tehničko sveučilište u Ateni (NTUA).

Projekt je kroz urednički rad povećao svijest o materijalnim i nematerijalnim aspektima europskog obrta. Održala je tri "edit-a-thona" kako bi se stranice Wikipedije obogatile sveobuhvatnijim i raznovrsnijim informacijama o obrtničkoj baštini, uključujući slike i videozapise s Europeana.eu.

Primjer iz projekta CRAFTED: BLOG POST "Grčki zanati, grčki identitet. Četiri videa koji pokazuju kako su grčki identiteti utjelovljeni tkalačkim zanatom, tkanjem prošlosti, sadašnjosti i budućnosti" Grčki zanati, grčki identitet | Europeana (<https://youtu.be/Gu7lbKOOV9k>)

ICH resursi kojima se može pristupiti izravno na web stranici Europeane: Audio prilog "The Shepherd Song": Bărbulescu, Tita – Glas; Busuioc, Alexandru – dirigent orkestra "Doina Argeşului" ; Rumunjska radiodifuzna tvrtka – producent, 1959., INP, projekt Culturalia (Digitalna knjižnica Rumunjske):

https://www.europeana.eu/en/item/937/Culturalia_ab944307_4f02_4cf1_ae86_8cfd91f11fc6

8. Artese, M.T.; Gagliardi, I., „Integriranje, indeksiranje i ispitivanje materijalne i nematerijalne kulturne baštine dostupne na internetu: portal QueryLab”. Informacija, 2022, 13, 260. <https://doi.org/10.3390/info13050260>, p. 18).

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

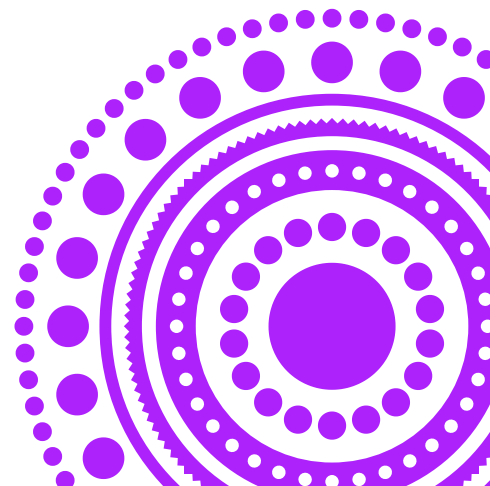
QueryLab – Laboratorij upita:

- to je prototip posvećen integraciji, navigaciji, pretraživanju i očuvanju arhiva materijalne i nematerijalne baštine na webu, uz pomoć tematskih staza, ključnih riječi, semantičkog proširenja upita i oblaka riječi;
- glavna prednost ovog sustava je što namjerava povezati web “ontologiju” ICH-a s postojećim nacionalnim i lokalnim arhivima ICH-a, barem za označavanje kao alat zainteresiranim korisnicima za nastavak pretraživanja;
- neki planovi za budući razvoj QueryLaba:

- *“Stvaranje značajki “blizu mene” i “kalendara” kako bi se omogućilo istraživanje ICH imovine oko korisnika na mjestu i u vremenu;*
- *Stvaranje fasetiranih indeksa, za pomoć u pročišćavanju upita iz inventara do kojih su došle web usluge;*
- *Uvođenje algoritama za automatsko izdvajanje ključnih riječi za automatsko strukturiranje tematskih staza;*
- *Stvaranje općih oblaka riječi za web arhive, kako na oznakama tako i na riječima naslova/opisa, uz one povezane s određenim upitima.”*

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.4. Izvješće o stanju digitalizacije ICH arhiva u zemljama partnera. Rezultati ankete koju je proveo projekt iNTANGiBLE

U 2022. projektni partneri proveli su anketu putem on-line upitnika s ciljem utvrđivanja specifičnih potreba i nedostataka infrastrukture i obuke u digitalizaciji ICH arhiva u četiri zemlje zastupljene u projektu, odnosno Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj. Upitnik je sadržavao 31 pitanje koje se odnosilo na: dob ispitanika, geografsko područje, spol, stupanj studija, radno mjesto ispitanika, informacije o arhivima nematerijalne kulturne baštine u vlasništvu ovih ustanova, njihov interes za sudjelovanje u nadolazećim tečajevima. Korišteno je nekoliko vrsta pitanja: pitanja zatvorenog tipa, pitanja otvorenog tipa, pitanja višestrukog izbora. Upitnik je bio dostupan na četiri jezika projekta, a analize prikupljenih odgovora proveli su određeni partneri u četiri zemlje.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

- Iako anketa nije nužno slijedila sociološko uzorkovanje, postigli smo ravnotežu u pogledu raznolikosti primljenih odgovora iz različitih zemljopisnih područja u četiri zemlje, kao i u pogledu spola, dobi, razina studija što se tiče individualnih osobina ispitanika. Stoga smo ubrzo dobili dosta informacija o mainstream temama te znanjima i interesima naše ciljane skupine kulturnih djelatnika.

U **Hrvatskoj** je upitnik poslan posebno stručnjacima koji rade u muzejskom sektoru, prvenstveno u muzejima koji u svojoj ustanovi imaju etnografsku zbirku. Svi ispitanici rade u javnim ustanovama s državnim, općinskim i županijskim financiranjem. Većina ovih institucija koristi ili sudjeluje u europskim pozivima za financiranje. Od sedamnaest institucija sudionica deset nema arhive za nematerijalnu kulturnu baštinu, a osam uopće nema digitalizirane arhive. Sedam institucija je potvrdilo da posjeduje opremu za digitalizaciju, ostale nemaju takvu infrastrukturu. Iz odgovora je vidljivo da ispitani djelatnici u kulturi prate aktivnosti na domaćoj i međunarodnoj sceni po pitanju digitalizacije kulturne baštine, te su zainteresirani za dodatno jačanje kapaciteta u tom području.

Na **Cipru** je 50% ispitanika izjavilo da njihove organizacije nisu digitalizirale svoje arhive, dok je 70% odgovorilo da nisu digitalizirali svoju arhivu i ne znaju hoće li se i kada digitalizacija nastaviti. Oni koji su spomenuli postojeći proces digitalizacije svojih zapisa nisu sigurni kada bi taj zapis mogao biti operativan za korištenje i kao interni radni alat ili za otvoreni pristup. Većina sudionika izjavila je da njihova organizacija zaostaje u smislu financiranja, opreme i objekata u ovoj oblasti. 62,5% sudionika navelo je da je za njih i njihove kolege vrlo važno sudjelovanje u aktivnostima obuke o digitalizaciji nematerijalne kulturne baštine.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Prema odgovorima iz **Grčke** doznajemo da većina ispitanika radi u ICH domeni, a većina radi u privatnom sektoru. Većina institucija u kojima ispitanici rade ima uspostavljenu bazu podataka posvećenu ICH-u. Izvori takvih baza podataka proizlaze iz kombinacije terenskog i uredskog istraživanja, stručnog kartiranja i bibliografskog istraživanja. Ti arhivi uglavnom sadrže razne vrste dokumenata (rukopise, audio-video itd.). Izvori za prikupljanje informacija za obavljanje njihove djelatnosti također su raznoliki: pisani dokumenti (kao što su knjige) u fizičkom ili digitalnom formatu, internetski izvori (društveni, mediji, YouTube, različite kulturne virtualne platforme, web stranice kulturnih institucija, kako domaćih tako i inozemnih angažmana), te naravno vlastito terensko istraživanje. 53,3% ispitanika tvrdi da je njihova institucionalna evidencija barem djelomično digitalizirana, 33,3% da je u potpunosti digitalizirana, a 13,3% je odgovorilo negativno, postoci koji pokazuju da je Grčka postigla značajan napredak u pogledu ICH-a digitalizacija.

Većina odgovora ukazuje da, iako ti institucionalni arhivi nisu digitalizirani, postoje nade i planovi da se to učini. S druge strane, vrlo visok postotak grčkih ispitanika (80%) odgovorilo je da ne poznaje primjere najbolje prakse i inicijative u području ICH digitalizacije. Rijetki koji su poznavali takve primjere spomenuli su web stranicu UNESCO-a, informacije o toj temi ili državno financiranje digitalizacije kulturne baštine koje je ponudilo Ministarstvo kulture Grčke. Ispitanici su bili zainteresirani za informacije o takvim inicijativama, a posebno bi ih zanimalo o postojećim načinima digitalizacije, programima za financiranje takvih inicijativa, potrebnoj opremi, obučenom osoblju za takve projekte, inovativnim alatima digitalizacije ICH-a, kako pravilno digitalizirati i tako zaštititi ICH podatke. Inicijative za digitalizaciju, kao što su internetske arhive, digitalne knjižnice i virtualne izložbe, razvijene su kako bi se zaštitila i promicala grčka nematerijalna kulturna baština široj publici. Cilj ovih napora je osigurati očuvanje tradicionalnih praksi, običaja i izraza koji čine sastavni dio kulturnog identiteta Grčke.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

U **Rumunjskoj** svi ispitanici trenutno rade u institucijama zaduženim za očuvanje nematerijalne kulturne baštine ili vrše istraživanja, dokumentiranje, promicanje tradicijske kulture rumunjskih ili drugih etničkih skupina u zemlji. Oko 80% rumunjskih ispitanika odgovorilo je da njihova ustanova posjeduje arhivu od interesa za naš projekt (s informacijama o tradicionalnoj kulturi ili nematerijalnoj kulturnoj baštini), a većina tih arhiva nastala je počevši od izravnog rada na terenu koji je poduzela institucija domaćin tijekom godine.

Prema formatu pohranjenih dokumenata, većina ovih arhiva uključuje veliku raznolikost dokumenata (kombinacija pisanih, vizualnih, audio, video datoteka). Izvori informacija koje profesionalci koriste u svom radu uglavnom su knjige u fizičkom formatu. Kako pokazuje istraživanje, oko 50% tih arhiva uopće nije digitalizirano, dok su ostali samo djelomično digitalizirani. Gdje god je ovaj proces digitalizacije već na putu, početni trenutak seže u prošlost najkasnije u prošlo desetljeće. Za arhive koji još nisu digitalizirani, gotovo 50% predviđa planove digitalizacije u budućnosti, te ima dovoljno znanja o koracima, osoblju i opremi potrebnoj za to. Samo 40% ispitanika poznaje dobre primjere digitalizacije koji bi im mogli biti inspirativni za vlastiti rad u tom smjeru. Teme koje su označene kao interesantne sudionicima ankete jesu: načini povećanja vidljivosti baza podataka, digitalizacija terenskih informacija, prakse i tehnike koje se koriste u procesu digitalizacije, projekti vezani uz digitalizaciju, izvori financiranja projekata digitalizacije, informacije o digitalizaciji oprema, načini oporavka dokumenata, metode i tehnike arhiviranja dokumenata, informacije o digitalizaciji arhiva, kako pravilno digitalizirati, kako se srodne institucije mogu povezati, omogućiti lak pristup bazama podataka.

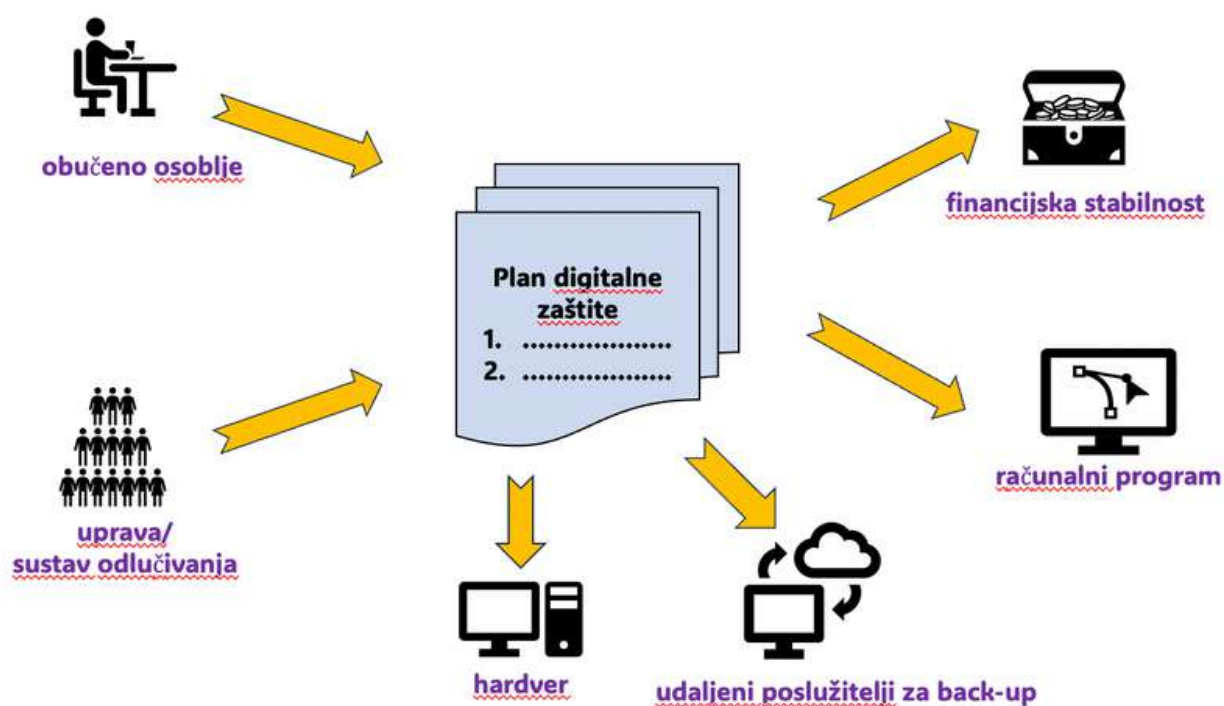

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Zaključak. Na temelju prikupljenih odgovora kulturnih djelatnika u četiri zemlje, smatramo da digitalizacija nematerijalne kulturne baštine u ovoj regiji uzima maha, no njezina provedba ostaje u tijeku.

U tijeku su napori za dokumentiranje i očuvanje nematerijalne kulturne baštine korištenjem digitalnih tehnologija, dok su izazovi i prilike koegzistirali. Dobar dio arhiva ICH-a u tim zemljama još je daleko od iscrpne i funkcionalne digitalizacije. Također postoji priznata potreba za odgovarajućim financiranjem, tehničkim i ljudskim resursima, obrazovanjem i obukom na tom području.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

2.5. Najbolji primjeri iz prakse i uspješna rješenja za ICH digitalne zbirke

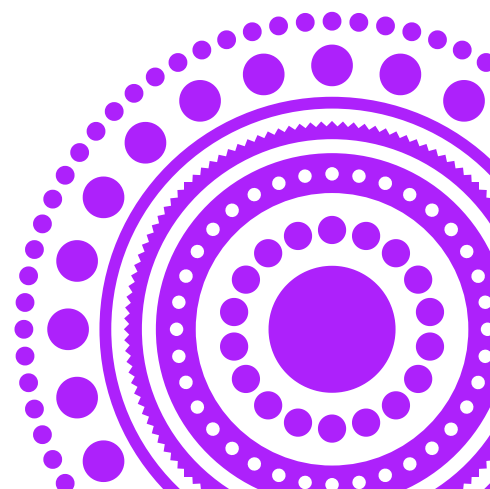
Pokretanje projekta digitalizacije u instituciji vrlo je težak zadatak. To ne uključuje samo kupnju odgovarajuće infrastrukture (računala, skeneri i tako dalje) ili najboljeg dostupnog softvera, već također podrazumijeva obuku ljudi za njihovo korištenje, a prije svega izradu srednjoročnog i dugoročnog plana za stvaranje i održavanje nova digitalna zbirka.

Kako stručnjaci za digitalno očuvanje često naglašavaju, institucionalna digitalizacija posebno je pitanje upravljanja. Sustav aktivnog upravljanja koji treba uspostaviti prilikom pokretanja plana digitalizacije morao bi se nositi s brojnim izazovima koje takvi projekti dugoročno donose, kao što su: promjene u ljudskim resursima i potrebna dodatna obuka, promjene u dostupnom softveru s obzirom na brzinu nadogradnje informatičkih rješenja, pitanja stjecanja autorskih prava digitaliziranih informacija i druga pitanja intelektualnog vlasništva, nedostatak dostatnih financijskih sredstava za održavanje i ažuriranje sustava i sl.

Važna stvar koju uvijek treba imati na umu je da se novi digitalni objekti koje će korisnik kreirati, pohraniti i organizirati u novoj digitalnoj zbirci ne mogu zauvijek tamo držati bez nadzora bez dodatnih novih intervencija i ažuriranja. Glavni razlog za intervenciju je suočavanje sa zastarjelošću softvera, kako bi se izbjegao rizik da format u kojem je digitalni objekt kodiran više ne bude upotrebljiv. Digitalno očuvanje kontinuirana je i dugoročna zadaća i zato zahtijeva čvrstu predanost od samog početka.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

DIGITALNA ZASTARA

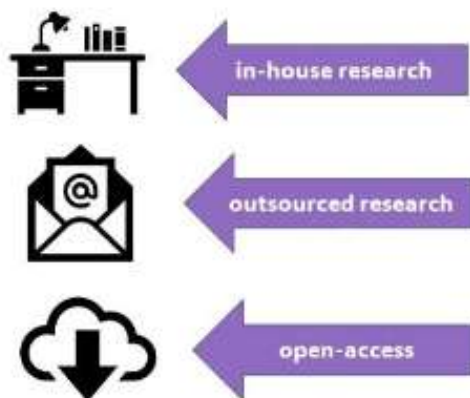
Ije li rizik od gubitka podataka zbog nemogućnosti pristupa digitalnoj imovini, zbog toga što se hardver ili softver potreban za pronalaženje informacija opetovano zamjenjuju novijim uređajima i sustavima.

Tehnička opremljenost i važnost ažuriranja softvera:

Videozapis koji je izradila Kongresna knjižnica, "Zašto je digitalno očuvanje važno za sve", objašnjava kako digitalni sadržaj, za razliku od sadržaja na tradicionalnim medijima, ovisi o tehnologiji kako bi bio dostupan budućim generacijama i zahtijeva aktivno upravljanje kako bi se osigurala njegova trajna dostupnost.

<https://www.youtube.com/watch?v=qEmmeFFafUs>

WHY DO WE NEED REGULAR ACCESS TO DIGITAL ARCHIVE DATA

Open Preservation Foundation (OPF) (prethodno nazvana "*Open Planets Foundation*"):

- organizacija pokrenuta zahvaljujući projektu digitalne zaštite koju financira EU
- međunarodna članska organizacija koja održava tehnologiju i znanje za dugoročno upravljanje digitalnom kulturnom baštinom, pružajući svojim članovima pouzdana rješenja za izazove digitalnog očuvanja (<https://openpreservation.org>)

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

9 elemenata plana digitalne zaštite:

1. identifikacija plana u odnosu na zbirku koju definira, olakšavanje pristupa planu u bilo kojem trenutku zaposlenicima
2. status i uzroci — uključujući dokumentaciju statusa plana i razloga za njegovu izradu/reviziju
3. opis institucionalnog okruženja—ocrtavanje konteksta u specifičnim terminima relevantnim za zbirku koja je pri ruci
4. opis zbirke — podaci o samim predmetima
5. zahtjevi za očuvanje kao što su informacije za procjenu potencijalnih utjecaja, troškova i, potencijalno, problema s pravima
6. dokaz odluke o strategiji očuvanja uključujući dokumentaciju alternativnih radnji, objektivnu procjenu, odluku i učinak odluke na zbirku
7. troškovi koji proizlaze iz plana očuvanja
8. uloge i odgovornosti – uključujući ponovnu procjenu plana
9. akcijski plan očuvanja. [9]

9. *Becker, Christoph, Hannes Kulovits, Mark Guttenbrunner, Stephan Strodl, Andreas Rauber i Hans Hofman. "Sustavno planiranje digitalne zaštite: Procjena potencijalnih strategija i izgradnja planova zaštite", u International Journal of Digital Librarianship, 10 (2009): 133–57.*

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Otvoreni arhivski informacijski sustav (OAIS)

"Referentni model OAIS opisuje kako bi se digitalni objekti trebali čuvati za određenu skupinu korisnika od točke kada su objekti pohranjeni u sustav do točke kada su diseminirani, uključujući kontinuirano očuvanje i administrativne aktivnosti između. Budući da je OAIS referentni model namijenjen za primjenu u velikom broju situacija, on nije specifičan u opisivanju potreba bilo koje određene zajednice. Osmišljen je tako da bude potpuno neutralan u kontekstu. Umjesto toga, zadatak određivanja korisničke skupine i njezinih potreba prepušten je pojedinačnim administratorima repozitorija."[10]

6 odgovornosti OASS referentnog modela:

- Pregovaranje i prihvaćanje informacija (organizacija bi trebala unaprijed odlučiti koju vrstu informacija treba pohraniti; strategije razvoja zbirke)
- Stjecanje dovoljne kontrole za očuvanje (fizičko posjedovanje dokumenata ne znači nužno posjedovanje intelektualnih prava za rukovanje tim dokumentima!)
- Utvrđivanje koja je imenovana zajednica (namjeravani krajnji korisnici sačuvanih digitalnih podataka)
- Osiguravanje da su informacije neovisno razumljive (osigurati da će određena zajednica moći razumjeti i stoga koristiti informacije)
- Slijedeći utvrđene politike i postupke očuvanja
- Učiniti informacije dostupnima (mogućnost pružanja otvorenog pristupa ili pristupa za ovlaštene korisnike)

10. Edward M. Corrado i Heather Moulaison Sandy, ur., *Digitalna zaštita za knjižnice, arhive i muzeje (drugo izdanje)*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2017., str. 54.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

METADATA – srž plana digitalne zaštite!

“Metapodaci jedna su od temeljnih tehnologija koje stručnjaci za digitalno očuvanje koriste za organiziranje i dohvaćanje sadržaja u sustavu za digitalno očuvanje. Poput sustava za digitalno očuvanje ili formata datoteka, metapodaci su složena tema, a odluke o metapodacima mogu dugoročno drastično utjecati na pristup i korištenje. Međutim, metapodaci ne moraju biti zastrašujući, a čak i pogrešne odluke o metapodacima mogu se poništiti ako se vodi dobra dokumentacija i ako se metapodaci dosljedno primjenjuju.”

PREMIS (Rječnik podataka za očuvanje metapodataka):

- međunarodni standard za metapodatke koji podržavaju očuvanje digitalnih objekata i osiguravaju njihovu dugoročnu upotrebljivost
- implementirano u projektima digitalnog očuvanja diljem svijeta i korišteno unutar brojnih komercijalnih alata i sustava za digitalno očuvanje otvorenog koda.

Pročitajte kako koristiti PREMIS iz Kongresne knjižnice:

<https://www.loc.gov/standards/premis/>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

KAKO NAPRAVITI DIGITALNU ZBIRKU?

Primjer iz Američkog centra za folklor: zbirka "*Occupational Folklife Project*".

Projekt *Occupational Folklife* (OFP) započeo je 2010. kao višegodišnji projekt Američkog centra za folklor (AFC) sa sjedištem u Kongresnoj knjižnici:

- dokumentiranje kulture suvremenih američkih radnika tijekom ere ekonomske i društvene tranzicije;
- terenski radnici diljem Sjedinjenih Država snimili su više od 1800 audio i audiovizualnih intervjuva usmene povijesti s radnicima u nizu obrta, industrija, zanata i profesija;
- dovršeni intervjui uvršteni su u arhivu Američkog centra za folklor u Kongresnoj knjižnici;
- intervjui su trajali oko 50–60 minuta;
- prikazuje radnike koji raspravljaju o svojim trenutnim poslovima i formativnim radnim iskustvima, razmišljajući o svojoj obuci, izazovima i nagradama na poslu, težnjama i profesionalnim zajednicama.

Jedna od mnogih podzbirki u zbirci "*Occupational Folklife Project*": Kulturne tradicije željezara na gornjem srednjem zapadu Amerike

- intervjui s 26 radnika željezare u Chicagu, Illinoisu i Wisconsinu tijekom 2011.–2012. od strane Jamesa P. Learyja, iz Centra za proučavanje kultura gornjeg srednjeg zapada na Sveučilištu Wisconsin, Madison, i Clarka D. Halkera iz Chicaga, Illinois;
- kolekcija se prvenstveno sastoji od audio intervjuva, ali je dopunjena značajnom fotografskom dokumentacijom, uključujući slike snimljene tijekom intervjuva i kopije informativnih povijesnih fotografija s posla snimljenih između 1950-ih i 1980-ih, kojima su pridonijeli neki od ispitanici.

11. Edward M. Corrado i Heather Moulaison Sandy, ur., *Digitalna zaštita za knjižnice, arhive i muzeje (drugo izdanje)*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2017., str. 177.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

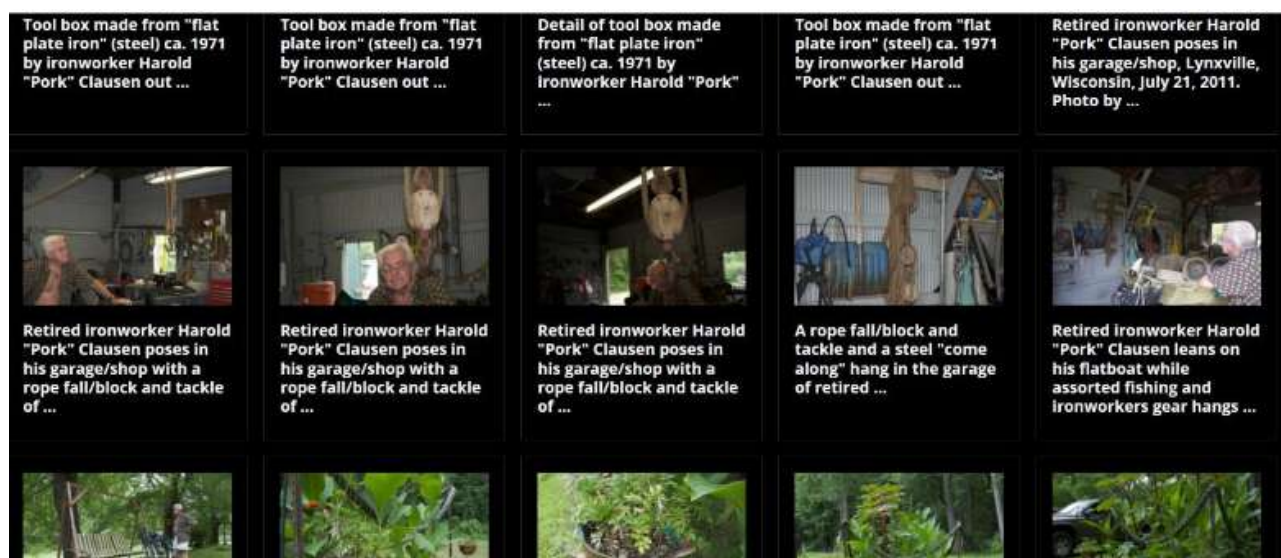
DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

Jedan primjer intervjuja u Kulturne tradicije željezara na gornjem srednjem zapadu Amerike

“Intervju s Haroldom Clausenom vodio James Patrick Leary, 21. srpnja 2011.”

- audio intervjuu podijeljen u 2 dijela;
- sadrži 55 slika sugovornika (Primjer metapodataka jedne fotografije: umirovljeni željezar Harold “Pork” Clausen pozira u svojoj garaži/trgovini, Lynxville, Wisconsin, 21. srpnja 2011. Fotografija Jima Learyja. Slike povezane s intervjuom);

- dio posvećen intervjuu također ima priložen PDF dokument sa sažetkom i cijelim prijepisom intervjuja.

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

About this Item

Title

Harold Clausen interview conducted by James Patrick Leary, 2011-07-21.

Summary

Interview with Harold "Pork" Clausen focuses on his experiences as an ironworker. His wife, Sharon, joins in at the end of the recording session. The audio interview is in two parts: file afc2011062_00168_sr01 contains the main interview; afc2011062_00168_sr02 is an addendum containing a story about a fight between two foremen on a barge.

Names

Clausen, Harold Wayne, 1941- interviewee.
Leary, James P., 1950- interviewer.
Occupational Folklife Project, sponsor.

Created / Published

2011-07-21

Headings

- Clausen, Harold Wayne,--1941--interviews
- Accidents
- Amusements
- Anger in the workplace
-- Apprenticeship programs

Part of

Cultural Traditions of Ironworkers in America's Upper Midwest (26)

Occupational Folklife Project (1,037)

American Folklife Center (133,156)

Library of Congress Online Catalog (1,467,040)

Format

Audio Recording

Contributor

Clausen, Harold Wayne

Leary, James P.

Occupational Folklife Project

Dates

2011

Location

Lynchville

[Back to top](#)

Ovaj projekt, kao i cijela zbirka American Folklife Centera, uključuje vrlo bogat sustav metapodataka. Na primjer, gore opisani intervju identificiran je sljedećim metapodacima:

- Naslov artikla
- Sažetak intervjuja
- Imena (anketara, sugovornika i naručitelja istraživanja)
- Datum stvaranja/objave
- Format (u ovom slučaju: audio zapis)
- Lokacija (gdje je obavljen intervju)
- Jezik

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

- Žanr (obje vrste proizvedenih dokumenata: audio i vizualni): "Intervjui (Zvučni zapisi); Digitalne fotografije – U boji – 2010.–2020. / Intervjui; Usmene povijesti; Osobne priče"
-
- Medij: "2 zvučne datoteke (WAV) (1:38:01): digitalno, zvuk; 55 fotografija: digitalne, JPEG, u boji; 2 rukopisa: PDF, DOC, tekstualne datoteke"
-
- Naslovi (sastavljeni na temelju sadržaja intervjua): Clausen, Harold Wayne, 1941. – Intervjui, Nezgode, Zabava, Bijes na radnom mjestu; Programi naukovanja; Plavi ovratnici; Odjeća i haljina; Obitelji; Folklor; Ručni rad; Opasna zanimanja; Humor na radnom mjestu; Žargon (Terminologija); Humor; Radnički sindikati; Običaji i običaji; Materijalna kultura; Praktične šale; Kvaliteta radnog života; Pričanje priče; Obredi i ceremonije; Okovarstvo; Radnici željeza i čelika – Srednji zapad – Intervjui; Radnici željeza i čelika Srednji zapad–Društveni život i običaji itd.

NAJBOLJI FORMATI ZA OČUVANJE TEKSTUALNIH DATOTEKA

- **(Potpuna podrška): CSV format** (datoteka s vrijednostima odvojenim zarezima)
- obična tekstualna datoteka koja može sadržavati samo brojeve i slova i strukturirati podatke sadržane u njoj u obliku tablice ili tablice
- općenito se koristi za razmjenu podataka, obično kada postoji velika količina i treba ih prenositi između različitih aplikacija
- **(Potpuna podrška) PDF/A** : standardizirana verzija Portable Document Format (PDF) specijalizirana za korištenje u arhiviranju i dugoročnom čuvanju elektroničkih dokumenata.
- PDF/A se razlikuje od PDF-a po zabrani značajki neprikladnih za dugoročno arhiviranje
- **(Manje podrške):** RTF, XML, HTML

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

NAJBOLJI FORMATI ZA ČUVANJE AUDIO DATOTEKA

- **(Potpuna podrška): FLAC** (besplatni audio kodek bez gubitaka):
 - format kompresije zvuka otvorenog koda
 - može se koristiti za komprimiranje audio datoteke na otprilike polovicu izvorne veličine
- **(Manje podrške) WAVE** (format audio datoteke valnog oblika):
 - nedostatak velike veličine
- **(Manje podrške) MP3** (MPEG-1 audio sloj 3): s gubitkom

- Predmet (pretražive ključne riječi koje olakšavaju povezivanje stavki u zbirci): Nesreće, Zabave, Ljutnja na radnom mjestu, Programi naukovanja, Radnici, Digitalne fotografije, Mjesto događaja, Obitelji, Folklor, Rukotvorine itd.
- Repozitorij: "Arhiva narodne kulture Kongresne knjižnice, Američki centar za narodni život, 101 Independence Ave. S.E., Washington, DC SAD 20540-4610 <http://hdl.loc.gov/loc.afc/folklife.home>"
- Izrađen digitalni ID i kontrolni broj za interni klasifikacijski sustav ustanove
- Savjetovanje o pravima i savjetovanje o pristupu
- Dodatni formati metapodataka: MARCXML zapis; MODS zapis; Dublin Core Record

MODUL 2.

DIGITALIZACIJA NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE. POZADINA, STRATEGIJE, NAJBOLJE PRAKSE

NAJBOLJI FORMATI ZA OČUVANJE (NEPOKRETNIH) SLIKA

- **Nekomprimirani TIFF** (format datoteke označene slike) format

U posljednje vrijeme TIFF 6.0 smatra se najboljim formatom datoteke za digitalizaciju

- **JPEG 2000:** prednost je što je znatno manji od TIFF-a

OD FIZIČKIH OBJEKATA DO DIGITALNIH OBJEKATA: KOJI FORMAT ODABRATI?

Iako nekoga zanima pristup korak-po-korak vodiču za digitalizaciju raznih vrsta ICH datoteka, ovdje je poveznica na kojoj se može pronaći:

<https://www.canada.ca/en/heritage-information-network/services/digitization/guide-digitizing-intangible-cultural-heritage.html#3>

Specijalizirani softver za ICH digitalizaciju i arhiviranje:

FFEDORA (ili fleksibilna proširiva arhitektura repozitorija digitalnih objekata) je arhitektura repozitorija sadržaja za upravljanje digitalnom imovinom (DAM) na kojoj se mogu graditi institucionalni repozitoriji, digitalni arhivi i digitalni knjižnični sustavi. Fedora je temeljna arhitektura digitalnog repozitorija i nije potpuna aplikacija za upravljanje, indeksiranje, otkrivanje i isporuku. Projekt Fedora započeo je 1997. godine korištenjem bespovratne pomoći koju su vladine agencije Sjedinjenih Država ponudile Sveučilištu Cornell. Sustav Feodora mogao bi uključivati razne "digitalne objekte", od digitalnih tekstova, publikacija, fotografija, videa i skupova podataka. OMEKA (također poznata kao Omeka Classic) besplatan je sustav za upravljanje sadržajem otvorenog koda za online digitalne zbirke koji korisnicima omogućuje objavljivanje i izlaganje predmeta kulturne baštine. OMEKA je lagano rješenje u usporedbi s tradicionalnim institucionalnim softverom za repozitorij poput Fedore.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 2.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Omeka koristi standard metapodataka Dublin Core. Izvorno ga je razvio Centar za povijest i nove medije Roy Rosenzweig na Sveučilištu George Mason. Od 2016. projekt Omeka je projekt koji razvija neprofitna Corporation for Digital Scholarship. U 2017. projekt je izdao Omeku S, novu verziju Omeke dizajniranu za institucionalnu upotrebu, koja pruža mogućnost ugošćavanja više stranica koje crpe iz zajedničkog skupa resursa. Omeka Classic, izvorni projekt, nastavit će postojati uz Omeku S s fokusom na pružanje usluga pojedinačnim projektima i edukatorima.

<https://omeka.org/classic/docs/>

LIBNOVA:

- najnaprednija platforma za digitalno očuvanje;
- stvoren 2009. za pružanje platformi za digitalno očuvanje sljedeće generacije koje omogućuju; organizacijama da bolje zaštite svoj sadržaj;
- koriste ga velike i male institucije diljem svijeta, primjenjujući najnapredniju dostupnu tehnologiju digitalnog očuvanja;
- pružanje najnaprednije platforme za digitalno očuvanje;
- pomaganje korisnicima da budu učinkovitiji u nekoliko faza ciklusa digitalnog očuvanja;
- dobio je potporu Europske unije za istraživanje;
- Naša je misija zaštititi svjetsku istraživačku i kulturnu baštinu. Zauvijek."

Naposljetku, ono što otkriva digitalna opcija u svom novom utjecaju na arhivsko djelovanje je starija, ali nepromišljena percepcija: arhivi ne razotkrivaju završeno prošlo društvo, nego, kao i uvijek, i kao što je istaknuo Raymond Williams, naše vlastito, sadašnje društvo, koje odabir, čuvanje, korištenje i konstituiranje njegovih brojnih priča u kontinuiranom i kontingentnom ponovnom stvaranju. Sadašnje je društvo i sadašnja generacija arhivista koji će uskoro, u digitalnom dobu, iskopati budućnost u pomoglo je ograničiti, tražeći unaprijed određene sirovine, a ne samo nasumičnije preživjele i odabire prošlost. Koje arhive, pitam se – one koje smo stvorili o prošlosti ili one koje namjeravamo stvoriti o budućnosti – ćemo više oduševiti?

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Jedinica 3.0. Nacionalni planovi digitalne zaštite

Zemlje diljem svijeta trenutačno provode u praksi glavne planove digitalizacije u različitim sektorima, ambicioznu inicijativu koja namjerava kapitalizirati prednosti digitalne revolucije. Iako ne uživa slično priznanje u različitim geopolitičkim regijama, kulturna baština je važno područje koje uključuje takve nacionalne strategije.

Glavni razlog važnosti digitalizacije kulturne baštine je opasnost od gubitka, a to je izvorna i stalna motivacija cijele filozofije očuvanja kulturne baštine pod UNESCO-om[12]. I materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu nacionalne i međunarodne vrijednosti potrebno je staviti pod zaštitu, jer su krhki resursi, uvijek pod utjecajem vremena, prirodnih katastrofa ili katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem. Dok se prije digitalnog zaokreta strategija zaštite više temeljila na materijalnim sredstvima (obnova, prikupljanje, arhiviranje itd.), alati koje je omogućila digitalna tehnologija stvorili su dodatnu mogućnost digitalnog pohranjivanja.

Ova ugrađena krhka priroda kulturne baštine i raspoloživi kapaciteti za njezino virtualno pohranjivanje za budućnost snažna su motivacija za nacionalne programe usmjerene na digitalizaciju kulturne baštine.

12. Paul Betts, *Nova baština čovječanstva: UNESCO i ponovno pisanje svjetske povijesti*, "Prošlost & Sadašnjost", br. 228 (kolovoz 2015.), Oxford University Press, str. 250.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Akcijski plan za digitalizaciju kulturne baštine Ministarstva kulture Estonije

Državne institucije za memoriju imaju ukupno više od 900 milijuna baštinskih objekata od značaja za estonsku kulturu. Do danas ih je digitalizirana tek oko desetina. Digitalizacija je jedan od najboljih, a u nekim slučajevima i jedini način da se baština sačuva na najprikladniji način i učini dostupnom što većem broju ljudi.

Estonsko Ministarstvo kulture pripremilo je akcijski plan za digitalizaciju kulturne baštine. Cilj mu je do 2023. učiniti digitalno dostupnom jednu trećinu kulturne baštine koju čuvaju memorijske institucije te unaprijediti njihovu infrastrukturu za pohranjivanje informacija.

Akcijski plan uvelike se fokusira na baštinu od 1900. do 1940. godine. Digitaliziraju se dokumenti, publikacije, fotografije, filmovi i predmeti, imajući na umu da je potrebno donijeti ključne odluke u pogledu digitalizacije kulturne baštine.

Kako u navedenom roku nije moguće digitalizirati cjelokupnu dostupnu kulturnu baštinu, cilj akcijskog plana je do 2023. učiniti digitalno dostupnim: 3% dokumentarne baštine; 32% artefakata; 60% i filmske i fotografske baštine i 28% tiskane baštine.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Jedinica 3.1. Nacionalni popisi ICH-a i provedba UNESCO-ve konvencije iz 2003. godine

U smislu općeg gotovo globalnog instrumenta upravljanja provedbom digitalizacije ICH-a na razini zemlje, najvažniji je sustav nacionalnih inventara. Ovi popisi imaju snažnu institucionalnu, normativnu pa čak i političku vrijednost budući da su izrađeni izravno na temelju zahtjeva UNESCO-ve konvencije iz 2003. godine. Članak 12. Konvencije iz 2003. ističe potrebu država stranaka za izradom inventara ICH-a koji se provodi na njihovim nacionalnim teritorijima: „Kako bi se osigurala identifikacija u cilju zaštite, svaka će država stranka izraditi, na način prilagođen vlastitom situaciju, jedan ili više popisa nematerijalne kulturne baštine koja se nalazi na njenom području.

Ti će se popisi redovito ažurirati”. Postoje najmanje dvije različite okolnosti prema kojima UNESCO ocjenjuje da su države ispunile ovu preporuku:

- Opis strukture i sustava ažuriranja nacionalnih inventara koji je obavezan na obrascima koje država mora ispuniti za upisivanje novih elemenata na Reprezentativni popis, a ako je inventar dostupan na internetu, država koja ga podnosi trebala bi osigurati hiperveze (URL-ove) na stranice posvećen nominiranom elementu
- Opis sustava inventara trebao bi se raditi u sklopu periodičnog izvješćivanja o provedbi Konvencije koje sve države stranke trebaju podnositi UNESCO-u svakih 6 godina.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Ovi obvezni opisi trebali bi informirati o dizajnu i formatu inventara nematerijalne kulturne baštine, o tome kako zajednice, grupe i pojedinci i drugi dionici sudjeluju u inventarizaciji i kako inventari doprinose zaštiti, na primjer bilježenjem održivosti nematerijalne kulturne baštine ili ažuriranjem. Ti bi popisi trebali odražavati raznolikost nematerijalne kulturne baštine prisutne na teritoriju dotične države, a zajednice, skupine i relevantne nevladine organizacije trebale bi uključivo sudjelovati u popisivanju. Vrlo važan uvjet koji treba ispuniti je da se ti inventari ažuriraju tijekom izvještajnog razdoblja, posebno kako bi odražavali trenutnu održivost uključenih elemenata.

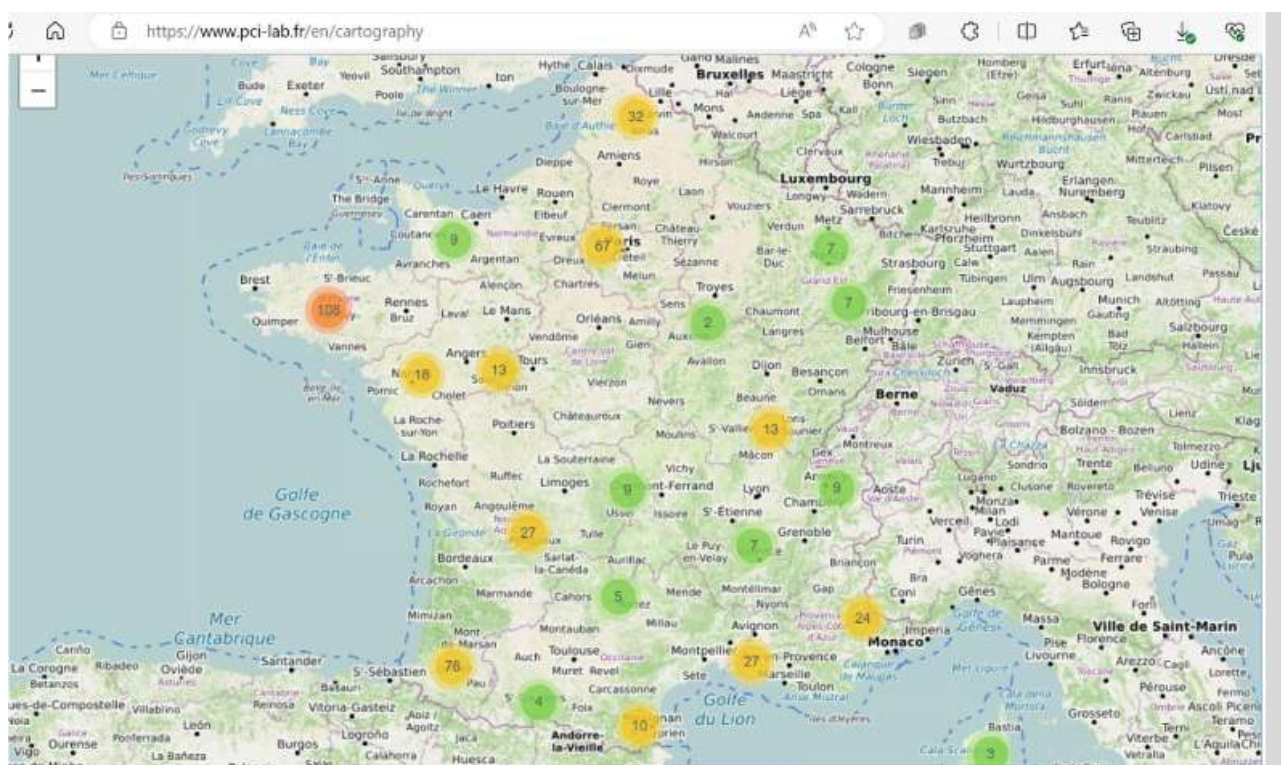

Filozofija koja stoji iza UNESCO-ve konvencije iz 2003. je osnaživanje zajednica i nositelja baštine, proces inventarizacije bi trebao uključivati što je više moguće sudjelovanje aktera iz prve ruke u izvođenju i zaštiti vlastitog ICH-a. Nacionalno inventariziranje stoga bi se trebalo uglavnom sastojati od rada na terenu, opsežnog dijaloga i konzultacija s lokalnim zajednicama koje izvode i prenose živu baštinu. Međutim, u praksi je većina država usvojila protokole popisivanja koji podrazumijevaju stroži ili blaži sustav središnjeg odlučivanja. Način na koji bi ovaj centralizirani sustav trebao funkcionirati, uz poštovanje značajke sudjelovanja u izradi inventara, značio bi uspostavljanje održivih komunikacijskih kanala i partnerstva između javnih i privatnih dionika.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Ovi komunikacijski kanali trebali bi prenijeti protokol doprinosa inventaru koji je jednostavan za praćenje, protokol kojeg bi trebali slijediti nestručni članovi baštinskih zajednica. Očekuje se da će država pronaći odgovarajuća sredstva za širenje znanja inventara i raditi na izgradnji nacionalnog inventara kroz stalnu vezu između središnje i lokalne razine. Stoga cijeli sustav inventarizacije ima veliku korist od digitalnih komunikacijskih sredstava, kako u procesu pozivanja novih unosa u nacionalni inventar tako i u ažuriranju već postojećih.

Digitalni sustav koji dobro funkcionira bio bi najbolji način za uspostavljanje kolaborativnog i uključivog procesa uključujući nositelje, istraživače, nacionalne ili regionalne kulturne institucije, savjetodavna tijela, neovisne stručnjake, kustose nematerijalne kulturne baštine, muzeje, nevladine organizacije itd.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Koji je format nacionalnih inventara?

- Načelo redoslijeda elemenata ICH-a: Elementi ICH-a upisani u većinu nacionalnih inventara u Europi organizirani su po domenama, neki su raspoređeni kartografski, a neki kronološki, prema datumu unosa ili odobrenja, a neki samo na temelju abecednog reda.
 - Example of Slovakia: the national ICH inventory (organized as an electronic encyclopaedia "The Folk Culture of Slovakia by Word and Image" (<https://www.ludovakultura.sk/encyklopedia/>) uses alphabetical order, and also offers a very useful search engine that allows users to find elements by ICH categories and other content-related criteria
 - Primjer Mađarske: elementi na web stranici nacionalnog popisa ICH prikazani su prema godini unosa:
http://szellemikulturalisorokseg.hu/index0_en.php?name=en_f22_elements
 - Primjer Francuske: elementi upisani u francuski ICH inventar postavljeni su na digitalnu kartu: <https://www.pci-lab.fr/en/cartography>. Francuski inventar relevantan je primjer kako postići vizualizaciju podataka i relacijsko mapiranje, a cijela web stranica posvećena inventaru ima za cilj pozvati i javnost na sudjelovanje, kako bi pomogla u ažuriranju i analizi podataka.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Analogno ili digitalno: Većina inventara u Europi također je postavljena online na specijaliziranu web stranicu ili odjeljak web stranice vladine institucije, s obzirom na činjenicu da online otvorene platforme često osiguravaju pristup, otvoreno savjetovanje i u nekim slučajevima izravno sudjelovanje. Neke zemlje također imaju publikacije inventara ili neke generičke velike slike inventara kao e-knjige ili akademska izdanja za preuzimanje.

Iako takvi materijali za širenje služe cilju dostupnosti, oni uključuju složeniji proces ažuriranja, jer bi svako ažuriranje konfiguracije elementa uključivalo ponovno uređivanje publikacije. Mnogo je slučajeva zemalja koje odluče prenijeti online inventar u strukturu fizičke publikacije, knjige ili brošure. Ovo jasno daje strateški pregled u "životu" inventara, jer bi novi unos učinio publikaciju zastarjelom.

PRIMJER: e-objava nacionalnog ICH inventara Cipra s digitalnim dodirima!

Do sada je ciparska upravna struktura odgovorna za provedbu Konvencije dva puta objavila nacionalni popis ICH-a kao e-knjigu. Posljednji je izdan 2020., a bio je inicijativa Ciparskog nacionalnog povjerenstva za UNESCO, koje je tijelo trenutno odgovorno za upravljanje Nacionalnim popisom nematerijalne kulturne baštine Cipra.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Pod nazivom Nematerijalna kulturna baština Cipra – Nacionalni inventar, interaktivna publikacija predstavlja bogatstvo tradicije i običaja koji su sačuvani kroz generacije i povezani su sa životima i aktivnostima Ciprana. Ovo je najnovija fotografska dokumentacija na licu mjesta o ljudima, mjestima, tradicijama, praksama, tehnikama, alatima i predmetima, povezana s prvih trideset elemenata upisanih u Nacionalni popis nematerijalne kulturne baštine (između 2009.-2017.) i na UNESCO-ov popis Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva (od 2009. do 2019. godine)."

<http://www.cyprusdigitallibrary.org.cy/files/original/26f56deab6d16748849017bc3d17f3df.pdf>

Sjajno rješenje koje je implementirao izdavač, kako bi se iskoristio digitalni format e-knjige, predstavlja poveznice koje čitatelja vode do YouTube videa s opisanim elementom; radi se o videozapisima koji su objavljeni na YouTube kanalu Ciparske UNESCO komisije. To omogućuje jednostavan i zanimljiv način prikazivanja aktivne izvedbe ICH!

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Vrlo važna prednost digitalnog nacionalnog popisa ICH-a je bogatstvo skupova podataka koji se mogu koristiti za dokumentiranje i izlaganje dotičnog ICH elementa. Analogni popisi obično sadrže tekst i slike, dok digitalni mogu uključivati i posebno izrađene audio i video zapise.

Globalna karta nacionalnih inventara ICH

U 2017., zahvaljujući projektu koji je provela portugalska organizacija, postojeći online ICH inventari postavljeni su na istu platformu na temelju geografske distribucije: <https://review.memoriamedia.net/index.php/map-of-e-inventories-of-intangible-cultural-heritage> U trenutno dostupnoj verziji Mape e-Inventara nematerijalne kulturne baštine (2017.) nalazi se 158 ICH inventara: 88 nacionalnih, 41 regionalni/lokalni i 29 transnacionalnih.

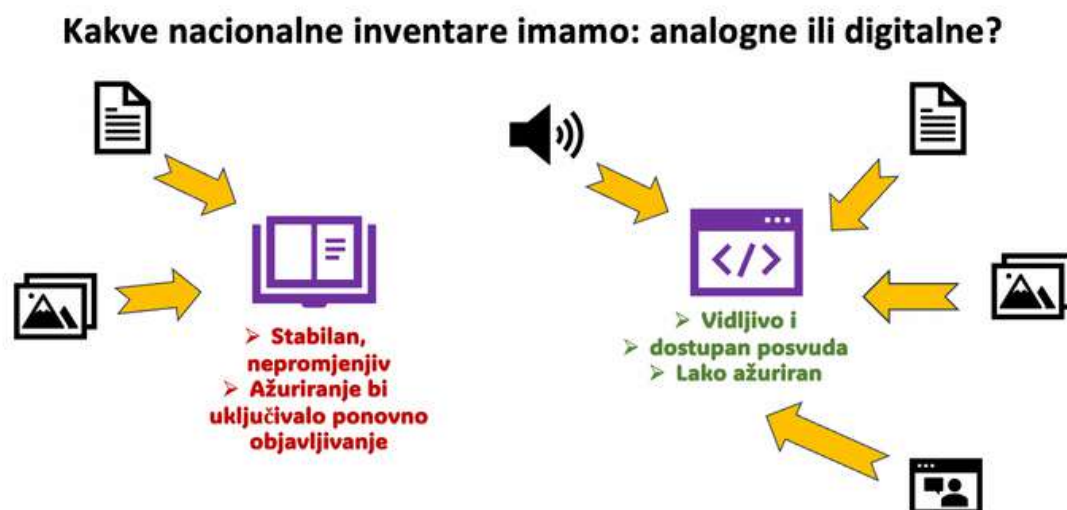

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

„Karta e-inventara nematerijalne kulturne baštine“ predstavljena u ovom radu omogućuje izravan pristup do 158 e-inventara putem poveznica označenih u zemljama u kojima su provedeni. Ovaj rad predstavlja preliminarnu analizu nekih od podataka koji karakteriziraju ove popise i poziva na sudjelovanje u pregledu i ažuriranju ovog mapiranja.” (Istraživanje je financirao FCT- *Fundação Para a Ciência e Tecnologia* – Zaklada za znanost i tehnologiju u Portugalu, a vodila ga je Filomena Sousa)

Inventari predstavljaju, u svojoj većini, formate baza podataka (74%) i uključuju kulturne izričaje povezane s 5 domena ICH (84%). Među tim inventarima (s formatom baze podataka), većina, uz korištenje drugačijeg softvera i različitih zadanih predložaka, predstavlja “tradicionalnu” organizaciju podijeljenu u podatkovna polja. Češće prikazuju 5 informacijskih polja o elementu: naziv, ICH domena, lokacija, opis (sažeti ili detaljni) i slike. Većinu ovih inventara organiziranih u bazama podataka moguće je pretraživati na 3 načina, koristeći: ključne riječi, naziv elementa i/ili ICH domenu)” (Sousa, F., Karta e-inventara nematerijalne kulturne baštine. Revija *Memoriamedia* 1, 2017).

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Digitalni alati za zaštitu (prema dokumentu LHE/22/17.COM/6.b, Pariz, 31. listopada 2022., pregled periodičnih izvješća koje podnose europske države članice putem mehanizma provedbe UNESCO-ve konvencije iz 2003.:

- Zemlje koje su podnijele izvješća u ovom ciklusu pružile su dokaze o važnoj ulozi digitalnih alata u provedbi Konvencije. Digitalne platforme omogućile su širu i isplativiju razmjenu informacija i suradnju, posebno tamo gdje je pristup internetu bio široko dostupan i gdje su napravljene odredbe za korisnike s invaliditetom.
- Upotreba digitalnih alata za zaštitu povećala se tijekom pandemije COVID-19 (o čemu se govori u sljedećem odjeljku).
- Zemlje izvjestiteljice često su osiguravale online pristup inventaru nematerijalne kulturne baštine i srodnim istraživačkim podacima; neki već godinama imaju politike i programe koji to podržavaju.
- Digitalni pristup promicao je veću uključenost zajednice u inventarizaciju, posebno upotrebom lako ažuriranih wiki inventara, alata za pretraživanje, multimedijских informacija i poveznica na društvene medije.
- Stvaranje online repozitorija informacija vezanih uz nematerijalnu kulturnu baštinu omogućilo je veću sinergiju s planiranjem zaštite okoliša i materijalne baštine.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Živi “život” elementa u nacionalnom inventaru? Kako digitalni svijet može pomoći?

Stručnjaci zaokupljeni temeljnim implikacijama dizajna i funkcioniranja nacionalnih inventara ICH-a istaknuli su izazov s kojim se države suočavaju u upravljanju ovom zadaćom bez narušavanja dinamične prirode žive baštine upisane na ove nacionalne popise.

Na primjer, Marta Severo, profesorica komunikacija na Sveučilištu Paris Nanterre, fokusirajući se u svom istraživanju na korištenje digitalnih alata u društvenim znanostima, zagovara digitalne platforme za ICH popis. Po njezinu mišljenju, digitalni medij riješio bi neke od ograničavajućih problema u zaštiti ICH-a na nacionalnoj razini, kao što su:

- Dominantan pristup odozgo prema dolje u zaštiti ICH-a, s obzirom na najveću ulogu koja je dana državnim institucijama za baštinu
-
- Rizik od pojednostavljenja i „fosilizacije” povezan s dokumentacijom i arhiviranjem ICH-a [13]

Opasnost koju inventarizacija nosi neizbježnom reifikacijom manifestacije žive baštine i odvajanjem te izvedbe od složenog društvenog i kulturnog okruženja koje ju podržava naglašavaju i drugi znanstvenici. Alessandra Broccolini primjerice kritizira talijanski nacionalni inventar ICH (*Beni Demoetnoantropologici Immateriali*) zbog te tendencije pretjeranog pojednostavljivanja i dekontekstualizacije baštinskih predmeta koji se obrađuju i katalogiziraju:

13, Marta Severo, Predgovor, u Nematerijalna i digitalna kulturna baština. Pod vodstvom Marte Severo i Séverine Cachat, Pariz, L'Harmattan, 2016., str. 8.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

„Obrazac BDI (tal. *Beni Demoetnoantropologici Immateriali*) ne samo da prisiljava katalogizatore da objektiviziraju složeni događaj reducirajući ga na standard koji dijeli isti homogeni jezik s drugim vrstama baštine (svako dobro ima svoj opći kataloški broj koji je jedinstven na nacionalnoj razini), ali također funkcionira tako da fragmentira složene događaje, kao što su rituali, u više zasebnih oblika (kinetička ponašanja, pjesme, specifični oblici znanja, pojedinačni ritualni trenuci itd.). Svaki od ovih elemenata treba smatrati jednom imovinom, na primjer, ako se gozba odvija nekoliko dana i sastoji se od više trenutaka i raznih obrednih poddogađaja (blagoslov životinja, priprema hrane, proksemična ponašanja itd.), oblik prisiljava katalogizatore da proizvedu jedan obrazac za svaku „imovinu“ predstavljenu tim pojedinačnim elementima, iako se oni zatim ponovno spajaju u polje obrasca u kojem se svi poddogađaji mogu identificirati kao komponente jednog glavnog događaja.”

Jedinica 3.2. Wiki-inventari ICH-a: rješenje za neograničeno uključivanje?

Wiki-inventari su rješenje koje su odabrale neke države za upravljanje svojim nacionalnim inventarima kako bi se osigurao željeni participativni okvir. Ovi popisi koriste MediaWiki, platformu za suradnju i dokumentaciju (<http://www.mediawiki.org>), čija je glavna kvaliteta pružanje demokratskog alata za svakog pojedinca da objavi podatke o vlastitom ICH-u.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

The Wiki system is currently used by the following national or regional ICH web inventories:

- Senegal: "WikiFatick" – Inventar nematerijalne kulturne baštine regije Fatick;
- Švicarska: Wiki portal nematerijalne kulturne baštine Valaisa
- Finska: Wiki-inventar žive baštine
- Republika Koreja: ICHPEDIA – Enciklopedija nematerijalne kulturne baštine u Republici Koreji
- Škotska: Inventar žive kulture u Škotskoj
- Indija: Sahapedia

Škotska: ICH Wiki-inventar u Škotskoj

- osnovali su 2008. Sveučilište Edinburgh Napier i Muzejske galerije Škotske
- oslanja se na prilagođeni softver MediaWiki, prvo za bilo koju vrstu korisnika, ali zatim ograničava pristup određenim korisnicima [15].

Finska: Wiki-inventar žive baštine:

<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/>

- osnovana je i njome upravlja Finska agencija za baštinu 2016.
- praktičari i baštinske zajednice stvaraju sadržaj za Wiki govoreći o elementu, njegovoj povijesti i zaštiti.
-

Wiki mogu mijenjati samo registrirani korisnici, ali obrazac za registraciju je otvoren za sve

- Upravljačka institucija služi kao moderator i administrator platforme, a upisivanje elemenata na wiki-inventar na stvarni nacionalni inventar ICH Finske treba proći kroz proces odabira i odobrenja od strane skupine stručnjaka koji djeluju izvan digitalna platforma

14, Alessandra Broccolini, *Scenariji nematerijalne kulturne baštine unutar birokratske talijanske države*, u Nicolas Adell et al., *Heritage Regimes and the State*, Göttingen University Press, Göttingen University Press, 2017., str. 29.

15, Orr, Joanne i Sara Thomas, *Od prvog podnožja do vila: popis kulture življenja Škotske*, u *Nematerijalna i digitalna kulturna baština. Pod vodstvom Marte Severo i Séverine Cachat*, Pariz, L'Harmattan, 2016., str. 199–206 (prikaz, ostalo).

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Jedinica 3.3. Budućnost je... otvorena i digitalna!

Uronite u nematerijalnu kulturnu baštinu!":

<https://ich.unesco.org/en/dive>

Važan unos digitalnih alata za vizualizaciju i povezivanje ICH-a diljem svijeta prema UNESCO-voj konvenciji iz 2003. je online alat objavljen 2018., digitalna vizualizacija svih elemenata upisanih na popise Konvencije. Označio je prekretnicu u korištenju mogućnosti digitalnog svijeta u ostvarivanju misije promicanja ICH-a i poticanja komunikacije o živoj baštini. Na primjer, Marta Severo, profesorica komunikacija na Sveučilištu Paris Nanterre, fokusirajući se u svom istraživanju na korištenje digitalnih alata u društvenim znanostima, zagovara digitalne platforme za ICH popis. Po njezinu mišljenju, digitalni medij riješio bi neke od ograničavajućih problema u zaštiti ICH-a na nacionalnoj razini, kao što su:

- koristi web-semantiku i grafičku vizualizaciju, te nudi širu konceptualnu i vizualnu navigaciju kroz gotovo 500 upisanih elemenata, ali vizualizacije se stalno razvijaju kako se novi elementi upisuju, a indeksiranje pročišćava;
- istražuje različite elemente u domenama, temama, geografiji i ekosustavima i omogućuje vizualizaciju dubokih međusobnih veza među njima;
- vizualizacije projekta izgrađene su na temeljima opsežnog i otvorenog skupa podataka.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Prema otvorenim mogućnostima pokretnih slika: najnoviji nominacijski obrasci za upis ICH elemenata na popis UNESCO-ve konvencije iz 2003.

Godine 2017. mehanizam UNESCO-ve konvencije iz 2003. započeo je sveobuhvatno promišljanje o namjeri i svrsi mehanizama uvrštavanja na popise, a 2022. ti su dugi procesi završili, među ostalim odlukama, revidiranom verzijom obrazaca za nominaciju za popise Konvencije.

Novi obrazac za Reprezentativni popis uključuje poticaj državama podnositeljima da uključe audio-vizualne materijale koji prikazuju potporu, mišljenja i povratne informacije baštinskih zajednica koje izvode taj element:

Nominacijski obrazac ICH-O2 (revidiran 17. siječnja 2023.):

- Države se potiču da dostave audiovizualne materijale koji prenose glas zajednica u prilog gore navedenim izjavama.

- Dostavljaju se materijali (pisani, audio-vizualni ili na neki drugi način).
- (Upute): Države stranke se potiču da dostave video zapise koji omogućuju zajednicama, grupama i pojedincima da se izraze na jeziku(cima) po svom izboru.

MODUL 3.

ICH PROGRAMI I PROJEKTI DIGITALIZACIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Prema stvaranju online platforme za razmjenu dobrih iskustava zaštite ICH-a

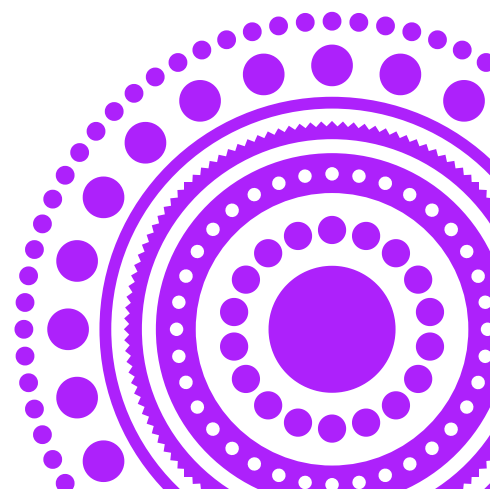
Tijekom posljednjih godina, mehanizam Konvencije UNESCO-a iz 2003. pokušava identificirati bolje načine za međukulturnu komunikaciju i promicanje aktivnosti zaštite diljem svijeta, te za stvaranje izravnijeg uključivanja ljudi i zajednica u provedbu Konvencije. Jedno nedavno razmatrano rješenje za ovaj cilj je izgradnja internetske platforme za razmjenu i širenje iskustava zaštite među nacionalnim odjelima. O ovom je rješenju prvi put raspravljala skupina stručnjaka u travnju 2023., a zatim su države dodatno analizirale preporuke koje su izdale u srpnju 2023. Očekuje se da će ti planovi uskoro biti odobreni i materijalizirani, iako administrativno tijelo Konvencije priznaje složenost planiranja, projektiranja, infrastrukturu i ljudske resurse potrebne za postizanje takvog cilja.

Izrada online platforme iskoristila bi sve prednosti digitalne komunikacije:

- šire sudjelovanje baštinskih zajednica izvan službene komunikacije država
- neograničena i izravna razmjena informacija o ICH
- korištenje široko dostupne tehnologije
- poboljšana vidljivost popisa UNESCO-ve konvencije iz 2003

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

4.0. Vratimo se na temelje.

Though it may seem that the main objective of the States which accepted the 2003 UNESCO Convention is building up collections of as many ICH topics as they could possibly be gathered from their national territory, the main attention of ICH safeguarding should be directed towards the groundwork of discovering the many varieties and intricate performances of living heritage at the local level. The important work around the living heritage is not about quantity, but about quality and sustainability. Since bottom-up approach and community-based research are the recommended strategies for the implementation of the 2003 UNESCO Convention, this module will provide readers with some tips and tricks to document and archive living heritage.

The following plan may be implemented both for a place, a locality, or a topic, as well as for a category of ICH that is being performed in various places.

Though it may seem that the main objective of the States which accepted the 2003 UNESCO Convention is building up collections of as many ICH topics as they could possibly be gathered from their national territory, the main attention of ICH safeguarding should be directed towards the groundwork of discovering the many varieties and intricate performances of living heritage at the local level. The important work around the living heritage is not about quantity, but about quality and sustainability. Since bottom-up approach and community-based research are the recommended strategies for the implementation of the 2003 UNESCO Convention, this module will provide readers with some tips and tricks to document and archive living heritage.

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

4.1. Kako realizirati inventar temeljen na zajednici i stvoriti namjenski digitalni popis:

- **Prvi korak: Sakupite postojeću teorijsku dokumentaciju o tradicionalnoj kulturi lokaliteta/o specifičnom ICH elementu:**
 - Ne zaboravite se informirati o povijesti, zemljopisu, društvenoj, etničkoj i profesionalnoj strukturi, kulturnom životu, vjeri, administrativnim podacima i svemu što pronađete na tu temu → izradite mapu digitalne dokumentacije u svom digitalnom arhivu s rezultatima!
 - Podatke o lokalnoj tradicijskoj kulturi možete potražiti u etnografskim knjigama, folklornim traktatima, kulturnim atlasima šireg područja ili regije u kojoj se lokalitet nalazi. Dokumentacija o određenim elementima ICH-a za koje ste zainteresirani možda je već započela neko vrijeme prije zahvaljujući drugim istraživačima ili kulturnim aktivistima → izradite mapu digitalne dokumentacije u svojoj digitalnoj arhivi s rezultatima!
 - Važna dokumentacija mogla bi biti dostupna i lokalno, u maloj lokalnoj knjižnici, u arhivu malih povijesnih ili etnografskih muzeja –

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- **Drugi korak: Pripremite upitnik na temelju dokumentacije koju ste prikupili u prvom koraku:**
 - Upitnik treba sadržavati pitanja o svim područjima tradicijske lokalne kulture koja su navedena u teorijskoj dokumentaciji prikupljenoj u prvom koraku.
 - Ne zaboravite tražiti detaljne informacije od svojih ispitanika i budite sigurni da dobro razumijete sve pri izradi etnografskog upitnika!
 - Pokušajte pronaći model takvog istraživačkog instrumenta u akademskoj literaturi koja koristi kvalitativne istraživačke alate kao što su kulturna antropologija, etnologija, folkloristika.
 - Na primjer, ako želite saznati nešto o lokalnom svečanom događaju, svakako se raspitajte o vremenu različitih aktivnosti, prazničnim prostorima, povezanim ritualima, svečanoj nošnji, pravodobnom slijedu proslave, putanji procesija koje se mogu izvoditi, tradicionalnoj hrani, itd., ali i o značenjima i vrijednostima koje događaj nosi za pojedine sudionike koje ćete imati priliku intervjuirati!
 - U fazi planiranja bilo bi korisno konzultirati se s reprezentativnim članovima dotične zajednice koji bi mogli provjeriti relevantnost pitanja. Oni vam mogu dati ideje, testirati vaše pretpostavke, ispraviti neke vaše nesporazume o temama ili vas samo uvjeriti da ste na pravom putu.
 - U svakom trenutku imajte na umu da, čak i ako je vaš upitnik dobro osmišljen alat, morate ostati otvoreni i fleksibilni kada provodite intervju, budite spremni dodati dodatna pitanja prema potrebi. Upitnik nije instrument za postavljanje standarda, on je samo djelomična priprema za susret sa stvarnim životnim situacijama i varijacijama!

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 4.

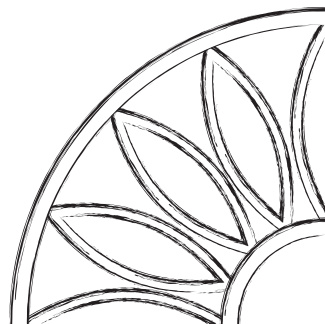
KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- **Treći korak: vodite i snimajte intervju!**

- Proces popisivanja treba biti što je moguće više participativan i inkluzivan! Kako biste mogli odlučiti koga biste trebali pozvati da odgovori na vaša pitanja, pokušajte voditi normalne, spontane razgovore s ljudima u zajednici. Informativne sesije i rasprave o vašem projektu s predstavnicima zajednice bit će od velike pomoći! Možda ćete u ovim preliminarnim raspravama saznati da biste trebali izbjegavati postavljanje pitanja o kulturološkim osjetljivostima ili praksama za koje članovi zajednice imaju duboke ritualne ili kulturološke razloge da ih ne otkrivaju trećim stranama. Pokrenite početne konzultacije i primijenite upitnik na jednu ili dvije osobe kako biste vidjeli kako funkcionira i iskoristite dobivene pozitivne ili negativne povratne informacije za poboljšanje najnovije verzije.
- Napravite popis ljudi koji će biti vaši glavni ispitanici, kao što su ključni akteri (članovi zajednice koji rade u kulturnom polju, administraciji, crkvi, školi, obrtnicima itd.) i samo stalni stanovnici; za popis određenog ICH-a nemojte intervjuirati samo izravne izvođače, već i ljude koji su manje izravno uključeni u njega.
- Pokušajte uključiti stanovnike svih dobi, spolova i različitih profesionalnih pozadina, a ne samo najutjecajnije i najartikuliranije članove zajednice! Naravno, ovisno o specifičnostima živog naslijeđa dotične zajednice, možda ćete morati odabrati ispitanike koji pripadaju više od jedne određene kategorije ljudi.
- Prije početka svakog intervjua zatražite slobodan, prethodni, kontinuirani i informirani pristanak sugovornika da se snima te da snimku možete javno objaviti. Zabilježite je li dobiveno dopuštenje za javni ili mrežni pristup.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- Pažljivo pripremite opremu za snimanje intervjua, bilo audio i/ili video. I ne zaboravite fotografirati ne samo intervjuirane osobe (ako oni to dopuste), već i predmete i artefakte povezane s dotičnim praksama koje dokumentirate.
- Zapišite imena svih ljudi koje ste intervjuirali i pažljivo zabilježite korištenje lokalnih naziva za prakse, instrumente, zanate itd.
- Nemojte se iznenaditi ako ćete dobiti puno pitanja bez odgovora čak i ako ste u upitnik uključili teme koje su ranije dokumentirane na tom mjestu. Nestajanje kulturnih oblika prirodni je fenomen i vaša glavna svrha je pronaći informacije o živoj baštini, a ne o pasivnim kulturnim oblicima. Uvijek ostanite fokusirani na sadašnjost!
- Nemojte se zbuniti ako od različitih ispitanika dobijete različita i različita mišljenja o istom pitanju! Živa baština složena je pojava i ljudi je mogu različito vidjeti prema vlastitim životnim okolnostima, ukusu, interesima! Ne postoji jedinstvena istina o tome! Budite otvoreni čuti čak i glasove protivljenja o temi unutar zajednice!

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- **Četvrti korak: Napravite svoju digitalnu arhivu!**

- Određivanje osnovne arhitekture (načela sistematizacije, domene, kategorije metapodataka itd.) vaše digitalne arhive trebalo bi započeti prije nego što provedete intervju. Ako unaprijed znate generičke kategorije sadržaja koje namjeravate popisivati, pomoći će vam da se ne vratite s ogromnom količinom materijala ili nevažnih informacija.
- Uspostavite protokol unosa podataka za prikupljene informacije, koji je poput skupa pravila ili koraka koje treba slijediti kada se novi skupovi podataka učitavaju u arhivu.
- Osmislite i slijedite klasifikacijski sustav ili sustave za dobivene materijale: od skenirane dokumentacije do nedavno napravljenih videozapisa. Metapodaci trebaju biti što detaljniji i trebaju odgovarati vrsti dobivenih informacija. Pokušajte pronaći najučinkovitije načine grupiranja prikupljenih podataka i uspoređivanja povezanih materijala.
- Napravite vlastiti digitalni inventar indeksirajući skupove podataka prema više od jednog kriterija: ICH domene, ispitanici, formati datoteka itd. Što se tiče vrsta podataka, vaša bi arhiva obično trebala sadržavati: audio snimke, video snimke, fotografije, bilješke ili zapažanja. Dobiveni papir, tiskani materijali ili predmeti koji se tiču ICH prakse također bi trebali biti digitalizirani skeniranjem ili fotografijom.
- Napraviti plan pristupa i ažuriranja dobivenih informacija.
- Hoće li arhiva ostati na vašem računalu, vanjskom tvrdom disku ili/i u internetskoj bazi podataka? Odgovor ovisi o vašim resursima, budućim planovima itd.

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- **Peti korak: Komunicirajte svoje rezultate! Nemojte misliti da je inventarizacija i digitalizacija sama sebi svrha!**
 - Osmislite komunikacijski plan za podizanje svijesti javnosti o dostupnosti građe u vašem arhivu! Ne zaboravite uvijek odobriti pristup intervjuiranim osobama!
 - Stvorite platformu društvenih medija posvećenu lokalnom ICH-u!
 - Pozovite lokalne ljude da se povežu, počevši od vaših ispitanika, komentirajte i podijelite njihove povratne informacije o informacijama koje objavite. Zapamtite da je njihov doprinos temi uvijek vrijedniji od vašeg ili tuđeg!
 - Pozovite ICH stručnjaka da nauči i ocijeni vaše rezultate te dodatno istraži temu. Vaša bi otkrića mogla pridonijeti poticanju novih akademskih studija o ovoj temi. Organizirati pilot sastanke stručnjaka i praktičara.
 - Pozovite masovne medije da šire informacije, pomognu u osmišljavanju medijske kampanje koja bi bila održiva i poštovala sliku zajednice!

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- Ne zaboravite da vaši rezultati mogu biti korisni za lokalne razvojne planove, razvoj zajednice i strategije sudjelovanja zajednice. U tom smislu možete se posavjetovati s lokalnim akcijskim skupinama, stručnjacima za ruralni razvoj i drugim vrstama institucija, itd.
- Ne zaboravite uključiti članove zajednice u aktivnosti širenja što je više moguće budući da su vam oni ponudili informacije! Oni su upravitelji ICH-a koji biste vi predstavljali! Svaki događaj podizanja svijesti o vlastitom ICH-u trebao bi uključivati neke od njihovih predstavnika. Njihova prisutnost na ovim događajima širenja također će jamčiti da njihov ICH neće biti krivo predstavljen ili u nepovoljnom položaju.

Šesti korak: Napravite plan zaštite!

- Koristite predložene aktivnosti zaštite navedene u sljedećoj jedinici.
- Zatražite povratne informacije, prijedloge ili ispravke od lokalnog stanovništva, ugradite njihove ideje, potrebe, očekivanja u plan zaštite!
- Zatražite pomoć od neformalnih skupina praktičara, specijaliziranih nevladinih organizacija, lokalnih vlasti, lokalnih kulturnih institucija.
- Ne postoji plan zaštite koji funkcionira za sve! Pokušajte prilagoditi plan specifičnim okolnostima i značajkama mjesta ili elementa.
- Ako ICH dokumentirane zajednice ima neku komercijalnu vrijednost, u redu je da plan predvidi rješenja za stvaranje prihoda koja bi podržala egzistenciju lokalnih izvođača i nositelja baštine, ali budite oprezni kako bi ovaj plan mogao objektivizirati i komodificirati živu baštinu! Vaša bi glavna namjera trebala biti isticanje simboličke i kulturne vrijednosti, a ne komercijalne vrijednosti ICH-a!

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- **Sedmi korak: Vratite se!**
 - Prilikom izrade plana inventara predvidite potrebu da se vratite i nastavite svoje istraživanje ili čak ponovite njegove dijelove. Inventarizacija temeljena na zajednici uvijek je pothvat u tijeku! Ako želite biti sigurni da ono što vaša digitalna zbirka podataka odražava "živo", trebate je redovito ažurirati!
 - Ažuriranje inventara strategija je koju morate učiniti u duhu Konvencije i također bi vam pomoglo da iskoristite puni potencijal koji donosi digitalni format vaše arhive.
 - Vaš kontinuirani interes za popisom djelovat će kao pozitivno priznanje i potaknut će ponos lokalnog stanovništva na njihov ICH, jačajući njihov osjećaj identiteta i kontinuiteta te će tako postati motiviraniji da se uključe u nastavak izvođenja i prijenosa dotičnih elemenata. Ovo je jedna od mnogih pozitivnih neočekivanih posljedica vašeg rada!

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

4.2. Glavne mjere zaštite preporučene materijalima za izgradnju kapaciteta UNESCO–ve Konvencije iz 2003. godine pripadaju 3 glavne kategorije:

Preporučene mjere zaštite:

A. Identifikacija, inventarizacija, dokumentacija, istraživanje

A.1. Provođenje istraživanja na terenu kako bi se procijenila održivost ICH elementa.

A.2. Okupljanje posvećenog istraživačkog tima i/ili udruge praktičara koji bi redovito pratili element

A.3. Organiziranje i sudjelovanje na radionicama i znanstvenim skupovima

A.4. Istraživanje različitih domena povezanih s ICH elementom(ima): lokalni (ruralni) razvoj, strategija turizma, sociološka istraživanja, komunikacija u masovnim medijima, obrazovanje o baštini itd.

A.5. Popis i praćenje elemen(a)ta.

B. Prijenos, obrazovanje

B.1. Formalno obrazovanje: osmišljavanje pedagoških alata; izrada materijala o elementu(ima) za školski kurikulum; pozivanje obrtnika ili izvođača u učionicu; stvaranje privremenih izložbi ili radionica o elementu u lokalnim školama; tematska sveučilišna istraživanja ili stažiranje studenata na lokalnim sveučilištima itd.

B.2. Neformalno obrazovanje: organiziranje interaktivnih radionica u kulturnim ustanovama posvećenih elementu(ima) koje provode nositelji ICH–a; poticanje događanja i treninga s nositeljima u organizaciji organizacija mladih, kulturnih posrednika, kulturnih posrednika, kulturnih aktivista i dr.

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

4.2. Glavne mjere zaštite preporučene materijalima za jačanje kapaciteta UNESCO–ve Konvencije iz 2003. godine pripadaju 3 glavne kategorije:

C. Podizanje svijesti, širenje, medijska komunikacija, publikacija

C.1. Izrada edukativnih i promotivnih materijala

C.2. Organiziranje vođenih posjeta, tematskih itinerera na mjestima izvođenja ICH elementa

C.3. izložbe

C.4. Demonstracije

C.5. Određivanje veleposlanika elementa

C.6. Uređivanje informativnih publikacija o elementu(ima) za širu javnost

C.7. Izrada audio–vizualne dokumentacije koja se redovito objavljuje na društvenim mrežama

C.8. Stvaranje održivih strategija za lokalni turizam

4.3. Digitalna ICH arhiva mjesta

Kao što je spomenuto na početku ovog modula, mali projekt digitalizacije ICH-a mogao bi se posvetiti dokumentiranju ne jednog elementa ICH-a, već svih elemenata ICH-a koji se mogu mapirati na jednom mjestu, od jednog lokaliteta do regije koju karakteriziraju slične kulturne, etnička, jezična obilježja.

PRIMJER: Digitalna zbirka katalonske narodne književnosti: web portal Folklornog arhiva Sveučilišta Rovira I Virgili u Tarragoni, Španjolska

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- osnovan 1994., a informatiziran 2010.: „Arhiv od 2012. ima internetski portal koji ima 2 cilja: objavljivanje aktivnosti koje provode djelatnici Arhiva i pružanje jedinstvene internetske točke pristupa svojim specijalizirana baza podataka” .
- sadrži 3 baze podataka: ArxiuFolk – Baza podataka arhiva folklor, RondCat – tražilica katalonskih narodnih priča i BiblioFolk – Bio-bibliografski repozitorij katalonske popularne književnosti;
- u početku je arhivski portal (3 baze podataka) bio samo za internu upotrebu, za istraživačke projekte koje vodi sveučilište, a kasnije je postao dostupan na internetu;
- arhiv također komunicira svoje aktivnosti i ažuriranja na namjenskim platformama društvenih medija (Facebook i Twitter);
- svaka datoteka u bazi podataka Arhiva folklor sadrži sljedeće podatke:

(1) Podaci o osobi koja je dala podatke: ime i prezime, spol, dob, zanimanje, mjesto rođenja, prebivalište i jezik;

(2) Pojediniosti o dokumentu: datum zbirke, žanr, naslov, tekst dokumenta te kontekstualne informacije i tumačenje;

(3) Podaci o sakupljaču: ime, prezime i dob.

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

"Datoteka nam omogućuje dodavanje tekstualnih ili grafičkih dokumenata u pdf formatu (kao što je dio grafita, glazbena glazba ili snimak zaslona s mobilnog telefona) i zvučnih dokumenata (kao što je pjesma ili narodna priča)".

– baza podataka RondCAT trenutno uključuje informacije o 6127 narodnih priča i može se tražiti po naslovu, imenu sakupljača, zbirci, regiji, državi, općini, vrsti itd.

Lokalni arhiv koji se pojavljuje s popisom zajednice: Newfoundland i Labrador (Kanada) ICH Inventar

– pilot projekt inventarizacije pokrenut je 2006. godine u glavnom gradu kanadske pokrajine Newfoundland uz potporu *Heritage Foundation of Newfoundland and Labrador*;

– znanstvenici i studenti s lokalnog sveučilišta intervjuirali su stanovnike i prikupili osobne priče, slike i artefakte, fotografirali su i stanovnicima dali jednokratne fotoaparate;

– Inicijativa za digitalnu arhivu Sveučilišta Memorial (DAI) ponudila je svoje središnje spremište za poduzeće, pohranjujući informacije prikupljene u okviru projekta

– <http://collections.mun.ca/> – DAI podržava sudionike u digitalizaciji popisnih podataka te upravlja dugoročnim očuvanjem digitaliziranog sadržaja (slike, audio, video i sl.) te regulira pristup istom. Materijali prikupljeni u pilot projektu digitalizirani su

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- više od 2000 unosa uneseno je u ICH inventar DAI za ovaj projekt do 2010. godine;
- Popis je organiziran po zajednici i po temama:
<http://www.mun.ca/ich/inventory/profiles.php>
<http://www.mun.ca/ich/inventory/ICHtopic.php>

4.4. Digitalna ICH arhiva elementa

PRIMJER: Projekt Prometej

- projekt je započeo kao mjera zaštite ljetnih solsticijskih festivala vatre u Pirenejima, ICH elementa upisanog na Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva 2015. godine od strane Andore, Francuske i Španjolske;
- kako bi istražili i promovirali festival vatre kako ga izvode zajednice u regiji podijeljenoj između 3 zemlje, znanstvenici iz 8 akademskih institucija u tim zemljama, koordinirani od strane Sveučilišta u Lleidi, započeli su provedbu projekta sufinanciranog od strane Europskog regionalnog razvoja Fond (ERDF) kroz program Interreg V-A Španjolska–Francuska–Andora (POCTEFA 2014. do 2020.);
- planirani rezultati uključivali su web stranicu festivala, međunarodne simpozije i virtualni muzej;
- pojava pandemije COVID-19 ponudila je snažniji motiv za hitnu izgradnju virtualnog muzeja, zbog očitog gubitka festivalskog duha u njegovoj društvenoj strukturi;

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

- intervjuiran je veliki tim stručnjaka iz različitih područja (antropologija, muzeologija, novinari, umjetnici, informatičari, videografi, web dizajneri) i ljudi u reprezentativnim zajednicama koji su ponudili svoje vještine, znanja, mišljenja, dojmove;
- početkom 2021. privremeni „Prometej muzej” ubrzo je postao virtualno mjesto susreta za interakciju i razmjenu informacija među članovima dotičnih zajednica diljem pirenejske regije;
- Muzej sada ima različite izložbene prostore i prostore za objašnjenja o festivalu, prostore za sudjelovanje kao što je interaktivna karta za pretraživanje različitih gradova u kojima se održava festival, kao i muzej za djecu, gdje možete pronaći lektire i igre vezano uz festival, te odjeljak u kojem se prikupljaju doprinosi zajednica putem društvenih mreža i korištenjem hashtagova;
- virtualna interaktivna karta nudi informacije o svim lokacijama na kojima se održava festival i kalendar događanja.
<https://prometheus.museum/en/museum-production/>

4.4. Digitalna ICH arhiva elementa

PRIMJER: Projekt Prometej

Rezultati projekta Prometheus:

1. komunikacijski komplet: za povezivanje više ljudi s festivalom;
2. virtualni muzej: omogućiti posjetiteljima da (o)žive duh i energiju festivala;
3. međunarodni akademski simpozij za širenje stručnog znanja o temi;
4. pedagoški portal za podučavanje lokalne školske djece o festivalu;
5. video zapisi koji prikazuju festival;
6. bilten za zainteresirane primatelje kako bi redovito primali novosti o festivalu i svake godine kalendar događanja.

Više na: <https://www.prometheuspoctefa.eu/fr/bienvenue/>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

4.5. Što je s digitalnom ICH arhivom postojećih skupova podataka? Wijesundara–Sugimoto model

Nakon prethodnog predstavljanja plana za stvaranje digitalne arhive novodokumentiranih informacija o nematerijalnoj kulturnoj baštini, moramo priznati pitanje sastavljanja posebne ICH digitalne arhive koja sadrži informacije koje već postoje na Internetu. Wijesundara i Sugimoto izradili su niz preporuka za postupanje u takvom slučaju. Težak zadatak koji Wijesundara i Sugimoto žele riješiti nije sam proces kompajliranja, već homogena agregacija heterogenih metapodataka uređenih u više sustava, zahtjeva, shema:

MODUL 4.

KAKO MOGU PLANIRATI I PROVESTI ICH PROGRAM/PROJEKT DIGITALIZACIJE NA LOKALNOJ RAZINI?

Ciljevi. Cilj ove studije je razviti model metapodataka za digitalne arhive različitih kulturnih resursa i raspršenih zajednica, gdje je potrebna agregacija metapodataka iz različitih izvora. Ovaj rad predstavlja model pod nazivom Kulturna baština u digitalnom okruženju (CHDE) za organiziranje različitih digitalnih CHI organiziranih kao digitalni arhiv.

Metode. CHDE model kreiran je kao generalizirani model metapodataka. Jasno razlikuje entitet nematerijalne kulturne baštine i njegovu instanciju za modeliranje digitalnih arhiva za nematerijalnu kulturnu baštinu poput onih za materijalnu kulturnu baštinu. CHDE model definiran je korištenjem načela metapodataka jedan-na-jedan i koristi se za jasno identificiranje odnosa između metapodataka i entiteta opisanih metapodacima. Na kraju, ovaj rad prikazuje primjenu CHDE-a na slučajeve uporabe objekata kulturne baštine.

Rezultati. CHDE omogućuje organizaciju digitalnih informacija o kulturnoj baštini vezanih uz materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu. Identificira fizičko i digitalno informacijsko okruženje kulturne baštine i dalje podržava modeliranje digitalnih arhiva izgrađenih prikupljanjem informacija o kulturnoj baštini na webu”.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

5.0. Izazovi, paradoksi i otkrića ICH digitalizacije

Ovaj modul će ponuditi samo ograničeni uvid u ono što se ICH digitalizacijom može postići. Arhiviranje digitalnih podataka o živoj baštini nije puko očuvanje, već je od početka posao stvaranja i selekcije. Kad god je potkrijepljen temeljitom dokumentacijom i odabirom, digitalizirani ICH može stalno biti inspiracija za buduće projekte, čime se iznova potvrđuje i redefinira njegova vrijednost zahvaljujući svom inherentnom polisemičkom stanju.

Iako se mogu činiti homogenim i ponavljajućim, previše individualiziranim ili efemernim dijelovima života, digitalni podaci o ICH-u dokazat će njihovu preobilju značenja i diskretnih dragocjenih posebnosti u pravo vrijeme i unutar pravog projekta.

Zagovaranje prednosti digitalizacije ICH-a ne znači pomicanje fokusa sa žive baštine na proizvodnju digitalnih objekata. Mnoga digitalna rješenja koja se stvaraju i koriste za očuvanje informacija o kulturnoj baštini su "centrična na objekt" i posebno su posvećena upravljanju "bazama znanja temeljenim na materijalu", dok nisu dovoljno zabrinuti za očuvanje dinamične prirode ICH-a [16].

Kao što je istaknuto u prethodnim modulima, svaki program digitalizacije ICH-a trebao bi biti strateški uključen u plan zaštite. Digitalne ICH informacije mogu biti dio diseminacije, obrazovnih postavki ili komunikacijskih projekata. Osim što su profesionalni resursi, digitalne ICH arhive trebale bi biti i društveni resursi! Digitalne zbirke ICH-a trebaju dokazati da mogu biti više od čistog čuvanja zapisa ili prašnjavog skladišta starih stvari, ali privlačnih i moćnih alata za budućnost kulturnog identiteta.

16 Y. Hou, S. Kenderdine, D. Picca, M. Egloff, A. Adamou, „Utjelovljena digitalizacija nematerijalne kulturne baštine: stanje umjetnosti”, u *Časopis za računalstvo i kulturnu baštinu*, 15(3), veljača 2022., str. 1–20.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Reći to riječima Terryja Cooka, stručnjaka za arhivistiku, pionira u objašnjavanju nove aktualne paradigme arhivskih projekata, zagovornika prelaska arhiva s proizvoda na proces:

„U središtu nove paradigme je pomak od promatranja zapisa kao statičnih fizičkih objekata, prema njihovom razumijevanju kao dinamičkih virtualnih koncepata; odmak od promatranja dokumenata kao pasivnih proizvoda ljudske i administrativne aktivnosti prema razmatranju dokumenata kao samih aktivnih čimbenika u formiranju ljudske i organizacijske memorije; pomak podjednako od gledanja konteksta ili stvaranja zapisa unutar stabilne hijerarhijske organizacije do smještaja zapisa unutar fluidnih horizontalnih mreža funkcionalnosti tijekom rada.“ [17] .

Digitalni objekti ne bi trebali ostati na virtualnoj polici, već oponašati nova znanja i nove ideje, podsjećajući društvo na važnost ICH-a, na temeljne vrijednosti i orijentire identiteta.

17 Cook T (2001) "Arhivistika i postmodernizam: nove formulacije za stare koncepte", u *Arhivistika*, 1(1), str. 4.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Također bi trebali poticati suradničke pristupe između stručnjaka za baštinu, obrtnika i organizacija civilnog društva. Na sljedećim stranicama pružit ćemo neke primjere kako bi digitalni podaci mogli biti polazište i ponuditi sadržaj za kreativne projekte u različitim područjima i s različitim ciljevima. Uključivanje digitalnog ICH-a u inače konvencionalne etnografske izložbe, okupljanje i prepričavanje narativa u arhivu unutar novih konteksta i pred novom publikom ima moć postati bitan dio kustoskih projekata, obrazovnih alata, komunikacijskih kompleta za predstavljanje lokalnog ICH-a itd.

Kreativno angažiranje i ponovna uporaba digitalnih ICH zbirki ne bi trebalo nužno podrazumijevati stvaranje dalekosežnih aplikacija ili novih vrlo dojmljivih programa, već bi moglo samo nadahnuti male projekte koje poduzimaju pojedinci u blisko povezanim zajednicama koji žele da se njihovi vršnjaci bolje uključe u njihov lokalni ICH.

5.1. Uloga digitaliziranog ICH-a u okviru participativnog muzeja

Prisutnost digitalnog ICH-a mora podržati kreativnu ponovnu upotrebu, umjetničko preoblikovanje zbirki kako bi se publika etnografskih muzeja uključila na nove načine, obogatila iskustva posjetitelja s fizičkim muzejskim zbirkama, posebice jer integracija hibridnih tehnologija za nova imerzivna muzejska iskustva postaje gotovo stvarna. vlada danas, a namijenjen je da u svijet muzeja donese više sudjelovanja, javne komunikacije i angažmana građana.

Pandemija Covid-19 donijela je čvrste korake prema digitalnom pomaku. Pokazalo se da digitalizacija nije samo držanje koraka s modernim vremenom, pružanje internetske dostupnosti i dopiranje do mlađe javnosti, već i društvena uključenost, biti dio nečeg većeg, biti povezani jedni s drugima usprkos (privremenim) blokadama/nedostatku interakcije.

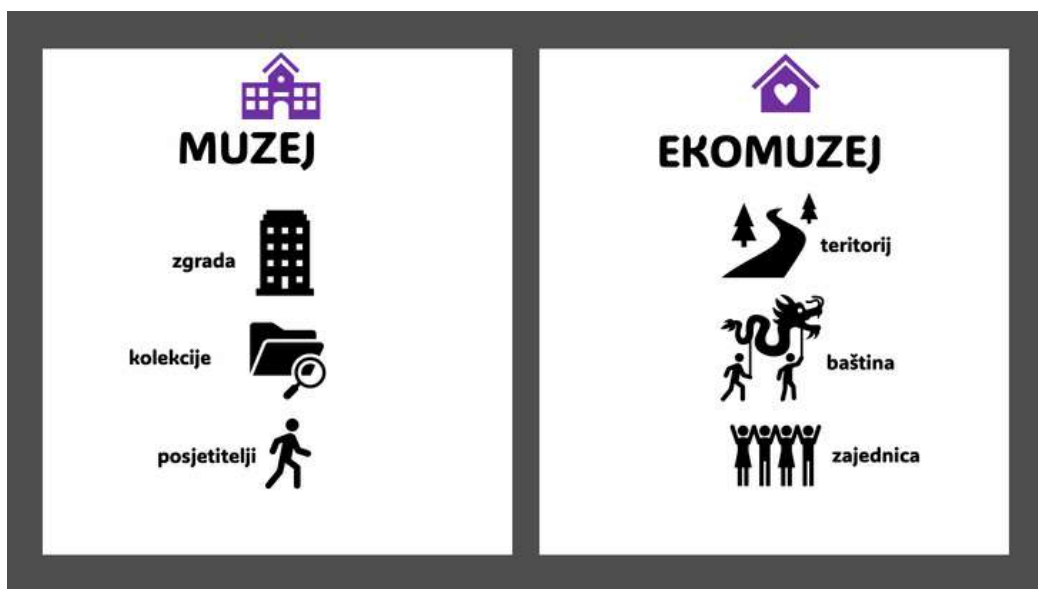
MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Budući da su zatvorene za posjetitelje, javne ustanove su svojim osobljem i opremom započele dosljedan rad na terenu, digitalizirajući i čineći dostupnim online ono što se nekada fizički gledalo/posjećivalo. Bio je to pokušaj da se održi kontakt, da se dođe do zajednice kojoj su se obraćali.

Način na koji treba pristupiti temi digitalnog ICH-a u muzejima nije ograničen na digitalizaciju (od pukog fotografiranja do 3D vizualizacije) vrijednih artefakata. Godine 2023. mnoge su muzejske ustanove digitalizirale barem dijelove svojih zbirki, ali to ne znači automatski da su, ako su etnografske specijalizacije, već aktivno uključene u korištenje punog potencijala digitaliziranog ICH-a.

Štoviše, glavno pitanje koje treba uzeti u obzir jest koliko su konvencionalni muzeji predani održavanju kontakta sa živom baštinom, za stvaranje „prostora u kojima se participativna i budućnosti orijentirana paradigma očuvanja ICH susreće s muzejskim kontekstom“[18]. . Poseban primjer muzeja s jakom etnografskom komponentom koji su skloniji uključivanju lokalnog ICH-a i ICH-a lokalne zajednice u svoje glavne projekte jesu eko-muzeji.

Razlika između muzeja i ekomuzeja prema Huguesu de Varineu, bivšem glavnom tajniku
Međunarodnog vijeća muzeja

18 Tamara Nikolić Đerić, *Kako koristiti ovu knjigu, u muzejima i nematerijalnoj kulturnoj baštini. Prema trećem prostoru u sektoru baštine. Suputnik u otkrivanju transformativnih praksi baštine za 21. stoljeće*, urednici Tamara Nikolić Đerić, Jorijn Neyrinck, Eveline Seghers, Evdokia Tsakiridis, *Radionica nematerijalne baštine, 2020., str. 16–17 (prikaz, stručni).*

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Najnovija definicija muzeja, odobrena u Pragu, 24. kolovoza 2022., na izvanrednoj generalnoj skupštini ICOM-a (Međunarodno vijeće muzeja), poziva muzeje da postanu posrednici djelovanja zajednice i prostor okupljanja. Prisutnost žive baštine u muzejima kao mjesta gdje su zajednice, izvođači i predmeti koje stvaraju važni u sličnoj mjeri zapravo bi donijela ovu novu viziju. Štoviše, ovo vrijedi za muzeje zajednice [19] ili eko-muzeje koji su svoju vlastitu baštinu predstavili kao glavnu svrhu, komunicirajući povijest mjesta i njegovih ljudi sa stajališta zajednice i podupirući održivost koju vodi zajednica razvoj, štiteći životni stil zajednice. Oni predstavljaju točne prikaze tradicionalnog lokalnog znanja, živih običaja i tradicije.

Ali očito novo polje digitalnog u muzejima nije samo pozitivno prihvaćeno od strane analitičara: "Iako digitalne zbirke pružaju bogatu prednost za hibridna muzejska iskustva, svako rješenje usmjereno na digitalne zbirke nosi rizik da zasjeni fizički susret s muzejskim predmetima" [20].

19. Davis definira ekomuzeje kao "muzeje vođene zajednicom ili projekte baštine koji pomažu održivi razvoj". P. Davis, "Ekomuzeji i održivost u Italiji, Japanu i Kini: prilagodba kroz implementaciju," u *Muzejske revolucije: Kako se muzeji mijenjaju i kako se mijenjaju*. Zbornik Muzeja: Svjetski forum, ur. S. J. Knell, S. MacLeod i S. Watson, London, Routledge, 2007., str. 199.

20 Annika Waern, Anders Sundnes Løvlie, „Sanacija, preoblikovanje i ponovno postavljanje muzeja”, u *Hibridna muzejska iskustva. Teorija i dizajn*, Amsterdam University Press, 2022., str. 204.

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Rješenje za taj rizik bilo bi pretvaranje objekata u ono što Nina Simon naziva "društvenim objektima": "Društveni objekt je onaj koji povezuje ljude koji ga stvaraju, posjeduju, koriste, kritiziraju i konzumiraju. Društveni objekti su osobni, aktivni, provokativni, relacijski"[21] .

Kao što će neki od dolje opisanih projekata pokazati, digitalna tehnologija ima potencijal transformirati muzejske statične objekte u društvene objekte. Glavni doprinos koji bi perspektiva zaštite ICH-a mogla donijeti muzejskom svijetu bio bi daljnje poticanje holističkih prikaza muzejskih artefakata, uključujući više informacija o društvenim i kulturnim kontekstima u kojima su stvoreni i izvorno korišteni.

Cilj ICH digitalizacije nije simulacija, zamjena stvarnih objekata virtualnim objektima, već stvaranje višeslojnog znanja o prošlim i sadašnjim atributima tih stvarnih objekata. Ova vrsta kontekstualne podrške za razumijevanje skrivenih poruka izloženih predmeta vrlo je relevantna za posjetitelje s oštećenjem vida, također u obliku uključenih elektroničkih pomagala.

21 Nina Simon, *Muzej participacije, Santa Cruz, California, Museum 2.0, 2010, p. 129.*

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Već uobičajeno muzejsko rješenje za povezivanje “digitalnih urođenika” s izložbom je poziv za slanje fotografija, poruka, povratnih informacija na društvenu platformu ili elektroničku poštu muzeja. Slijedom toga, institucija se potiče da te spontane, nestručne doprinose integrira i prikaže u samu izložbu.

Složeniji tip ove vrste iskustva su sukreativni, intenzivni participativni projekti koji nastoje uključiti što je više moguće gledišta i vizije posjetitelja. Korištenje žive baštine kao ulazne točke za vezu između javnosti i artefakata strategija je za etnografski participativni pristup u procesima stvaranja baštine.

Dopiranje do vlastitog ICH-a posjetitelja moglo bi pomoći muzeju u stvaranju prilagođenog sadržaja i osnažiti posjetitelje da se identificiraju s predmetima, kao što Geismar također ističe: „Moramo istražiti kako se digitalni objekti koriste za konstituiranje učinaka stvarnosti, stvarajući lekcije o objektima mijenjajući i sudjelujući u tome kako oboje vidimo i razumijemo svijet”[22].

22. Haidy Geismar, *Lekcije o muzejskim predmetima za digitalno doba*, UCL Press, 2018, p. 19.

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Afsin Altayli, koordinator Sekcije za muzej i društvo u ICOM-u:

„Jesu li muzejske pojedinačne institucije odvojene od zajednica, jesu li to prostori kroz koje zajednice vrednuju vlastite zbirke koje muzeji drže u povjerenju u njihovo ime, bilo u materijalnim ili nematerijalnim oblicima? (...) Kako muzeologija i muzejska praksa mogu odražavati različite epistemologije i svjetonazore? Kako se muzeji mogu pobrinuti da njihove politike skupljanja vrednuju nematerijalne elemente koji nisu nužno dio njihovih materijalnih zbirki, ali ostaju izvan njihovih zidova kao ugrađeni unutar raznolike zajednice kojoj služe?“ [23].

Projekt nematerijalne kulturne baštine i muzeja

- sufinancirano iz programa Kreativna Europa Europske unije (2017.-2020.)
 - istražio raznolikost pristupa, interakcija i praksi nematerijalne kulturne baštine u muzejima u Belgiji, Nizozemskoj, Švicarskoj, Italiji i Francuskoj
- <https://www.ichandmuseums.eu/en/about/about-imp>

23. Afsin Altayli, „Društvena uloga muzeja“, u *Muzeji i nematerijalna kulturna baština. Prema trećem prostoru u sektoru baštine. Suputnik u otkrivanju transformativnih praksi baštine za 21. stoljeće*, urednici Tamara Nikolić Đerić, Jorijn Neyrinck, Eveline Seghers, Evdokia Tsakiridis, *Radionica nematerijalne baštine, Bruges, 2020.*, str. 46.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Projekt CraftsLab (2018): rezultat projekta IMP

– provodi se u Nizozemskom muzeju na otvorenom u Arnhemu, usredotočuje se na odražavanje nizozemskog svakodnevnog života od 1900. do približno 1970. u izlošcima tradicionalnog stanovanja, odjeće, tradicije, zanata itd. u suradnji s Nizozemskim centrom za nematerijalnu kulturnu baštinu (Centar znanja o nematerijalnoj baštini Nizozemska)

– CraftsLab je osigurao prostor za sastanke i eksperimentalnu platformu za obrtnike da se upoznaju s umjetnicima, dizajnerima i studentima zanata. Ova interakcija omogućuje posjetiteljima da istraže mogućnosti pojedinih zanata, da nauče kako razne tehnike proizašle iz zanata mogu funkcionirati i pronaći svoje mjesto u današnjem svijetu, a često i potaknuti ideje za inovacije.

– interaktivni susreti su snimani i fotografirani te su na kraju fotografije i video zapisi postavljeni u muzeju kako bi se potaknula rasprava, povezivala prošlost, sadašnjost i budućnost

Pročitajte više: <https://www.ichandmuseums.eu/en/toolbox/book-museums-and-intangible-cultural-heritage>

Digitalno pripovijedanje u muzejima kako bi se poboljšalo participativno iskustvo posjetitelja

Digitalno pripovijedanje = praksa uključivanja digitalnog teksta, slika, videa i zvuka u prezentaciju računalno posredovane multimedijske priče [24]. Dana Atchley zaslužan je za pokretanje pokreta digitalnog pripovijedanja i Centra za digitalno pripovijedanje u Berkleyju, Kalifornija.

23. Afsin Altayli, "Društvena uloga muzeja", u *Muzeji i nematerijalna kulturna baština. Prema trećem prostoru u sektoru baštine. Suputnik u otkrivanju transformativnih praksi baštine za 21. stoljeće*, urednici Tamara Nikolić Đerić, Jorijn Neyrinck, Eveline Seghers, Evdokia Tsakiridis, Radionica nematerijalne baštine, Bruges, 2020., str. 46.

24. Sheng Kuan Chung, "Tehnologija likovnog obrazovanja: Digitalno pripovijedanje", u *Likovno obrazovanje*, ožujak, 2007., sv. 60, br. 2 (ožujak 2007.), str. 18.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

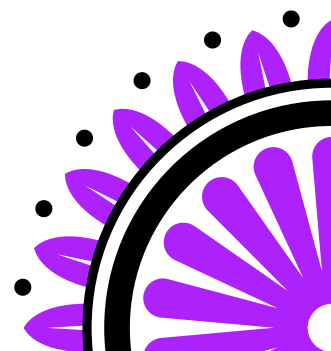
ICH hiper video materijali?

Hipervideo (ili video s hipervezom) = prikazani video tok koji sadrži ugrađena, interaktivna sidra, omogućujući navigaciju između videa i drugih hipermedijskih elemenata.

To je analogno hipertekstu, koji omogućuje čitatelju da klikne na riječ u jednom dokumentu i dohvati informacije iz drugog dokumenta ili s drugog mjesta u istom dokumentu. Omogućuje korisniku odabir na temelju sadržaja videozapisa i interesa korisnika.

Projekt EMOTIVE: Emotivna virtualna kulturna iskustva kroz personalizirano pripovijedanje

- projekt financiran u okviru Horizon 2020 programa, a provodi ga konzorcij predvođen EXUS SOFTWARE LTD (U.K.) (2016.–2019.)
- cilj je bio istražiti, dizajnirati, razviti i ocijeniti metode i alate koji mogu podržati kulturne i kreativne industrije u stvaranju virtualnih muzeja koji se oslanjaju na snagu emotivnog pripovijedanja, pružajući sredstva autorima kulturnih proizvoda za stvaranje visokokvalitetnih, interaktivne, personalizirane digitalne priče
- pripovijedanje može zaokupiti posjetitelje, potaknuti njihove emocije, povezati ih s drugim ljudima diljem svijeta i poboljšati njihovo razumijevanje, maštu i, u konačnici, njihovo iskustvo kulturnih mjesta i sadržaja
<https://emotiveproject.eu/pages/summary/index.html>

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Digitalne igre za obrazovna iskustva unutar muzeja

Kao što je potvrdila Mreža europskih muzejskih organizacija (NEMO) u izvješću iz siječnja 2023., "digitalne igre u muzejima mogu biti vrijedan alat za interaktivno učenje na daljinu za djecu i odrasle. Muzeji koriste digitalne igrice kako bi interaktivno doveli posjetitelje do zbirki, testirali svoje znanje ili im omogućili da razviju nove vještine i sukreiraju na razigran način. Iskustva igranja popraćena dodatnim obrazovnim resursima mogu postati privlačan dodatak školskom ili srednjoškolskom kurikulumu."

Još jedan koristan izvor na koji se možete osvrnuti kada pristupate konceptu igrifikacije i njezinoj upotrebi u muzejskim okruženjima je priručnik *When Museums Meet Videogames* koji je izradila zajednica muzejskih stručnjaka *We are Museums*, kao i odgovarajuća zbirka razgovora i suradničkih radionice dostupne na:

<https://wearemuseums.com/whenmuseumsmeetvideogames>

25. Kristina Barekryan, Lisa Peter, *Digitalno učenje i obrazovanje u muzejima. Inovativni pristupi i spoznaje. Izvješće NEMO-a LEM-a, Radne skupine za učenje muzeja, NEMO-a – Mreže europskih muzejskih organizacija, Berlin, siječanj 2023., , str. 70.*

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Projekt PLUGGY (priključiva društvena platforma za svijest o baštini i sudjelovanje)

– financiran iz programa Europske unije za istraživanje i inovacije Horizont 2020 (2016.–2019.)

– platforma za društveno umrežavanje za kulturnu baštinu, koja daje glas građanima diljem Europe, omogućuje im da čuvaju i obogaćuju krajolik europske kulturne baštine, osnažujući europske građane da budu aktivno uključeni u aktivnosti kulturne baštine i djeluju ne samo kao promatrači, već i kao održavatelji, kreatori, glavni čimbenici utjecaja i još važnije kao ambasadori kulture svoje zemlje

– razvijeni su alati posvećeni stvaranju, dijeljenju i doživljaju 3D modela; alati koriste web i prijenosne uređaje koji imaju podršku za virtualnu i proširenu stvarnost:

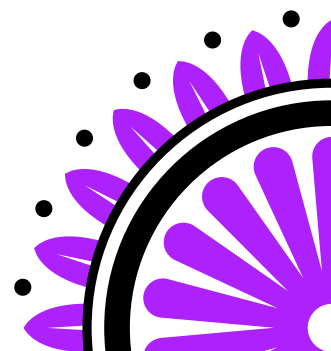
– PlugSonic Soundscape i PlugSonic Sample – dvije web aplikacije za stvaranje i iskustvo binauralnih interaktivnih audio narativa i zvučnih pejzaža

– aplikacija temeljena na webu za 3D zvučne narative koji doprinose domenama digitalnog pripovijedanja i 3D audio tehnologije

– PLUGGYPins – Za kreiranje samostalnih obilazaka
<https://www.pluggy-project.eu/>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Specijalizirani muzeji povezani s ICH praksama funkcioniraju kao otvorene digitalne platforme za suradnju:

Projekt MIMO 2009–2011 (muzeji glazbenih instrumenata na mreži) pruža najveću svjetsku besplatno dostupnu bazu podataka za informacije o glazbalima koja se čuvaju u javnim zbirkama. Njegova baza podataka sada sadrži zapise o 64259 instrumenata.

Pružila vrlo korisne informacije o tome kako digitalizirati zbirku glazbenih instrumenata, specifikacije o zajedničkom modelu podataka za korištenje, mapiranje metapodataka i smjernice za implementaciju te mnoštvo drugih posebno zanimljivih podataka. Više možete pronaći na:

<https://mimo-international.com/MIMO/workshops> available at:

Mnogi etnografski muzeji nudili su virtualne obilaske, koji bi također mogli uključivati više digitalnih podataka koji prikazuju žive tradicije.

Na primjer, posjetite Virtualni muzej na otvorenom u tri dimenzije u Latviji. Latvijski etnografski muzej na otvorenom, koji je jedan od najstarijih i najvećih te vrste u Europi:

<https://openvirtualworlds.org/omeka/exhibits/show/virtual-ethnographic-museum/virtual-ethnographic-museum>

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

5.2. Snimanje žive baštine uz pomoć tehnologije

Unutar odnosa između digitalne tehnologije i kulturne baštine, osim što se digitalna tehnologija koristi za restauriranje, renoviranje, zaštitu, dokumentiranje i arhiviranje naše kulturne baštine, sve više se koristi i za snimanje izvedbe žive baštine, što uključuje najviše sofisticirana tehnička i kustoska rješenja.

Kako u kustoskom kontekstu predstaviti ne samo statičnu reprezentaciju plesa ili obrtnika na djelu? Hvatanje pokreta ili izvedbenog dijela kulturne baštine jedno je od najzanimljivijih područja nove muzeologije koje zahtijeva multidisciplinarni rad muzejskih stručnjaka i informatičara.

Digitalna rješenja kao što su sučelja osjetljiva na dodir, posebno dizajnirane igre, proširena i virtualna stvarnost umnožila su se u suvremenoj izložbenoj praksi. Među trenutnom digitalnom muzejskom tehnologijom, najprikladnija za integraciju digitalnih ICH podataka je mobilna interakcija koja nudi dodatni sadržaj fizičkim artefaktima i složeni "sklopovi koji integriraju digitalnu tehnologiju u više prostora i izložaka" [26] .

Kako bi ukazala na složenu prirodu interakcije između posjetitelja i mjesta baštine, Nadezhda Dimitrova Savova skovala je pojam "kinaestetika baštine", koju je objasnila kao "pokretne tjelesne prakse koje ljudi zamišljaju i izvode kako bi oživjeli statičnu estetiku izgrađenog okoliša izgleda ili nepomična kvaliteta koja se obično pripisuje povijesnim mjestima.

26. Eva Hornecker, Luigina Ciolfi, *Interakcije čovjeka i računala u muzejima*, "Sinteza predavanja o informatici usmjerenoj na čovjeka", 12.2, str. 2019., str. 171.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Pet glavnih kinestetika baštine koje prakticiraju stanovnici i posjetitelji uključuju vizualnu (fotografiranje; gledanje nasuprot gledanju), ambulantnu (hodanje uokolo kao istraživanje), performativnu (prikazivanje nematerijalne kulturne baštine kao što su samba, capoeira, nogomet i glazba; izvedbe turističkih vodiča) , usmeni (pričanje priča/zamišljanje povijesti) i akustični (ponovno stvaranje zvukova specifičnih za mjesto)” [27] .

Savovin detaljan prikaz složenosti ljudskog angažmana s utjelovljenim nasljeđem nudi samo naznaku još dubljeg participativnog odnosa koji treba uspostaviti s nasljeđem zasnovanim na izvedbi.

Instancija za ICH digitalizaciju

Instanciranje je stvaranje stvarne instance ili određene realizacije apstrakcije ili predloška, kao što je klasa objekata ili računalni proces. Instancirati znači stvoriti takvu instancu, na primjer, definiranjem jedne određene varijacije objekta unutar klase, davanjem imena i lociranjem na neko fizičko mjesto.

Temeljni razlog za korištenje instanciranja u digitalizaciji ICH-a temeljenog na izvedbi polazi od spoznaje da je izvedba ICH-a u stvarnom životu samo surogat stvarnog trenutka izvedbe: „Digitalni surogat nematerijalne kulturne baštine u digitalnom arhivu nije surogat nematerijalne kulturne baštine, ali surogat jedne izvedbe” [28] .

27. *Nadezhda Dimitrova Savova, Kinestetika baštine: lokalni konstruktivizam i UNESCO-va nematerijalno–opipljiva politika u muzeju Favela, "Antropološki tromjesečnik", svezak 82, broj 2, proljeće 2009., str. 547.*

28. *Wijesundara, C.; Sugimoto, S. "Model metapodataka za organiziranje digitalnih arhiva materijalne i nematerijalne kulturne baštine i povezivanje informacija o kulturnoj baštini u digitalnom prostoru", u Libres, 28(2), 2018., str. 76.*

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Korištenje instanciranja preporučili su Wijesundara i Sugimoto kao najbolji način za prikaz dinamičnih pokreta specifičnih za živu baštinu: „Za razliku od materijalne kulturne baštine, nematerijalna kulturna baština ne postoji kao jedini fizički predmet i ne može se prikazati kao predmet. Međutim, entitet nematerijalne kulturne baštine može imati mnogo oblika.

Na primjer, tradicionalna plesna predstava može se izvesti na mnogim mjestima. Stoga je svaka izvedba instancija odgovarajućeg entiteta nematerijalne kulturne baštine. Specifična nematerijalna kulturna baština predstavljena je kombinacijom instancija i njima pridruženih resursa. Ove instancije nematerijalne kulturne baštine mogu se temeljiti na vremenu, lokaciji, kategoriji, agentu, aktivnosti ili konceptu povezanom s entitetom nematerijalne kulturne baštine” [29].

Primjeri kako digitalno zabilježiti živo nasljeđe koje se stalno mijenja

Projekt Terpsichore: Transformacija nematerijalne folklorne izvedbene umjetnosti u opipljive koreografske digitalne objekte

- projekt financiran u okviru Okvirnog istraživačkog programa Obzor 2020. EU (2016.–2020.);
- cilj mu je bio proučavanje, analiza, dizajn, istraživanje, osposobljavanje, implementacija i validacija inovativnog okvira za pristupačnu digitalizaciju, modeliranje, arhiviranje, e-čuvanje i prezentaciju ICH sadržaja koji se odnosi na narodne plesove, u širokom rasponu korisnika (ples profesionalci, učitelji plesa, kreativne industrije i šira javnost);
- projekt je integrirao inovativne rezultate fotogrametrije, računalnog vida, semantičkih tehnologija, vremenski evoluiranog modeliranja, u kombinaciji s pripovijedanjem i folklornom koreografijom, kao što je, na primjer, “primjena algoritama segmentacije i klasifikacije na Kinect-u snimljene dubinske slike i videozapise folklora pleše kako bi identificirao ključne pokrete i geste i usporedio ih s instancama baze podataka” [30];
- konačni proizvod uključivao je skup usluga kao što su virtualna/proširena stvarnost, društveni mediji, interaktivne karte, prezentacija i učenje europskih narodnih plesova.

29. *Ibid.*

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Digitalni i društveno–kulturni aspekti argentinskog tanga

Projekt tango–danceability of Music in European Perspective – financiran od strane Austrijskog znanstvenog fonda FWF, Projekt V 423 Richter–Programm, a provodi Institut za etnomuzikologiju Sveučilišta za glazbu i izvedbene umjetnosti u Grazu (Austrija); Projekt koristi računalne analitičke alate, posebno tehnologiju snimanja pokreta za analizu plesnih pokreta, te kvantitativno prikupljanje podataka i evaluaciju, metode posuđene iz područja komunikologije.

„Posebna se inovacija ne događa u samim digitalnim metodama, koje su već dulje vrijeme u uporabi, već u prilagodbi etnokoreološkim i etnomuzikološkim istraživačkim pitanjima, te spajanju tih metoda u holističku istraživačku inicijativu. Cilj ovog projekta je uglavnom dobiti obogaćene informacije o argentinskom tangu. No osim toga, ovdje predstavljeni preliminarni rezultati pokazuju da ovaj transdisciplinarni pristup, u kojem istraživači iz svih uključenih disciplina neprestano razmjenjuju informacije i razvijaju analitičke alate, pristupe i tumačenja kroz stalne povratne informacije u oba smjera, omogućuje istraživačima da nadmaše znanje koje se može prikupiti unutar granica samo jedne discipline. Nadamo se da će poslužiti kao primjer za buduće projekte u području nematerijalne kulturne baštine” [31].

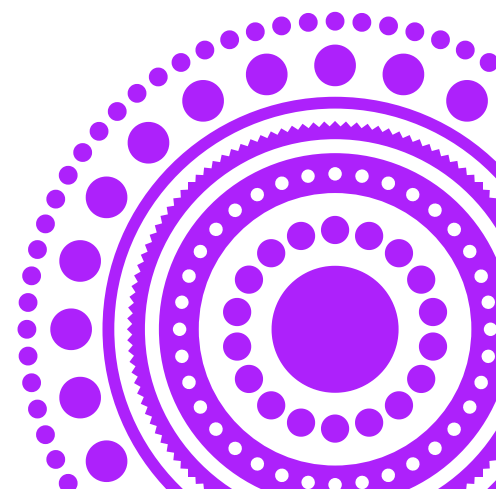
<https://dancetangomusic.com/>

30. Eftychios Protopapadakis, Athanasios Voulodimos, Anastasios Doulamis, Stephanos Camarinopoulos, Nikolaos Doulamis, Georgios Miaoulis, „Identifikacija plesne poze iz podataka snimanja pokreta: Usporedba klasifikatora”, u *Tehnologijr*, 6/1, 2018., str. 3.

31. Kendra Stepputat, Wolfgang Kienreich i Christopher S. Dick, „Digitalne metode u istraživanju nematerijalne kulturne baštine: studija slučaja u argentinskom tangu”, u *Časopis za računalstvo i kulturnu baštinu*, 12, 2, članak 12 (svibanj 2019.), str. 2.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

5.3. Predstavljanje ICH praktičara putem sudioničkih videozapisa na mreži
Materijali za izgradnju kapaciteta Konvencije UNESCO-a 2003.: korištenje tehnika audio i video snimanja za participativni način dokumentiranja:

Značajke participativnog videa:

- ICH se fokusira na proces, a ne na proizvod, hvatajući živu prirodu ICH-a;
- Razmislite o tome gdje su potrebni krupni planovi, npr. pokreti ruku i nogu za ples, izrazi lica itd.;
- Omogućuje zajednici da ima svoj glas;
- Sudionici i članovi zajednice uče sami koristiti video snimanje umjesto da ih "snimaju" stručnjaci ili tehničari;
- Korištenje snage vizualnog medija za prikaz istinske izvedbe ICH-a i materijala koji se koristi za pomoć obrtnicima da objasne svoje radove i šire kulturnu vrijednost i intrinzičnu "priču" svojih predmeta;

Primjer: "Sviđa mi se!" Doživljaj medijskih krajolika u zanatstvu okruga Prahova, Marin Constantin (Institut za antropologiju Francisc Rainer, Rumunjska akademija)

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Program koji je započeo s dokumentiranjem tradicionalnog rukotvorstva u županiji Prahova (Rumunjska), uz potporu Prirodoslovnog muzeja Prahova, muzeja na razini županije sa sjedištem u Ploieștiju

Sadrži niz kratkih intervjua s nekoliko lokalnih obrtnika: „Što se tiče strukture intervjua, razgovori s obrtnicima iz Prahove uglavnom su slijedili niz životnih povijesti, budući da su moji sugovornici evocirali svoja iskustva iz djetinjstva u učenju njihove umjetnosti, razvoj u vremenu njihovog rada, obiteljskog okvira djelovanja i aktualnih detalja bavljenja zanatstvom. Kao što je već spomenuto, naše su se rasprave odvijale u radionicama postavljenim unutar kuća obrtnika (koje su tako postale posebna i produktivna komponenta lokalnih kućanstava)” [32].

Tijekom pandemije Covid-19, Constantin je počeo objavljivati videa s intervjuiima na Facebook stranici Muzeja:

“Facebook stranica PNSM-a sada je ponudila zadovoljavajuće dokaze, zaključio sam, kako za neposrednu stvarnost zanatstva u županiji Prahova tako i za interes šire javnosti za ovu kategoriju virtualnog sadržaja. Iznad svega, Prirodoslovni muzej Prahova smjestio se na raskrižju neviđenih, a opet živih mreža ljudi koji su sada možda bili spremniji nego ikad u prošlosti (fizički) obići muzejske galerije” [33].

<http://martor.muzeultaranuluiroman.ro/wp-content/uploads/2022/11/11-Constantin.pdf>

32. Marin Constantin, *“Sviđa mi se!” Doživljaj medijskih krajolika u obrtništvu županije Prahova*, u *Martu*, 27., 2022., str. 141.

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

5.3. Predstavljanje ICH praktičara putem sudioničkih videozapisa na mreži Održavanje drvene brodogradnje na životu u Grčkoj putem digitalne platforme za suradnju

Digitalna platforma Brodovi i brodogradnja u modernoj kulturnoj baštini je inicijativa koja namjerava očuvati tradicionalna znanja i vještine drvene brodogradnje na otocima i obalnim područjima Grčke prikupljanjem i širenjem informacija o ovoj temi. Digitalna platforma povezana je s tematskim muzejom na licu mjesta: Muzejom egejske brodogradnje i pomorskog obrta, projektom općine Istočni Samos koji je nastao financiranjem EU-a.

Platformom upravljaju sljedeće institucije: Prijatelji Muzeja egejske brodogradnje i pomorskog obrta, ELLINIKI ETAIRIA Društvo za okoliš i kulturnu baštinu, Istraživački laboratorij za urbano planiranje, Arhitektonska škola Nacionalnog tehničkog sveučilišta u Ateni, Didaktički istraživački laboratorij matematike i tehnologija učenja, Odjel za matematiku Sveučilišta u Egeju.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Prikuplja različite vrste podataka koji bi pomogli očuvanju plovila, kao što su: slike ribarskih brodova koji više ne postoje iz raznih arhiva, informativni video zapisi s intervjuima brodograditelja, ribara koji koriste brodove, umjetnika ili znanstvenika koji podržavaju cilj drvene brodogradnje.

Na primjer, muzej surađuje s istraživačima na Odjelu za matematiku Egejskog sveučilišta koji koriste materijal na platformi u laboratoriju za matematičko modeliranje. Više na: <https://woodenboats.gr/en/home-en/>
: <https://woodenboats.gr/en/home-en/>

Očuvanje tradicionalne tajvanske kulturne prakse lutkarstva sjena kroz digitalizaciju

To je strategija za očuvanje prakse lutkarstva u sjenkama pružanjem nove privlačnosti ove izvedbene umjetnosti suvremenoj javnosti, potičući je da je iskusi, uključi se u nju i uči o njoj.

Pad lutkarstva sjena često se pripisuje porastu popularnosti novih medija, pa su stručnjaci za baštinu iz Muzeja lutkarstva grada Kaohsiunga odlučili u svoj stalni postav uključiti interaktivnu digitalnu tehnologiju. Tako je zaživio projekt digitalne igre sjena, nastao kombinacijom narativne, tradicionalne prakse, ICH elementa koji se još uvijek izvodi na tom području, s digitalnim alatima, stvarajući tako "digitalno lutkarstvo" koje će potom iskusiti svaki posjetitelj.

MODUL 5.

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Projekt je započeo digitalizacijom muzejskih zbirki starih videosnimki performansa, koje se sastoje od vrpce video kućnog sustava (VHS), i konstrukcijom povezanih metapodataka, a bio je moguć zahvaljujući suradnji između Sveučilišta Shu-Te i gradske vlade Kaohsiunga . Projekt je predstavljen na Međunarodnom festivalu umjetnosti kazališta lutaka u Kaohsiungu 2010

Dobivena digitalna arhiva postavljena je online na Odsjeku za animaciju; Dizajn igre na Sveučilištu Shu-Te u sklopu projekta NSC (NSC 99–2631–H–366–001), a djelomično i na web stranici nacionalnog arhiva: Digital Taiwan—Culture Nature.

“Publika sada može komunicirati s vizualnim elementima na ekranu i utjecati na njih kroz prirodne komunikativne geste tijela. Ovo ima neke obećavajuće implikacije za lutkarstvo u sjenkama, budući da je duh tradicionalnog lutkarstva u sjenkama izražavanje bogatih priča i emocija kroz promjene u radnji koje kontroliraju umjetnici. Kombiniranjem ljudsko-kontrolirane lutkarske prakse predstava sjena i modernih oblika interakcije između ljudi i računala poput interakcije gestama, kulturno naslijeđe može se zadržati kroz digitalne oblike lutkarskih likova i izvedbe sjena” [34].

– “Digitalna scena” projekta je višedodirni LCD zaslon koji omogućuje ljudima da koriste svoje prste za izravno upravljanje parom zaslona osjetljivih na dodir i kombiniraju tehnike izvedbe s glazbom i drugim elementima, baš kao da izvode realistične igre sjena, a ne samo pasivno gledaju.

34. Tin-Kai Chen, “Očuvanje kineske kulture lutkarstva u sjeni kroz digitalizaciju”, u Routledge IMeđunarodni priručnik o novim digitalnim praksama u galerijama, knjižnicama, arhivima, muzejima i mjestima baštine, urednici Hannah Lewi, Wally Smith, Dirk vom Lehn i Steven Cooke , Routledge, London, 2020., str. 213.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

KAKO MOGU ISKORISTITI SVOJE VJEŠTINE ICH DIGITALIZACIJE?

Kao takav, projekt je potaknuo aktivno povezivanje javnosti i ovog ICH elementa, a dodatno je skrenuo više pozornosti na stvarne lutkarske umjetnike na ovom području.

– ZNANJE SVILE. Baština svile u društvu znanja: od bušenih kartica do velikih podataka, dubokog učenja i vizualnih/opipljivih simulacija

Ovo je istraživački projekt koji je dobio sredstva iz programa Obzor 2020. Europske unije, kojim koordinira Sveučilište u Valenciji, a cilj mu je poboljšati razumijevanje, očuvanje i širenje europske svilene baštine od 15. do 19. stoljeća, s namjerom očuvanja materijalnu i nematerijalnu baštinu povezanu sa svilom izvlačenjem strukturiranih metapodataka iz muzejskih artefakata u području svilene baštine.

Na temelju zapisa iz postojećih kataloga, primjenjuje nova generacija računalnih istraživanja za izradu digitalnog modeliranja tehnika tkanja (u "Virtualnom tkalačkom stanu"), putem automatskog vizualnog prepoznavanja, napredne prostorno-vremenske vizualizacije, višejezičnog i semantički obogaćenog pristupa digitalnim podacima.

Polazeći od slike povijesne svilene tkanine (definirane zahvaljujući bliskoj suradnji stručnjaka za računalnu grafiku, povijest umjetnosti i povijesne tkanine), Virtual Loom automatski oduzima dizajn i omogućuje korisniku primjenu različitih tkanja i tehnika tkanja.

Više na: <https://silknow.eu/>

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

HRVATSKA

Republika Hrvatska provodi aktivan pristup valorizaciji, inventarizaciji, dokumentiranju i promicanju nematerijalne kulturne baštine kroz svoje kulturne ustanove i javna tijela. Ratifikacija UNESCO-ve Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine 2005. godine smatra se preokretom kada je uloga nematerijalne baštine zauzela snažnije mjesto u nacionalnim politikama. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske središnje je provedbeno tijelo Konvencije iz 2003. godine i do sada je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisalo više od 160 nematerijalnih kulturnih dobara, od čega je 17 upisano na tri UNESCO-va popisa nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Upišani spisi rezultat su suradnje Ministarstva kulture i medija, točnije Uprave za zaštitu kulturne baštine i Službe za UNESCO zajedno s Hrvatskim povjerenstvom za UNESCO, Povjerenstvom za nematerijalnu baštinu, kao i stručnjaci iz raznih znanstvenih institucija i nositelji tih tradicija.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: istraživanje, ispitivanje, praćenje, evidentiranje, arhiviranje i promicanje kulturne baštine; središnja informacijsko-dokumentacijska služba; utvrđivanje obilježja zaštićenog kulturnog dobra; određivanje mjera za utvrđivanje programa javnih potreba u području kulture u Republici Hrvatskoj; skrb, usklađivanje i nadzor nad programima financiranja zaštite kulturne baštine; osnivanje i nadzor ustanova nadležnih za rad pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju restauratorske, konzervatorske i druge poslove zaštite kulturne baštine; osiguranje uvjeta za obrazovanje i osposobljavanje stručnjaka za poslove zaštite kulturne baštine; određivanje namjene, uvjeta za korištenje kulturnog dobra i upravljanja kulturnim dobrom u skladu s propisima; određivanje posebnih uvjeta građenja potrebnih za zaštitu kulturne baštine; obavljanje inspekcijskih poslova zaštite kulturne baštine.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

HRVATSKA

Na inicijativu iu dogovoru s Hrvatskim povjerenstvom za UNESCO, 2002. godine osnovano je prvo posebno Povjerenstvo za nematerijalnu kulturnu baštinu pri Ministarstvu kulture. Članovi povjerenstva su etnolozi, vanjski suradnici iz znanstvenih instituta, fakulteta i muzeja, stručnjaci za hrvatsku tradicijsku kulturnu baštinu. Zadaća Povjerenstva je predlaganje mjera za zaštitu, očuvanje i promicanje nematerijalne kulturne baštine kao što su odabir, razmatranje i priprema prijedloga za upis nematerijalnih kulturnih dobara u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Odbor usvojene programe i prijedloge dostavlja ministru kulture i medija.

Svake godine putem javnih poziva Ministarstvo kulture i medija podupire niz aktivnosti kojima se osigurava dugoročno uključivanje nematerijalne baštine u formalno i neformalno obrazovanje, razvojne projekte, adekvatnu ponudu tradicijskih proizvoda na tržištu, razna istraživanja i dokumentacijske aktivnosti, planiranje održivog razvoja, razvoj kreativnih pristupa baštini itd. Ovaj proces također uzima u obzir nužnost i potrebu uključivanja različitih sektora i svih razina društvenih tijela u cjelini u niz aktivnosti planiranja i provedbe. mjera zaštite, očuvanje nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj provodi se sustavno i uz uključivanje svih stručnih razina, uz aktivno sudjelovanje lokalne, općinske i regionalne zajednice, kao i relevantnih dionika.

Visokoškolske programe u područjima povezanima s očuvanjem i upravljanjem KKN izvode Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju; Sveučilište u Zagrebu, Fakultet Hrvatskih studija; Zagreb Sveučilište u Zadru, Odjel za etnologiju i antropologiju i dr.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

HRVATSKA

Kako su neki od ciljeva UNESCO-ve konvencije iz 2003. podizanje svijesti javnosti o vrijednosti i krhkosti nematerijalne baštine, koja je izložena nizu različitih društveno-povijesnih utjecaja koji dovode do njezina nestajanja, niz izložbi osmišljen je s ciljem predstavljanja nematerijalne kulturne baštine Hrvatske na popisima UNESCO-a, kao vrlo vrijednog doprinosa očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine izrađene su u sklopu projekta „e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine“ sufinanciranog u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.–2020. iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Ministarstvo kulture i medija projekt je provelo u suradnji s četiri projektna partnera, Hrvatskom radiotelevizijom, Hrvatskom državom. Cilj Smjernica za digitalizaciju kulturne baštine je uspostaviti i poticati sustavan i jedinstven pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama te stvoriti jedinstvene i usklađene norme i specifikacije u pogledu procesa i parametara digitalizacije.

Omogućuje pristup podacima o arhivskim izvorima koji se čuvaju u državnim i drugim arhivima te kod drugih imatelja arhivskog gradiva.

Institut za etnologiju i folkloristiku središte je etnoloških, kulturnoantropoloških, folklorističkih, etnomuzikoloških i sličnih znanstvenih istraživanja, s naglaskom na interdisciplinarnim i transdisciplinarnim kritičkim istraživanjima kulture, u potpunosti obuhvaćajući tradicijske, pučke, svakodnevne i druge aspekte i artikulacije. Zavod posjeduje bogatu knjižnicu i zbirku etnografske građe, u kojoj se čuva niz rukopisnih zbirki, audio i video zapisa, fotografija i filmova. Djelatnost Instituta obuhvaća empirijska i teorijska istraživanja; prikupljanje i kritična obrada podataka te osiguranje njihove dostupnosti; pisanje, izlaganje na skupovima i objavljivanje znanstvenih i stručnih radova; sudjelovanje u visokom obrazovanju i obrazovnim projektima; izdavanje dijelova pripremljenog materijala u tiskanom i elektroničkom obliku te na CD-u i DVD-u; usluge specijalizirane knjižnice i sl.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

HRVATSKA

Putem **Digitalnog repozitorija Instituta za etnologiju i folkloristiku**, Institut kroz svoju dokumentacijsku službu brine o jedinstvenoj zbirci dokumenata (tekstualni, notni, audio, video, foto) o tradicijskoj i suvremenoj kulturi i društvu. Datoteke su istraživačima i drugim korisnicima dostupne online putem digitalne platforme – repozitorija (dief.eu) koja je pripremljena s ciljem povezivanja sličnih institucija i jednostavne razmjene podataka.

Projekt „**Digitalizacija kulturne baštine**“ – **Portal eKultura** razvijen je u sklopu projekta eKultura „Digitalizacija kulturne baštine“ financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu provedbe Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.–2020.“. Projekt provodi Ministarstvo kulture i medija u suradnji s partnerskim institucijama, Hrvatskim državnim arhivom, Hrvatskom radiotelevizijom, Muzejom za umjetnost i obrt te Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu. Cilj Projekta je doprinijeti povećanom korištenju informacijsko-komunikacijskih tehnologija u komunikaciji građana i javne uprave uspostavom informacijskog sustava za koordinaciju komunikacije i razvojem središnjeg programskog rješenja u sektoru kulturne baštine (<https://ekultura.hr/>).

ICARUS HRVATSKA je neprofitna udruga koja se bavi istraživanjem povijesne baštine, promicanjem dostupnosti arhivskih izvora kroz suvremene tehnologije te razvijanjem međuinstitucionalne i međunarodne suradnje na području kulturnog, znanstvenog i stručnog djelovanja. Jedan od projekata koje je nedavno proveo ICARUS bio je BoostDigiCulture – održivi okvir za poboljšanje digitalnog usavršavanja odraslih kulturnih stručnjaka (2022.–2023.).

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

CIPRUS

Republika Cipar ratificirala je konvenciju 2006. Ciparsko nacionalno povjerenstvo za UNESCO osnovano je kao izravan rezultat konvencije. Organizacija u koordinaciji s drugim vladinim i nevladinim akterima radi na arhiviranju i drugim srodnim materijalima.

Ciparsko nacionalno povjerenstvo za UNESCO je tijelo stvoreno posebno za ove zadatke. Koordinira s Kulturnim službama Ministarstva obrazovanja, kulture, sporta i mladeži Cipra i Ciparskim istraživačkim centrom. Također postoji niz nevladinih organizacija koje ove aktivnosti provode zasebno, ali u kontaktu s vladinim tijelima (npr. Gradski muzej Leventis, Muzej narodne umjetnosti, Cyprus Handcraft Service).

Postoji inventar kojim upravlja Ciparski istraživački centar; omogućuje vladinim i nevladinim institucijama kreiranje unosa u inventar. Također predstavlja priliku za razmatranje mogućih nominacija za UNESCO-ov reprezentativni popis ICH-a čovječanstva. Web stranica se prije suočavala s problemima i prije je bila kritizirana. Znatno je poboljšana (<http://www.unesco.org.cy/>).

Godine 2013. Ciparsko tehnološko sveučilište osnovalo je Laboratorij za istraživanje digitalne baštine s jednim vrlo ključnim ciljem: istraživanje digitalizacije, dokumentiranja, arhiviranja te očuvanja, zaštite i promicanja materijalne i nematerijalne kulturne baštine koja ostaje u prošlosti Cipra. Danas, Digital Heritage Research Lab služi kao koordinator za tri značajna europska istraživačka programa i sudjeluje kao partner u pet dodatnih sličnih značajnih inicijativa. Snimanje, pristup, upravljanje i očuvanje dobara kulturne baštine četiri su glavne teme njihova istraživanja.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

CIPRUS

Istraživanje ustanove usmjereno je na četiri tematska područja, snimanje, pristup, upravljanje i očuvanje dobara kulturne baštine. Neki od primjera su: istraživačka suradnja o korištenju i utjecaju digitalizacije u području očuvanja kulturne baštine i sjećanja na prošlost; metode za 2D/3D digitalizaciju kulturne baštine kao što su razvoj sustava, velike baze podataka, virtualni prikazi, 3D vizualizacije; digitalizacija audiovizualnih zapisa; standardi u digitalnoj kulturnoj baštini; upravljanje znanjem i pamćenjem; semantičko obogaćivanje artefakata, kodiranje metapodataka, zaključivanje i zaključivanje; rad interaktivnih tehnologija koje omogućuju interakciju korisnika sa sadržajem; razvoj novih aplikacija i nadogradnji postojećih skupova znanja i podataka; udomljavanje novih istraživačkih projekata; organiziranje aktivnosti, događanja, seminara i konferencija za raspravu o novim temeljnim istraživačkim sposobnostima; korištenje i ponovno korištenje digitaliziranih zbirki.

Nakon što je formiran popis ICH-a, pokrenut je niz javnih inicijativa (kako od strane nevladinih organizacija, tako i od strane pojedinaca i zajednica) kako bi se stvorili unosi koji će biti prezentirani UNESCO-u. Osim toga, zajednice su izravno uključene u aktivnosti ICH-a, kako u sklopu turizma, tako i u svakodnevnom životu. Grassroot projekti širenja, komercijalizacije, hibridizacije, popunjavanja jaza između akademskih inicijativa i inicijativa male zajednice, digitalni arhivi obitelji/zajednice: http://www.unesco.org.cy/Programmes-Intangible_Cultural_Heritage_of_Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,HR

Primjeri ICH projekata digitalizacije na Cipru:

Virtualni muzej plesa – Narodni plesovi

<http://andreasaristidou.com/CYdigitization.html>

Imaging centar za arheologiju i kulturnu baštinu – slike, fotografije:

(<https://www.cy.ac.cy/index.php/education/phd-programs/digital-cultural-heritage.html>)

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

CIPAR

SCHEDAR – Safeguarding the Cultural Heritage of Dance through Augmented Reality – <http://digiphotolab.survey.ntua.gr/?project=terpsichore-transforming-intangible-folkloric-performing-arts-into-tangible-choreographic-digital-objects>

Digitalna kulturna baština – Centar za slike za arheologiju i kulturnu baštinu
<https://castorc.cyi.ac.cy/research/digital-cultural-heritage>

V-MusT.net: Transnacionalna mreža virtualnog muzeja
<https://www.cyi.ac.cy/index.php/starc/research-information/completed-projects/v-must-net-virtual-museum-transnational-network.html>

Profil aplikacije metapodataka za opis digitalnih folklornih izvora na razini zbirke – <https://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/10797/13715>

– Javna i kreativna upotreba metapodataka nematerijalne kulturne baštine (na primjer, potaknuta nedavnim ograničenjima vezanim uz COVID-19):

http://www.unesco.org.cy/Programmes-Intangible_Cultural_Heritage_of_Cyprus,EN-PROGRAMMES-04-02-03,EN

– ICH (etnografske) izložbe u digitalnom prostoru ili konvencionalne izložbe uz korištenje digitalnih izvora (multimedijske izložbe), uloga digitalnih medija u etnografskim muzejima:

<https://www.visitcyprus.com/index.php/en/discovercyprus/rural/museums-galleries;>

<http://foodmuseum.cs.ucy.ac.cy/web/guest/home;>

https://www.instagram.com/explore/locations/274150229/cyprus-museum/?utm_source=ig_embed&ig_rid=3a5f0110-f6a8-492f-8312-016711b8bf8f&ig_mid=4F528131-8F88-4BBD-9F95-FB56313BO 29E;

<https://www.instagram.com/cyprusfolkartmuseum/>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

CIPAR

EIKONOLOGION: služi kao digitalni repozitorij Cipra za njegovo prirodno i kulturno blago. Akademski istraživači i studenti sada mogu postavljati vlastite ikonografske sadržaje na ovu globalnu mrežu. Služi kao istraživački alat za studente, širu javnost i globalnu akademsku zajednicu. EIKONOLOGION je ključni alat za upravljanje prirodnim i kulturnom baštinom Cipra i daje studentima poslijediplomskog studija UCY i drugih sveučilišta priliku da steknu stručnost u ovom području. Zaklada Anastasios G. Leventis i Zaklada Total Energies su pokrovitelji ovog projekta.

FLORA CIPRA: Sadrži popis autohtone flore Cipra i Mediterana. Kako bismo upoznali i koristili te biljke u javnom i privatnom uređenju krajolika i spriječili da tradicionalni pogled na naše povijesne centre, izgrađene i prirodne krajolike ne bude izmijenjen suvremenom invazijom tropskih i suptropskih biljaka i drugih, nastoji se podići odgovarajuću svijest i osjetljivost među ljudima Cipra i svih Mediteranaca. Mnoge organizacije, naime Ministarstvo poljoprivrede, ruralnog razvoja i okoliša, Zaklada Total Energies i Zaklada Anastasios G. Leventis, financirale su ovu inicijativu.

UNESCO–va Katedra za digitalnu kulturnu baštinu na Ciparskom tehnološkom sveučilištu osnovana je 2018. na Odjelu za elektrotehniku, računalno inženjerstvo i informatiku na Ciparskom tehnološkom sveučilištu (CUT). Osnivanje Katedre na Tehnološkom sveučilištu predstavlja međunarodnu priznanje za važan doprinos Laboratorija za istraživanje digitalne baštine Ciparskog tehnološkog sveučilišta u području digitalizacije, očuvanja i promicanja kulturne baštine čovječanstva. Glavni cilj ove jedinstvene Katedre je definirati, proširiti i provesti program istraživanja digitalne baštine koji će unaprijediti UNESCO–ov program kulturne baštine u široj regiji.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

CIPAR

Katedra provodi opsežan program podizanja svijesti i projekata dijeljenja znanja o ulozi digitalne kulturne baštine (DCH) u regiji istočnog Mediterana i šire. Osim toga, uvodi model DCH nastavnog plana i programa ('Kulturna informatika') na strukovnoj, dodiplomskoj i poslijediplomskoj razini i proširuje dostupnost tečajeva, nastavne i studijske mogućnosti za studente na međunarodnoj razini kroz najsuvremenije e-učenje. Nositelj katedre je dr. Marinos Ioannides, direktor Laboratorija za istraživanje digitalne baštine, osnovanog 2013., Odjel za elektrotehniku, računalno inženjerstvo i informatiku na Ciparskom tehnološkom sveučilištu (<https://digitalheritagelab.eu/>)

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

GRČKA

Grčka je država stranka UNESCO–ve konvencije iz 2003. od 2007. Uprava za suvremena kulturna dobra i nematerijalnu kulturnu baštinu (MCAandICH) Ministarstva kulture i sporta, kao i Nacionalni znanstveni odbor za, primarne su organizacije odgovorne za provođenje Konvencije. Također je utvrđeno kako će se Konvencija provoditi. Ova Uprava nadzire opće planiranje kao i provedbu brojnih aktivnosti za očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara navedenih u raznim katalozima i Nacionalnom indeksu nematerijalne kulturne baštine Grčke (EEAPKE) u skladu s relevantnim odredbama UNESCO–ve konvencije. Opsežan okvir za upravljanje i očuvanje baštine, uključujući i živu baštinu, daje Zakon o zaštiti starina i kulturne baštine općenito (2002.).

Iako ne postoje posebni programi osposobljavanja za upravljanje nematerijalnom kulturnom baštinom, mnoga sveučilišta i druge visokoškolske ustanove počinju podučavati ovu temu, a Uprava MCA&ICH razgovarala je o tim pitanjima sa sveučilišnim osobljem, istraživačima i studentima poslijediplomskih studija. Također, Uprava je organizirala konferenciju o izgradnji kapaciteta za više od 40 djelatnika Ministarstva koji su uključeni u provedbu Konvencije. Helenski centar za istraživanje folklora, Atenska akademija, kao i niz drugih instituta, folklornih i kulturnih organizacija, specijaliziranih muzeja i tako dalje, svi imaju dokumentaciju pri ruci. Javni pristup nekim od ovih arhivskih zbirki koje su digitalizirane.

Primjeri ICH projekata digitalizacije u Grčkoj:

Jedan od najvećih projekata digitalizacije kulturne baštine i povijesnih relikvija naše zemlje financiran je iz Operativnog programa „Konkurentnost, poduzetništvo i inovativnost 2014. – 2020.“ i posebno iz Prioritetne osi „Razvoj mehanizama potpore poduzetništvu“, s ukupnim proračunom (javni rashodi) od 26 milijuna eura.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

GRČKA

Konkretno, digitalni vodiči, virtualne ture, aplikacije za pričanje priča, interaktivne obrazovne aplikacije, interaktivna kronologija, digitalni portreti i digitalne knjige posjetitelja dolaze u 53 muzeja, kazališta, knjižnica, svetih metropola s hramovima velike povijesne vrijednosti, Atenske akademije, Atene –Epidavros Festival i HELEXPO–DETH.

Pozivajući se na grčka nacionalna sredstva provedbe strategija digitalizacije ICH-a, prema Otvorenom javnom savjetovanju o dokumentu o digitalnoj transformaciji 2020.–2025., neizbježna digitalna transformacija sektora neraskidivo je povezana s autonomnim potencijalom rasta kulture.

Na poveznici umjetnosti, poslovanja i tehnologije, kulturni i kreativni sektori strateški su pozicionirani da mobiliziraju proizvodne snage u drugim sektorima proizvodnje. Promiču potražnju za specijaliziranom potrošačkom elektronikom i komunikacijskom opremom, kao i sadržajem za IT aplikacije. Kulturne i kreativne industrije ugrađene su u lance vrijednosti drugih industrija i imaju izravan utjecaj na industrije poput turizma. Osim toga, kao što je pandemija također pokazala, digitalni aspekt kulture postao je bitan kako za olakšavanje pristupa građana kulturi tako i za transformaciju strukture i rada kulturnih institucija. Tehnologija je danas ključna komponenta planiranja u svim fazama provedbe kulturne politike kao i u svim lancima vrijednosti kulturnog i kreativnog sektora.

U proteklih deset godina provedene su mnoge digitalne inicijative i projekti koji su ojačali položaj Grčke na karti digitalne kulture. Dok je financiranje kroz europske sufinancirane programe, kao što je Digital Convergence, dovelo do provedbe projekata digitalizacije povijesnih arhiva i knjižnica, umjetničkih zbirki i arheoloških zbirki, nove tehnologije u kulturi i njenom upravljanju počele su se uvoditi kao predmet istraživačkih programa i državnih projekata.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

GRČKA

Ove inicijative uključuju web stranicu Ministarstva kulture i sporta (culture.gr), digitalnu platformu Nacionalnog indeksa nematerijalne kulturne baštine (ayla.culture.gr), stalni katalog grčkih proglašenih arheoloških nalazišta i spomenika (listedmonuments.culture.gr), te web stranica za digitalne zbirke mobilnih spomenika (collections.culture.gr), web stranica za dokumentiranje, proučavanje i promicanje kulturnih aktivnosti regije (festival.culture.gr), web stranica i digitalni repozitorij za Akropolu Služba za zaštitu spomenika (ysma.gr), web stranica i digitalna obrazovna platforma "Follow Odysseus" (<http://followodysseus.culture.gr/>) te web stranica za snimanje, proučavanje (drasis.culture.gr).

Kompletan popis tekućih i budućih vladinih inicijativa u vezi sa zaštitom ICH-a u Grčkoj možete pronaći ovdje: <https://digitalstrategy.gov.gr/sector/politismos>
DIGITALNE IZLOŽBE NACIONALNOG ARHEOLOŠKOG MUZEJA:

https://www.namuseum.gr/digital_exhibition/

DIGITALNI MUZEJ AKROPOLE: <https://www.theacropolismuseum.gr/psifiako-mouseio>

"Vizualizacija čovječanstva": prva akcija Mreže muzeja suvremene kulture Ministarstva kulture Grčke: <https://www.emst.gr/exhibitions/optikopoiontas-tin-anthropotita>

PRIJEDLOZI VLADE ZA VIRTUALNE KULTURNE POSJETE ZBOG COVID-19:
<https://covid19.gov.gr/drasis-politismou/>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

RUMUNJSKA

Nacionalno povjerenstvo za zaštitu nematerijalne kulturne baštine (21 član) imenuje ministar kulture na prijedlog pojedinih institucija koje se bave područjem nematerijalne kulturne baštine i srodnim područjima. Povjerenstvo vladi nudi stručnost u svim pitanjima koja se tiču zakonodavstva i upravljanja nematerijalnom kulturnom baštinom. Jedna od važnih zadaća Povjerenstva je upravljanje Nacionalnim popisom nematerijalne kulturne baštine, što uključuje primanje prijedloga novih elemenata u bilo kojem trenutku od strane zajednica, nevladinih udruga, institucija itd. Nakon analize pristiglih prijedloga, Povjerenstvo može zatražiti dodatne informacije od predlagatelja, može ponuditi savjet ili imenovati jednog ili više stručnjaka-članova Povjerenstva da zajedno sa zainteresiranim stranama rade na izradi konačnog oblika prijedloga.

Nacionalno povjerenstvo Rumunjske za UNESCO (NCR UNESCO) osnovano je na dan pristupanja Rumunjske UNESCO-u 1956. Odlukom Vlade 624/1995, Povjerenstvo je reorganizirano. Normativnim aktom utvrđuje se karakter Povjerenstva kao javne ustanove s pravnom osobnošću kojom koordinira Ministarstvo obrazovanja.

U Rumunjskoj postoji nekoliko istraživačkih institucija koje stalno provode projekte dokumentiranja nematerijalne kulturne baštine. Odjel za etnologiju OŠ „A. Philippide” Institut za rumunjsku filologiju Rumunjske akademije – Ogranak u lasiju je istraživačka jedinica koja provodi istraživanja u području etnografije i folklora od 1968., a trenutno udomljuje široku arhivu s dokumentima koji bilježe tradicionalnu kulturu istočne i sjeveroistočne Rumunjske. Institut za etnografiju i folklor „Constantin Brailoiu” Rumunjske akademije u Bukureštu ugošćuje glavnu arhivu folklora u zemlji i okuplja široku stručnost o istraživanju tradicijske kulture u Rumunjskoj.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

RUMUNJSKA

Nacionalni institut za baštinu glavna je središnja institucija koja provodi vladine javne politike u području kulturne baštine u zemlji. Odsjek za nematerijalnu baštinu i tradicijsku kulturu provodi programe i projekte osmišljene za očuvanje, zaštitu i promicanje nematerijalne kulturne baštine i suvremene tradicijske kulture u Rumunjskoj, kao i poduzima posebna istraživanja o glavnim pitanjima povezanim s tradicijskom kulturom, a posebno tradicijskom običaji i rukotvorine.

Neka sveučilišta uključuju studijske programe koji uključuju teme nematerijalne kulturne baštine. Program etnologije unutar Odsjeka za kulturalne studije na Književnom fakultetu Sveučilišta u Bukureštu organizira sve razine studija (prvostupnik, magisterij, doktorat) za studente zainteresirane za stjecanje diploma iz etnologije. Odsjek za kulturalne studije na Književnom fakultetu Sveučilišnog centra Sjeverni u Baia Mareu koji djeluje u okviru Tehničkog sveučilišta u Cluj-Napoci nudi tečajeve u područjima etnologije, folkloru, kulturne baštine i nudi diplome u okviru dva studijska programa: prvostupnika u etnologije i magistar etnoturizma i etnologije i kulturnog turizma.

Na lokalnoj razini postoji nekoliko vrsta institucija koje se bave nematerijalnom kulturnom baštinom i mogu provoditi mjere preporučene Konvencijom o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003. godine. Te organizacije su: županijski centri za očuvanje i promicanje tradicijske kulture, županijske uprave za kulturu, lokalni etnografski muzeji. Čini se da je odgovornost za žive elemente koji postoje u dotičnoj županiji u većoj mjeri u zadaćama centara za očuvanje i promicanje tradicijskih kultura. Očuvanje, istraživanje, čuvanje, prenošenje na naraštaje, promicanje i valorizacija tradicijske kulture i nematerijalne kulturne baštine jedna je od njihovih odgovornosti.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

RUMUNJSKA

Imajući to na umu, sljedeći odlomci pružit će pregled informacija dostupnih na web stranicama šest centara koji postoje u regiji Moldavije, što odgovara šest županija smještenih u ovom sjeveroistočnom dijelu Rumunjske: Suceava, Botoșani, Neamț, Iași, Bacău, Vaslui, Vrancea i Galați. U smislu vrste organizacije, neka od ovih županijskih središta dio su većih javnih organizacija (kulturni centri – Suceava, Galați, Vrancea, Neamț), dok su druga samostalne javne ustanove, podređene lokalnim županijskim vijećima.

Informacije koje pružaju ove web stranice mogu se strukturirati u dvije glavne kategorije: opći podaci, uključujući misiju, ciljeve, tim, podatke za kontakt i specifične informacije, povezane s poduzetim radnjama i događajima organiziranim za istraživanje, zaštitu i promicanje živa baština. Specifične informacije, koje su predmet ovog pregleda, nalaze se u različitim odjeljcima, ovisno o tome koliko su web stranice dobro strukturirane, bogate sadržajem i lake za navigaciju. Neke stranice navode informacije u dva ili tri odjeljka, bez daljnje kategorizacije; drugi imaju gumb na početnoj stranici za svaku aktivnost; i drugi predstavljaju logičnu, stablo strukturiranu bazu podataka, odražavajući glavne stupove i okvir za aktivnosti koje provode te institucije.

Nekoliko je područja široko zastupljeno i dobro dokumentirano. Jedan od njih odnosi se na zimske običaje. To je područje kojem se događaji posvećuju svake godine u svakoj županiji Moldavije, a web stranice koje se sada analiziraju živi su dokaz kontinuiteta i vitalnosti ovih običaja, uključujući bogate informacije, uglavnom tekstove i fotografije, ali i video zapise skupina izvođenja običaja ili posvećenih festivala i dokumentarni film (o "Vălăret" – u Vasluiju).

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajolik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

RUMUNJSKA

Trenutno dostupni online sadržaji, u usporedbi sa stanjem prije nekoliko godina, pokazuju sve veću pozornost kojoj se pridaje važnost digitalnih sredstava za očuvanje i promicanje elemenata nematerijalne kulturne baštine. Uvažavajući napredak u pronalaženju načina za bolje korištenje suvremenih tehnologija i sredstava za dopiranje javnosti, pošteno je istaknuta potreba za daljnjim koracima prema bogatijem sadržaju, bolje strukturiranim bazama podataka i lakšoj navigaciji.

Primjeri ICH projekata digitalizacije u Rumunjskoj:

Nacionalni inventar nematerijalne kulturne baštine dostupan je na web stranici Nacionalnog instituta za zaštitu baštine koji djeluje pri Ministarstvu kulture. Također, na internetu su dostupni i drugi rezultati istraživanja stručnjaka Odjela za nematerijalnu kulturnu baštinu i tradicijsku kulturu istog zavoda, poput informacija o običajima zimskih praznika Repertoar obrtnika i tradicijskih običaja (<https://repertoriulmesterilor.patrimoni.ro/>). Web stranica e-patrimoni.ro još je jedan bogat internetski izvor posvećen svim zainteresiranim ponuditi podatke o različitim vrstama nematerijalne kulturne baštine u Rumunjskoj, bilo kao prikupljene podatke o određenim praznicima, ritualima, običajima, narodnom kalendaru, kao i knjige, albumi iz etnologije, etnografije, folkloru. Tijekom posljednjih godina, kulturni projekti koje je financirala glavna agencija za financiranje Ministarstva kulture (AFCN – Uprava Nacionalnog kulturnog fonda) nudili su bespovratna sredstva institucijama i nevladinim organizacijama koje su provele projekte dokumentiranja i promicanja nematerijalne kulturne baštine, au mnogim slučajevima ti Cilj projekata bio je učiniti svoje rezultate dostupnima vrlo širokoj publici.

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

PRILOZI

Krajoblik očuvanja nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, Cipru, Grčkoj i Rumunjskoj

RUMUNJSKA

Stvorena je internetska platforma za inventarizaciju i prodaju tradicionalnih zanata, a time i za promicanje pravih zanatlija sposobnih za stvaranje autentičnih, jedinstvenih i održivih predmeta (<https://iarmaroc.com/collections/mestesuguri>)

Ruralni muzeji iz Rumunjske (rum. "Muzee de la sat")

- platforma za podizanje svijesti o ruralnim muzejima diljem Rumunjske putem 3D obilaska muzeja
- ima za cilj ponuditi digitalnu radiografiju svih muzeja na ruralnom području Rumunjske, kako bi se tim muzejima pomoglo da imaju koristi od poboljšane online prisutnosti i slike

<https://muzeedelasat.ro/despre/?lang=en>

Digitalizacija kulturne baštine hrane okruga Bacău – eCULTFOOD

- projekt čiji je cilj učiniti vidljivim gastronomsko nasljeđe zemlje Bacău kroz očuvanje u digitalnom geografskom obliku reprezentativnih korpusa audio-vizualnih dokumenata, proizvedenih tijekom istraživačkih terenskih putovanja tijekom intervjuiranja subjekata različitih dobni skupina iz okruga Bacău. Rezultat ovog nastojanja bilo je stvaranje digitalne platforme e-CULTFOOD kao složene baze podataka koja sadrži rezultate istraživanja s terenskih putovanja, arhive i knjižnice praksi i tradicija povezanih s hranom iz regije.

<http://ecultfood.ub.ro/geolocation/map/browse>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Prilog 2

Projekti ICH digitalizacije

Sadržaj

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

